Adolygiad Timms o Daliad Annibyniaeth Personol (PIP): Mewnwelediadau o Weithdai ar Lunio Argymhellion (Shaping Recommendations Workshops insights SRW)

Cynnwys

1. Crynodeb Gweithredol 4
Prif Ganfyddiadau Sesiwn 1:Gwelliannau i'r budd-dal presennol 4
Prif Ganfyddiadau Sesiwn 2: Budd-dal wedi'i ddiwygio 5
Syniadau Newydd 7
Gwahaniaethau Rhanbarthol 7
2. Cyflwyniad 7
3. Cyfranogwyr y gweithdy 8
Dewis cyfranogwyr 8
Cyfranogwyr y gweithdy 9
Dadansoddiad o Dystiolaeth y Gweithdy 10
4. Canfyddiadau o'r Gweithdai Llunio Argymhellion 12
4.1 Sesiwn 1:Gwelliannau i'r budd-dal presennol 12
Mewnwelediadau Allweddol 12
Themau cyffredinol o'r drafodaeth 131
Argymhelliad 1: Llai o adolygiadau dyfarniad am gyflyrau gydol oes 14
Argymhelliad 2: Ffurflen a chanllawiau PIP2 15
Argymhelliad 3: Naws ac iaith cyfathrebiadau 16
Argymhelliad 4: Addasiadau rhesymol 17
Argymhelliad 5: Mynediad at eiriolaeth ..... **Error! Bookmark not defined.**
Argymhelliad 6: Cefnogaeth bersonol, gydgysylltiedig 19
Argymhelliad 7: Fframwaith am benderfyniadau a heriau 20
Argymhelliad 8: Dysgu o ailystyriaethau orfodolac apeliadau 21
Argymhelliad 9: Defnyddio tystiolaeth ategol ..... **Error! Bookmark not defined.**
Argymhelliad 10: Rheol 28 diwrnod yn yr ysbyty 24
Argymhelliad 11: Cyflyrau sy'n amrywio 25
Argymhelliad 12: Dewis dull asesu 26
Argymhelliad 13: Gwasanaethau digidol hygyrch a phorth ar-lein 27
Argymhelliad 14: Data ar anghydraddoldebau 28
4.2 Sesiwn 2: Budd-dal budd-dal wedi'i ddiwygio 30
Mewnwelediadau Allweddol 30
Themau cyffredinol o'r drafodaeth 31
Egwyddor 1: Byw'n annibynnol, dewis a rheolaeth 33
Egwyddor 2: Arian parod fel y sylfaen (gweledigaeth) 34
Egwyddor 3: Cyfranogiad a chyfle 35
Egwyddor 4: Cyfraniad at gostau ychwanegol nad yw'n dibynnu ar brawf modd 36
Egwyddor 5: Person yng nghanol proses deg 37
Egwyddor 6: Proses ddibynadwy a chefnogol 38
Egwyddor 7: Urddas, dewis a rheolaeth 39
Egwyddor 8: Wedi'i gynllunio gyda phobl anabl ac wedi'i brofi 40
Egwyddor 9: Asesiad cychwynnol cyffyrddiad ysgafn 42
Egwyddor 10: Llwybrau asesu a llwybr cyflym 43
Egwyddor 11: Llwybrau hyblyg, cyfweliad wedi'i lunio ar gyfer yr unigolyn 44

Egwyddor 12: Effeithiau amrywiol a chronnus 45
Egwyddor 13: Addasiadau rhesymol wedi'u hymgorffori 46
Egwyddor 14: Dywedwch Wrthym Unwaith a phroffil digidol 47
Egwyddor 15: Defnyddio cofnodion DWP, y GIG a gofal cymdeithasol 48
Egwyddor 16: Ystod eang o dystiolaeth wedi'i derbyn 50
Egwyddor 17: Help i lenwi bylchau mewn tystiolaeth 51
Egwyddor 18: Cefnogaeth ac eiriolaeth ar hyd y broses 52
Egwyddor 19: Dyfarniad heb brawf modd 53
Egwyddor 20: Arian parod fel y sylfaen (dyfarniad) 54
Egwyddor 21: Gwasanaethau a chymorth heb fod yn arian parod 55
Egwyddor 22: Cyfraniad teg at gostau ychwanegol 56
Egwyddor 23: Categorïau costau 57
Egwyddor 24: Cyfeirio 58
5. Syniadau Newydd 59
6. Gwahaniaethau Rhanbarthol 61
Atodiad 63
Atodiad A: Mewnwelediadau Allweddol – Tablau Data 63
Atodiad B: Cofnodion Graffigol 65
Atodiad C: Syniadau Newydd o SRW 69
Atodiad D: Nodweddion Cyfranogwyr 72
Atodiad E: Dull dadansoddol - Y PSC 76
Atodiad F: Dull Dadansoddol AVIS DWP 77

1. Crynodeb Gweithredol

Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau'r 15 Gweithdy Llunio Argymhellion a gynhaliwyd ledled y DU – saith ohonynt yn bersonol ac wyth ar-lein – rhwng 15 Medi a 7 Hydref 2026, fel rhan o Adolygiad Timms. Roedd gwaith y gweithdai hyn yn cael ei lywodraethu a'i oruchwylio gan weithgor a oedd yn cynnwys 5 aelod o'r grŵp llywio. Arweiniodd y gwaith dylunio a'r cyfeiriad strategol, tra bod The PSC, WECIL a DWP wedi arwain y gwaith cyflawni a'r dadansoddiad dilyno.

Mynychodd 224 o bobl, gan gynnwys pobl anabl, pobl â chyflyrau iechyd hirdymor, a'u gofalwyr, teuluoedd a chefnogwyr, llawer ohonynt â phrofiad o PIP. Ym mhob gweithdy, sgoriodd y cyfranogwyr 14 o argymhellion ar gyfer gwella'r budd-dal presennol a graddio 24 o egwyddorion ar gyfer budd-dal wedi'i ddiwygio, yna eu trafod. Cafodd nodiadau a thrawsgrifiadau'r hwylusydd eu dienwi a'u dadansoddi'n thematig ar gyfer pob gweithdy a'u cymharu ar draws y rhaglen gyfan. Rhannwyd canfyddiadau'r dadansoddiad gyda holl aelodau'r grŵp llywio iddynt eu hystyried ochr yn ochr â thystiolaeth arall.

Prif Ganfyddiadau Sesiwn 1: Gwelliannau i'r budd-dal presennol

Rhoddodd rhwng 81% a 97% o'r cyfranogwyr sgôr o rhwng 8 a 10 allan o 10 i bob un o'r 14 argymhelliad.

- Roedd y gefnogaeth uchaf ar gyfer argymhellion ynglŷn â mynediad at eiriolaeth (argymhelliad 5, 97%), y ffurflen PIP2 (argymhelliad 2, 96%), cyflyrau sy'n amrywio (argymhelliad 11, 95%) a llai o adolygiadau dyfarniad ar gyfer cyflyrau gydol oes (argymhelliad 1, 95%).
- Cafodd hyd yn oed yr argymhellion a gafodd y gefnogaeth leiaf – gwasanaethau digidol (argymhelliad 13, 81%), addasiadau rhesymol (argymhelliad 4, 83%) a data ar anghydraddoldebau (argymhelliad 14, 83%) – sgôr uwch nag 8 gan fwy na phedwar o bob pump o'r cyfranogwyr
- Cafodd pob argymhelliad gyfartaledd o 8.6 neu uwch allan o 10.

Er gwaethaf cefnogaeth gyffredinol, roedd cyfranogwyr yn amau y byddai'r argymhellion yn cael eu gweithredu heb newidiadau i gyllid, capasiti, a diwylliant DWP.

- Nododd cyfranogwyr bod fframwaith ar gyfer penderfyniadau eisoes yn bodoli ond na chaiff ei ddilyn yn aml, ac yn aml na wneir addasiadau rhesymol y cytunwyd arnynt yn ymarferol (argymhellion 4 a 7).
- Roeddynt o'r farn na fyddai gwell geiriad a rheolau newydd yn llwyddo heb newid yn niwylliant yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) a hyfforddiant i staff (argymhellion 3, 6 a 7).
- Cadwyd cwestiynau ynghylch o ble y byddai'r cyllid a'r eiriolwyr hyfforddedig (argymhelliad 5) yn dod, o ystyried bod gwasanaethau eisoes dan bwysau mawr – yn enwedig meddygon teulu – sy'n achosi anawsterau o ran darparu tystiolaeth (argymhelliad 9).

Hoffai cyfranogwyr gael asesiadau sy'n deall cyflwr cyfan yr unigolyn dros amser, yn hytrach na darlun o un foment yn unig.

- Adroddodd cyfranogwyr fod angen proses nad yw'n ystyried un diwrnod - boed yn dda neu'n ddrwg - fel y darlun cyfan, ac aseswyr sy'n deall y cyflyrau y maent yn eu hasesu (argymhellion 7 ac 11).
- Roeddent o'r farn y dylid asesu effaith y cyflwr dros amser, gan gynnwys ymdrech, adferiad, poen ac effeithiau cronnus (argymhelliad 11).
- Maent yn dymuno gweld aseswyr sydd wedi'u hyfforddi mewn cyflyrau penodol, a chwestiynau sy'n addas ar gyfer cyflyrau sy'n amrywio, cyflyrau iechyd meddwl, cyflyrau niwro-amrywiol a chyflyrau cudd (argymhellion 2, 7 ac 11).

Adroddodd cyfranogwyr mai ar yr hawlwyr y mae'r baich o gael tystiolaeth, ac na all llawer ohonynt gael yr hyn a ofynnir amdano.

- Mae cyfnodau aros hir GIG, cysylltiad cyfyngedig â gwasanaethau, a chyflyrau gydol oes sefydlog i gyd yn creu bylchau yn y dystiolaeth; adroddodd llawer fod tystiolaeth yn cael ei hanwybyddu neu ei diystyru (argymhelliad 9).
- Hoffai cyfranogwyr i'r DWP gasglu a thalu am unrhyw dystiolaeth sydd ei hangen - gyda chaniatâd - a bod tystiolaeth gan ofalwyr, teulu a gweithwyr cymorth yn cael ei hystyried o bwys (argymhelliad 9).
- Maent yn gofyn ar bobl i ddarparu gwybodaeth unwaith yn unig, yn hytrach nag ailadrodd eu stori wrth bobl a gwasanaethau gwahanol (argymhellion 1, 6 a 9).

Hoffai cyfranogwyr dewis sut maen nhw'n cymryd rhan, gyda gwasanaethau digidol diogel ar gael fel opsiwn yn hytrach na'r dewis diofyn.

- Cynigiodd cyfranogwyr y dylai hawlwyr gael dewis o ran sut y cânt eu hasesu, ac y dylid parchu'r dewis hwnnw (argymhelliad 12).
- Croesawsant borth ar-lein ond mynasant y dylai dulliau papur, ffôn ac wyneb yn wyneb barhau, a chodasant bryderon ynghylch gwahardd rhai rhag cymryd rhan a diogelwch data personol (argymhelliad 13).
- Gwnaethant bwyso ar yr angen i fformatau hygyrch a dewis o ffyrdd i ymateb fod yn safonol o ddechrau'r broses (argymhellion 3 a 4).

Prif Ganfyddiadau Sesiwn 2: Budd-dal wedi'i ddiwygio

Roedd cefnogaeth i'r 24 egwyddor yn fwy amrywiol, yn amrywio o 97% 'gwyrdd' ar gyfer dyfarniad nad yw'n destun prawf modd, i 18% ar gyfer categorïau costau.

- Roedd y gefnogaeth fwyaf cryf ar gyfer dyfarniad nad yw'n destun prawf modd (egwyddor 19, 97% yn wyrdd), cyfraniad at gostau ychwanegol nad yw'n destun prawf modd (egwyddor 4, 87%), effeithiau sy'n amrywio ac yn cronni (egwyddor 12, 85%) ac ystod o dystiolaeth (egwyddor 16, 82%).
- Yn ymwneud â chategorïau costau (egwyddor 23, 18% gwyrdd), gwasanaethau a chymorth and yw'n cynnwys arian parod (egwyddor 21, 24%), cyfranogiad (egwyddor 3, 41%) a'r asesiad cychwynnol (egwyddor 9, 48%), yr egwyddorion hyn a gododd y pryder mwyaf.

Egwyddorion sydd â'r gefnogaeth fwyaf cref a'r pryder mwyaf:

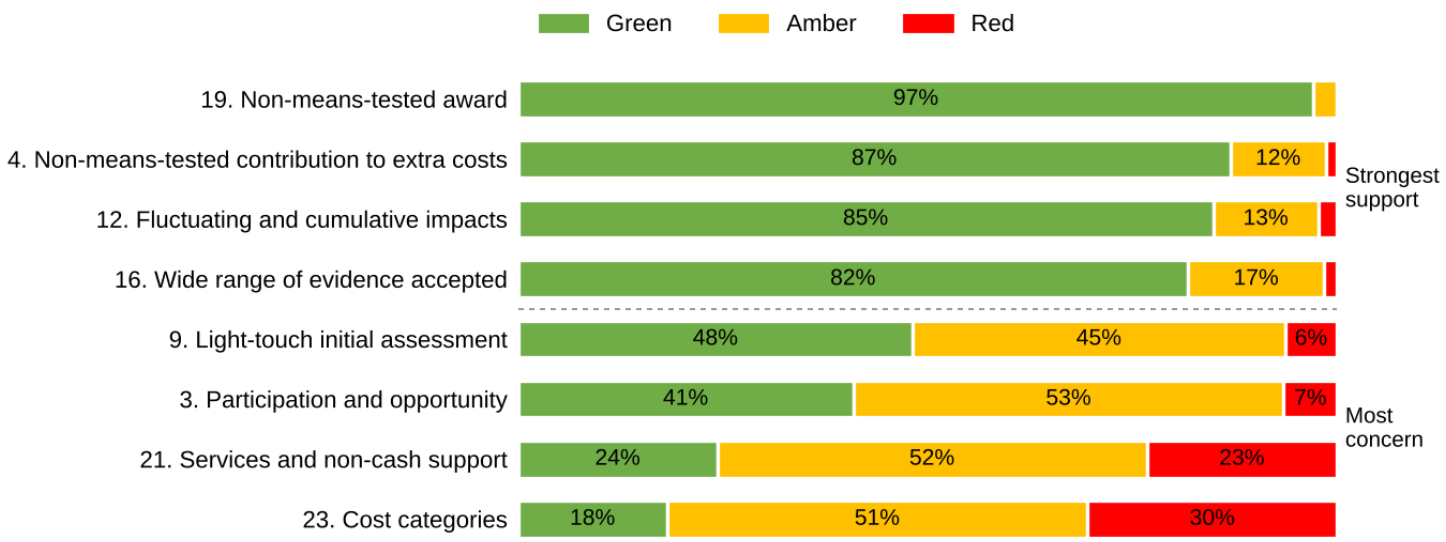

Roedd y cyfranogwyr yn ystyried bod dyfarniad ariannol, heb brawf modd, yn sylfaen ar gyfer dewis, rheolaeth ac urddas.

Ffig. 1: Detholiad o Ffig. 6 sy'n dangos siart bar llorweddol yn cynnwys yr egwyddorion sydd â'r canrannau uchaf ac isaf o raddau 'gwyrdd'. Mae tabl sy'n cynnwys y data ar gael yn Atodiad A.

Roedd y cyfranogwyr yn gwrthwynebu gwariant rhagnodedig, ac ni fyddent yn derbyn gwasanaethau ond fel ychwanegiad dewisol at y swm arian parod llawn, heb unrhyw gosb am eu gwrthod (egwyddorion 2, 20 ac 21).

- Roedd pryderon na allai categorïau cost adlewyrchu anghenion unigol sy'n newid dros amser, ac y gallent ddod yn ffordd o arwain at dalebau, toriadau neu brofion modd (egwyddor 23).
- Awgrymodd lleiafrif y gallai unigolion sy'n ennill symiau uchel iawn dderbyn dyfarniad llai, neu orfod talu treth arno; fodd bynnag, yn y rhan fwyaf o'r gweithdai hyn, roedd y mwyafrif yn anghytuno (egwyddor 19).

Roedd cyfranogwyr yn ofalus ynghylch geiriad a allai osod amodau neu leihau cefnogaeth.

- Dim ond 41% a roddodd sgôr 'gwyrdd' i gyfranogiad a chyfleoedd. Eu prif bryder oedd y gallai gwaith a gweithgareddau arwain at osod amodau ar PIP; roeddent am gael ymrwymiad na fyddai gweithio, gwirfoddoli na gofalu byth yn cael ei ystyried yn rhywbeth negyddol yn erbyn hawlydd (egwyddor 3).
- Roedd cyfranogwyr yn pryderu y gallai'r asesiad cychwynnol gamfarnu pobl neu ddod yn rhwystr sy'n arwain at wrthod cymorth iddynt (egwyddor 9), ac y gallai gwasanaethau a chyfeirio at wasanaethau eraill gael eu defnyddio i leihau'r swm a delir mewn arian parod neu i gymryd lle cymorth (egwyddorion 21 a 24).

Roedd y cyfranogwyr o'r farn bod rhaid ennill ymddiriedaeth yn y broses, ac roeddent yn amau y byddai'r egwyddorion yn cael eu gwireddu.

- Derbyniodd proses gefnogol, ddibynadwy sgôr gwyrdd o 56%. Roedd y cyfranogwyr o'r farn na ellir datgan ymddiriedaeth a bydd yn dilyn dim ond ar ôl dangos bod y broses yn gweithio trwy lai o gamgymeriadau a phenderfyniadau wedi'u gwrthdroi (egwyddor 6).
- Roedd pwysau i hawlwyr gael eu credu, ac am fod yn agored ynghylch y dystiolaeth a ystyriwyd a sut y cyrhaeddir penderfyniadau (egwyddorion 6 ac 16).

- Roeddent yn amau y byddai'r gwaith yn cael ei gyflawni, o ystyried addewidion blaenorol, lefel isel o ymddiriedaeth yn y DWP, a gwasanaethau sydd eisoes dan straen mawr (egwyddorion 5, 6, 13, 14, 15, 21 a 24).

Roedd y cyfranogwyr yn cefnogi defnyddio ystod ehangach o dystiolaeth a rhannu gwybodaeth, ar yr amod bod y baich yn symud i'r DWP a bod hawlwyr yn cadw rheolaeth.

- Cynigiwyd y dylai'r DWP fod yn gyfrifol am lenwi bylchau mewn tystiolaeth, ac y dylai tystiolaeth gan ofalwyr, teulu a gweithwyr proffesiynol nad ydynt yn feddygol gael pwysau cyfartal (egwyddorion 6, 16 ac 17).
- Roedd cyfranogwyr yn cefnogi 'Dywedwch Wrthym Unwaith', ond dim ond os gall hawlwyr weld, cywiro a rheoli'r hyn sy'n cael ei gadw, gyda diogelwch data cryf a llwybr nad yw'n ddigidol (egwyddor 14).
- Roedd y gefnogaeth ar gyfer defnyddio cofnodion presennol yn is, 58% wedi'u marcio'n wyrdd. Nododd y cyfranogwyr fod cofnodion yn aml yn anghywir, ac maent yn galw am gael caniatâd penodol (egwyddor 15).

Syniadau Newydd

Y tu hwnt i'r argymhellion a'r egwyddorion, roedd y cyfranogwyr yn aml yn awgrymu ymgyrch gwybodaeth gyhoeddus i wrthweithio stigma cenedlaethol ynghylch PIP ac i aseswyr gael arbenigedd yng nghyflwr y person. Roedd cynigion eraill yn cynnwys y DWP yn talu costau hawlio, safonau gwasanaeth ar gyfer DWP a goruchwyliaeth annibynnol yn cynnwys pobl anabl. Roedd y safbwyntiau ar ddeallusrwydd artiffisial yn rhanedig.

Gwahaniaethau Rhanbarthol

Cymharodd cyfranogwyr yn yr Alban PIP â Thaliad Anabledd Oedolion, gan ddisgrifio diwylliant mwy dyngarol ond nid model perffaith. Tynnodd cyfranogwyr yng Ngogledd Iwerddon sylw at gyfraith cydraddoldeb gwahanol ac anhawster mwy i gael tystiolaeth feddygol, a chododd cyfranogwyr yng Nghymru bryderon ynghylch darpariaeth eiriolaeth a'r posibilrwydd o ddatganoli.

2. Cyflwyniad

Cafodd y Gweithdai Llunio Argymhellion eu cynllunio fel rhan o Adolygiad Timms, gyda'r nod o brofi a mireinio'r argymhellion oedd yn dod i'r amlwg gan y grŵp llywio (gan gynnwys 14 argymhelliad i wella'r budd-dal cyfredol, a 24 egwyddor ar gyfer budd-dal wedi'i ddiwygio). Gwnaed hyn ar y cyd â phobl F/fyddar a phobl anabl, pobl â chyflyrau iechyd hirdymor, yn ogystal â gofalwyr, teuluoedd a chefnogwyr. Mae'r adroddiad hwn yn cynnig crynodeb, sy'n seiliedig ar dystiolaeth, o'r mewnwelediadau a godwyd yn ystod trafodaethau'r gweithdai.

Roedd y gwaith yn cael ei lywodraethu a'i oruchwylio gan grŵp gweithio pwrpasol, a oedd yn cynnwys pum aelod o'r grŵp llywio, gyda chefnogaeth The PSC, WECIL a'r DWP. Rhwng mis Gorffennaf a mis Hydref, cynhaliodd y grŵp gweithio 12 cyfarfod a thrafod ystod eang o gwestiynau a phynciau strategol. Yna, cyflwynwyd penderfyniadau pwysig i'r grŵp llywio cyfan i'w trafod ac i bleidleisio arnynt.

Cynhaliwyd 15 gweithdy gan y rhaglen ledled y DU rhwng 15 Medi a 7 Hydref 2026. Cymerodd 224 o bobl ran, gyda saith gweithdy yn cael eu cynnal wyneb yn wyneb ac wyth ar-lein. Roedd naw gweithdy wyneb yn wyneb wedi'u trefnu'n wreiddiol, ond symudwyd dau ohonynt ar-lein oherwydd bod y lleoliadau wedi canslo. Roedd y cyfranogwyr yn cynnwys pobl anabl a phobl â chyflyrau iechyd hirdymor, yn ogystal â'u gofalwyr, eu

teuluoedd ac eraill mewn rolau cymorth; roedd gan lawer ohonynt brofiad o ymdrin â'r Taliad Annibyniaeth Personol (PIP). Cafodd y cyfranogwyr daliad am eu mewnwelediadau gwerthfawr a'r amser a roddwyd yn hael o'u gwirfodd, yn ogystal â chael eu costau rhesymol wedi'u talu.

Cynhaliwyd y gweithdai gan y PSC a WECIL gyda chynrychiolydd o WECIL yn dod â phrofiad byw i gefnogi'r ddarpariaeth. Penderfynwyd na ddylai'r Adran Gwaith a Phensiynau fynychu'r gweithdai er mwyn darparu lle niwtral i gyfranogwyr fyfyrio, ond roedd aelodau'r grŵp llywio yn bresennol i wrando ac ymgysylltu â chyfranogwyr. Lle bo'n bosib, cafodd y gweithdai gefnogaeth hefyd gan gyd-gynhalwyr lleol, sefydliadau sy'n cynrychioli pobl anabl a phobl â chyflyrau iechyd hirdymor, er mwyn galluogi amgylchedd agored a diogel ar gyfer rhannu. Gwnaed ymdrech i wahodd cyd-gynhalwyr i bob un o'r gweithdai ac roedd gan wyth gweithdy gyd-gynnalwyr. Roedd pob gweithdy hefyd yn cynnwys cynrychiolaeth graffig i ddarparu cyfrif weledol o'r drafodaeth, palan deipyddion a phersonél cymorth hygyrchedd eraill yn ogystal â threfniadau ar gyfer diogelwch ac arweinydd diogelu i fod yn bresennol neu ar alwad mewn argyfyngau.

Mae'r adroddiad hwn yn tynnu ar ddadansoddiad ansoddol a meintiol a gynhaliwyd gan DWP a'r PSC ar gyfer pob gweithdy (cynhyrchwyd crynodebau unigol ar wahân) ac yn cyfuno canfyddiadau yn grynodeb o adborth ar gyfer pob argymhelliad ac egwyddor. Cafodd yr holl ddata ei ddienwi a'i gadw ar wahân i unrhyw gofnodion eraill DWP. Mae'r dadansoddiad yn nodi meysydd cytundeb, gwahaniaeth, themâu sy'n dod i'r amlwg, tensiynau ac amodau penodol sy'n gysylltiedig â chefnogaeth ar draws y 14 argymhelliad i wella'r budd-dal presennol a 24 egwyddor ar gyfer budd-dal wedi'i ddiwygio. Dylid deall y canfyddiadau fel tystiolaeth sy'n deillio o drafodaeth y gweithdy, gan adlewyrchu barn y rhai a fynychodd yn hytrach na pha mor gyffredin yw ymhlith y boblogaeth ehangach.

Mae'r dystiolaeth a ystyriwyd yma yn rhan o raglen ymgysylltu ehangach y grŵp llywio ar gyfer Adolygiad Timms, a dylid ei dehongli ar y cyd ag allbynnau gweithdai eraill a thystiolaeth ychwanegol. Yn ogystal â'r adroddiad hwn, bydd y grŵp llywio yn derbyn trawsgrifiadau dienw a chrynodebau unigol o'r holl weithdai – 15 i gyd – gyda'r holl wybodaeth a allai nodi unigolion wedi'i thynnu.

3. Cyfranogwyr y gweithdy

Dewis cyfranogwyr

Recriwtiwyd dros 300 o gyfranogwyr o bob rhan o'r DU ar gyfer y gweithdai (SRWs) drwy broses agored. Cafwyd bron i 4,000 o geisiadau mewn ymateb i'r 'alwad am gyfranogwyr', a chafodd y rhain eu sifftio yn ôl lleoliad daearyddol. Yna, dewiswyd 20 cyfranogwr ar hap ar gyfer pob gweithdy, gan arwain at gyfanswm o 300 o unigolion yn cael eu gwahodd. Cynhaliwyd amrywiaeth o weithdai – rhai wyneb yn wyneb ac eraill ar-lein – ledled y DU, a chynghorwyd y rhai oedd yn ystyried cymryd rhan i ddewis gweithdai yn seiliedig ar eu lleoliad daearyddol eu hunain.

Roedd maint y gweithdai wedi'i chyfyngu i uchafswm o 20 o fynychwyr, er mwyn cydbwyso dyfnder ac ehangder y drafodaeth â diogelwch seicolegol a chysur y cyfranogwyr.

Dadansoddodd y tîm adolygu'r rhestr o gyfranogwyr a ddewiswyd er mwyn sicrhau bod ystod eang o nodweddion wedi'u cynnwys ym mhob grŵp gweithdy, ar draws paramedrau demograffig megis oedran, rhyw, anabledd neu fath o gyflwr, ethnigrwydd a phrofiad o PIP. Cafodd y sampl hwn ei adolygu i sicrhau ei fod yn addas, a'i gymeradwyo gan y grŵp

llywio. Mewn achosion lle nad oedd nodwedd benodol wedi'i chynrychioli'n ddigonol, nodwyd yr holl ymgeiswyr oedd â'r nodwedd honno o blith y grŵp ehangach o ymgeiswyr, a defnyddiwyd dull dewis ar hap i lenwi unrhyw fylchau.

Ar gyfer y gweithdai, roedd hyn yn golygu cyfanswm o wahoddiadau i:

- **238 o bobl anabl a phobl â chyflyrau iechyd hirdymor (79%)**
- **62 o aelodau teulu, gofalwyr a chefnogwyr pobl anabl (21%)**

Lle'r oedd cyfranogwyr yn tynnu allan o'r gweithdai, cynigiwyd eu sedd i gyfranogwyr eraill a oedd ar restr fer pob gweithdy er mwyn cynnal y presenoldeb mwyaf posibl a chydweddu nodweddion tebyg lle bynnag y bo modd.

Cyfranogwyr y gweithdy

Mynychwyd y gweithdai ar lunio argymhellion gan 224 o gyfranogwyr o bob rhan o'r wlad, gan gynnig mewnwelediad o ystod eang o gymunedau a phrofiadau. Roedd cyfran y cyfranogwyr yn y gweithdai a ddaeth o'r cenhedloedd datganoledig yn uwch na chanrannau poblogaeth y cenhedloedd hynny o fewn y DU.

O'r rhai a fynychodd, roedd 27.7% yn ddynion, 68.8% yn fenywod, ac roedd 3.5% yn uniaethu â rhywedd arall. Roedd y rhai a fynychodd yn dod o bob grŵp oedran, er bod y mwyafrif rhwng 31 a 64 oed (78.1%). Roedd 86.2% o'r cyfranogwyr a fynychodd y gweithdai yn dod o gefndir Gwyn, tra bod 13.8% yn dod o gefndir lleiafrif ethnig neu wedi dewis peidio â datgelu eu cefndir.

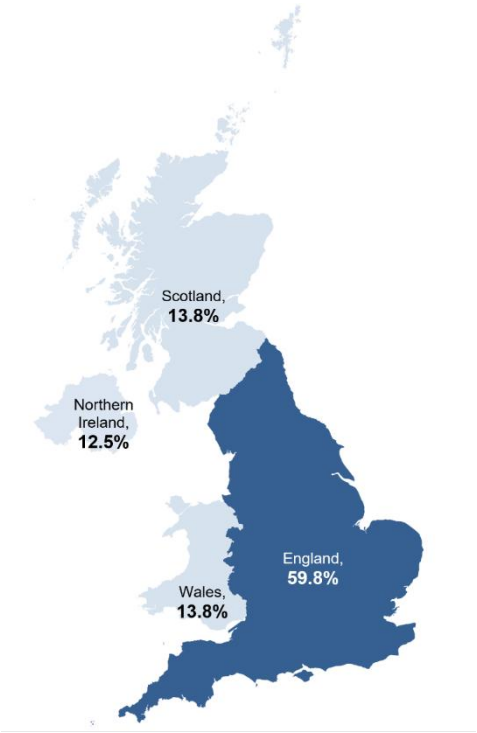

Ffig. 2: Map o'r DU yn dangos cyfran y cyfranogwyr o bob cenedl a fynychodd y Gweithdai Llunio Argymhellion (Lloegr: 58.9%, Gogledd Iwerddon: 12.5%, yr Alban: 13.8%, Cymru: 13.8%)

Disgrifiodd mwy na 75% o'r cyfranogwyr a fynychodd eu hunain fel “person anabl neu berson sydd â chyflyrau iechyd hirdymor”. Roedd y cyfranogwyr yn cynnwys pobl ag anableddau corfforol, cyflyrau iechyd meddwl, anableddau dysgu, awtistiaeth, ADHD a chyflyrau niwro-amrywiol eraill, namau synhwyraidd, a chyflyrau iechyd sy'n amrywio, yn hirdymor neu'n niferus

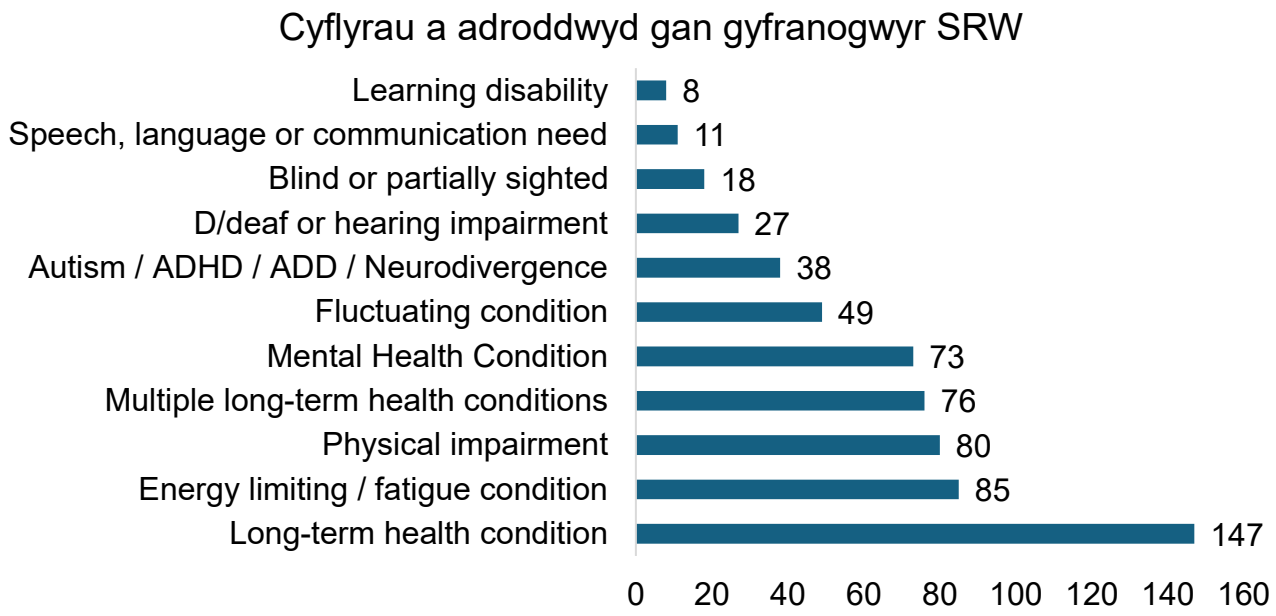

Ffig. 3: Siart bar llorweddol yn dangos yr amrywiaeth eang o gyflyrau a nodwyd gan y cyfranogwyr a fynychodd. Mae'r siart yn dangos nifer y cyfranogwyr a ddewisodd bob cyflwr. Sylwer: roedd modd i gyfranogwyr ddewis mwy nag un ateb. Mae 11 opsiwn: Cyflwr iechyd hirdymor (147), Cyflwr sy'n cyfyngu ar egni / blinder (85), Nam corfforol (80), Cyflyrau iechyd hirdymor lluosog (76), Cyflwr iechyd meddwl (73), Cyflwr sy'n amrywio (49), Awtistiaeth / ADHD / ADD / Niwro-amrywiaeth (38), Byddar neu nam ar y clyw (27), Dall neu â golwg rhannol (18), Angen yn ymwneud â lleferydd, iaith neu gyfathrebu (11), Anabledd dysgu (8).

Roedd 72.8% o gyfranogwyr y gweithdy wedi gwneud cais am PIP neu Daliad Anabledd i Oedolion (ADP, yn yr Alban) ar ryw adeg, gan gynnwys o leiaf 22.8% oedd â phrofiad o apelio ac o gael ailystyriaeth orfodol (MR). Roedd gan aelodau o'r teulu, gofalwyr a chefnogwyr (24.1%) brofiad pellach o geisiadau am PIP/ADP. Roedd gan lai na 7% o'r cyfranogwyr ddim profiad o wneud ceisiadau am PIP, ADP na DLA.

Nid oedd y rhan fwyaf o'r cyfranogwyr (74.5%) wedi ymgysylltu ag Adolygiad Timms o'r blaen.

Darperir dadansoddiad llawn o holl nodweddion y cyfranogwyr yn Atodiad C.

Dadansoddiad o Dystiolaeth y Gweithdy

Roedd gan bob gweithdy ddwy sesiwn, a gynhaliwyd mewn grwpiau trafod bach dan arweiniad hwylusydd. Yn Sesiwn 1, trafododd y cyfranogwyr 14 argymhelliad i wella'r budd-dal presennol a rhoi sgôr i bob un. Yn Sesiwn 2, trafodwyd 24 egwyddor ar gyfer budd-dal wedi'i ddiwygio a graddio pob un. Roedd rhoi sgôr yn annog myfyrdod unigol, yn rhoi mesur o'r gefnogaeth ar gyfer pob eitem, ac yn helpu hwyluswyr i arwain y drafodaeth lle'r oedd barnau'n amrywio.

Ar draws y 15 gweithdy, mae nodiadau'r hwylusydd a thrawsgrifiadau'r cofnodwr (palantypist) o'r trafodaethau hyn yn cyfateb i tua 750,000 o eiriau. Dadansoddwyd y sgoriau ar wahân, ac maent yn cael eu cyflwyno ochr yn ochr â'r drafodaeth. Mae'r

adroddiad hwn a chrynodebau'r gweithdai wedi'u dienwi'n llwyr. Ni enwir yr un cyfranogwr, ac nid yw manylion a allai arwain at eu hadnabod wedi'u cynnwys.

Mynychwyd pob un o'r 15 gweithdy hefyd gan hwylusydd graffig, a grëwyd delweddau yn seiliedig ar themâu'r drafodaeth ym mhob gweithdy, fel yr enghraifft isod. Gellir gweld pob un o'r 15 delwedd yn Atodiad B.

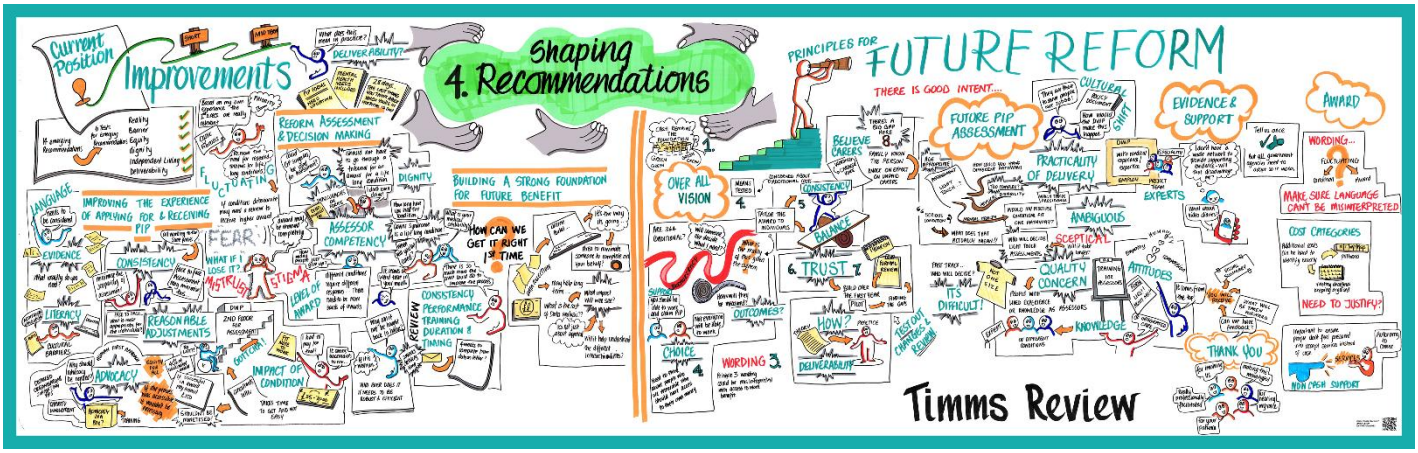

Ffig. 4: Cofnod graffigol o un o'r Gweithdai Llunio Argymhellion, yn dangos pwyntiau trafod o'r ddwy sesiwn gweithdy.

Dau ddadansoddiad annibynnol
Dadansoddodd dau dîm y dystiolaeth ar wahân, gan ddefnyddio dulliau gwahanol:

- Cynhyrchodd y PSC, a hwylusodd y gweithdai, gofnod tystiolaeth a chrynodeb ar gyfer pob gweithdy, gan dynnu ar nodiadau a thrawsgrifiadau'r gweithdy hwnnw yn unig.
- Defnyddiodd tîm dadansoddol DWP yr * System Deallusrwydd Fertigol Dadansoddol – Rhifyn Gweithdai Llunio Argymhellion * (AVIS-SRW). Dadansoddodd bob gweithdy ar wahân, yna grwpiodd y gweithdai yn bedwar llwyth a chymharu themâu ar draws y grwpiau hynny.

Dod â'r dadansoddiadau ynghyd
Mae'r adroddiad hwn yn dwyn y ddau ddadansoddiad ynghyd. Mae ei ganfyddiadau'n seiliedig ar gofnodion tystiolaeth y PSC, sy'n dangos pa weithdai a gododd bob pwynt. Defnyddiwyd dadansoddiad DWP wedyn i wirio'r canfyddiadau hyn ac i ychwanegu unrhyw bwyntiau roeddent wedi'u colli.

Defnyddio deallusrwydd artiffisial (AI) a gwiriadau gan bobl
Roedd y ddau ddadansoddiad yn cael eu harwain gan bobl gyda chymorth AI. Cynlluniodd y PSC a thîm dadansoddol DWP y dull gweithredu, gosod rheolau ar gyfer y dadansoddiad, a sicrhau ansawdd y gwaith rhwng pob cam; defnyddiwyd AI fel offeryn i brosesu'r swm mawr o dystiolaeth yn drylwyr o fewn yr amser oedd ar gael.

Darperir dadansoddiad llawn o'r holl fethodoleg yn Atodiadau E ac F.

4. Canfyddiadau o’r Gweithdai Llunio Argymhellion

4.1 Sesiwn 1: Gwelliannau i'r budd-dal presennol

Roedd hanner cyntaf pob gweithdy yn archwilio amrywiaeth o gynigion a oedd â'r nod o wella gweithrediad y budd-dal presennol. Gofynnwyd i'r cyfranogwyr roi sgôr i bob argymhelliad yn unigol, ar raddfa o 1 i 10 (gyda 10 yn dynodi'r lefel uchaf o gefnogaeth), yn seiliedig ar faint o gefnogaeth oedd ganddynt i'r cynnig fel yr oedd wedi'i lunio ar y pryd; yn dilyn hynny, trafodwyd pob argymhelliad mewn grwpiau bach.

Ar draws yr holl weithdai, roedd y cyfranogwyr yn gyffredinol yn cefnogi'r argymhellion, er yn aml roedd ganddynt gwestiynau ac eglurhad. Yn aml, roedd y cyfranogwyr yn cefnogi cyfeiriad y daith ond yn atodi mesurau diogelwch, rhybuddion neu welliannau pwysig. Felly, mae'r adran hon yn adrodd ar gefnogaeth a'r amodau a luniodd y gefnogaeth honno.

Roedd sawl thema ailadroddus yn bresennol drwy gydol y trafodaethau. Roedd y rhain yn cynnwys cydnabod effeithiau amrywiol a chronnus, pryderon ynghylch baich ailasesu, defnyddio tystiolaeth, ansawdd cyfathrebu, hygyrchedd, eiriolaeth a diffyg ymddiriedaeth sefydliadol. Yn aml, cysylltodd cyfranogwyr y materion hyn â'i gilydd, gan eu disgrifio fel nodweddion cydgysylltiedig o brofiad hawlydd budd-daliadau PIP yn hytrach na phroblemau ar wahân. Canolbwyntiodd llawer o drafodaethau llai ar a ddylai cefnogaeth fodoli a mwy ar sut y gellid ei chyflwyno mewn ffyrdd sy'n lleihau baich, yn gwella hyder, yn adlewyrchu profiad bywyd yn well ac yn cefnogi canlyniadau mwy teg.

Mewnwelediadau Allweddol

Cafodd y 14 argymhelliad i gyd gefnogaeth ar y cyfan. Rhoddwyd rhwng 81% a 97% o'r cyfranogwyr sgôr o rhwng 8 a 10 i bob argymhelliad, ac roedd cyfartaledd pob argymhelliad yn 8.6 neu'n uwch; gweler y siart isod.

Cefnogaeth ar gyfer pob argymhelliad

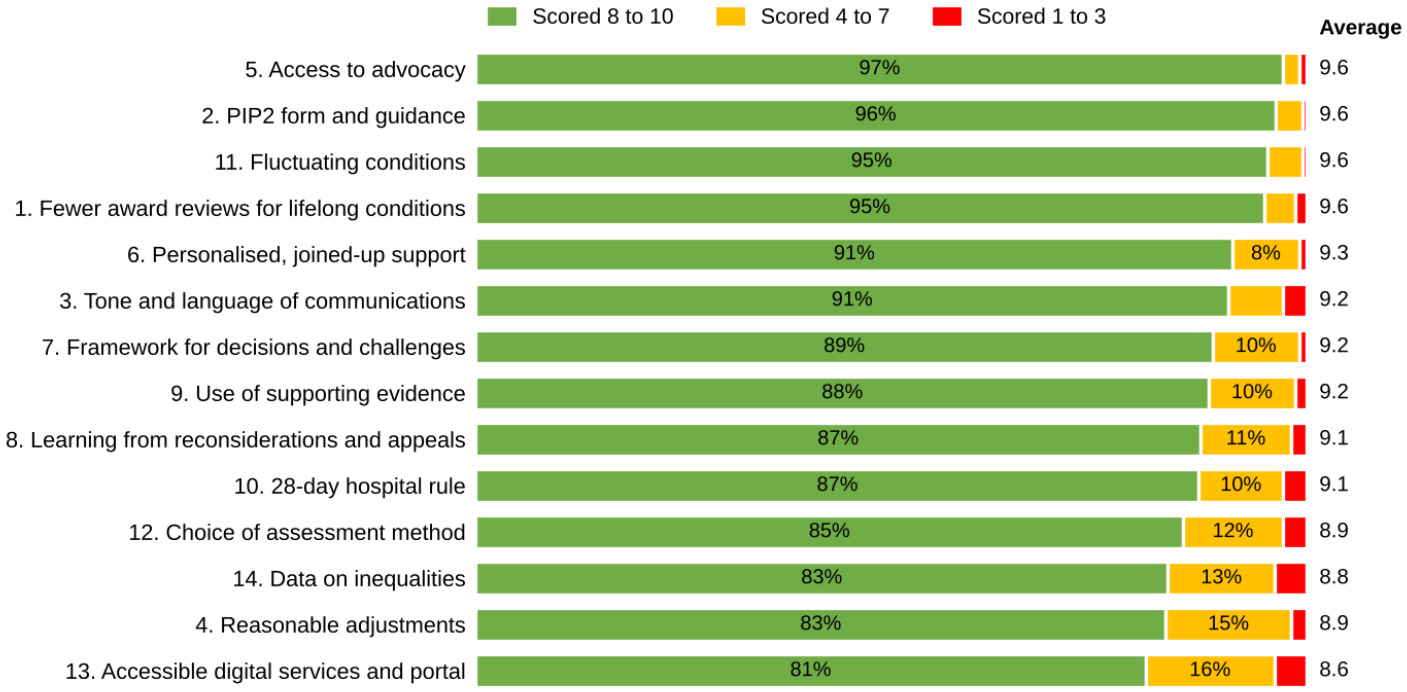

Ffig. 5: Siart bar yn dangos cefnogaeth i bob argymhelliad, yn nhrefn y ganran uchaf o sgoriau rhwng 8 a 10. Mae tabl o'r canlyniadau hyn hefyd ar gael yn Atodiad A.

Themâu cyffredinol o'r drafodaeth

- **Amheuon ynghylch cyflawni.** Er gwaethaf cefnogaeth gref i'r argymhellion, roedd y cyfranogwyr yn amau y byddent yn cael eu cyflawni, gan nodi nad yw fframweithiau presennol ac addasiadau y cytunwyd arnynt yn aml yn cael eu dilyn yn ymarferol. Roeddent o'r farn na fyddai newidiadau i eiriad argymhellion na fframweithiau arfaethedig yn llwyddo heb newid yn niwylliant a hyfforddiant staff DWP a chwestiynu o ble y byddai'r cyllid a'r capasiti yn dod (argymhellion 3, 4, 5, 6, 7 a 9). Dywedodd y cyfranogwyr, “mae popeth yn edrych yn dda ar bapur”.
- **Mae dewis ac ymreolaeth yn allweddol.** Galwodd y cyfranogwyr i bobl gael dewis sut y cânt eu hasesu, sut y cysylltir â hwy, a sut y llenwir ffurflenni; dylai gwasanaethau digidol fod yn opsiwn i ehangu mynediad, yn hytrach na bod yn ddewis rhagosodedig a allai fod yn gyfyngol. Roeddent o'r farn y dylai fformatau hygyrch, dewisiadau amgen a gwasanaethau eirioli fod yn safonol o'r cychwyn cyntaf, yn hytrach na rhywbeth y mae'n rhaid i bobl ofyn amdano (argymhellion 2, 3, 4, 5, 12 a 13).
- **Diwylliant o amheuaeth.** Disgrifiodd cyfranogwyr gyfathrebiadau ac asesiadau sy’n teimlo fel pe baent wedi’u llunio i “ddal pobl allan”, lle defnyddir gweithgareddau beunyddiol fel tystiolaeth yn eu herbyn. Roeddent hefyd yn ofni gall gwybodaeth amdanynt gael ei defnyddio yn eu herbyn (argymhellion 3, 7, 12 a 14). Roedd cyfranogwyr yn rhoi pwys mawr ar ansawdd y rhyngweithio â’r DWP fel rhan ganolog o’u profiad, yn ogystal ag ar dryloywder, er mwyn lleihau pryder a chynyddu ymddiriedaeth yn y system.
- **Asesiadau ac aseswyr sy'n deall y cyflwr a'i effaith.** Adroddwyd cyfranogwyr am aseswyr sydd ddim yn deall y cyflyrau y maent yn eu hasesu, ac am broses sy'n cymryd cipolwg yn unig yn hytrach na gweld y darlun cyfan. Dywedodd un cyfranogwr, “Mewn un diwrnod… gallaf fod yn ddeg person gwahanol”. Gofynnwyd am aseswyr sydd wedi'u hyfforddi mewn cyflyrau penodol, ac am gwestiynau sy'n addas ar gyfer cyflyrau sy'n amrywio, cyflyrau iechyd meddwl, cyflyrau niwro-amrywiol a chyflyrau cudd (argymhellion 2, 7, 9 ac 11). Roedd cyfranogwyr am gael ffurflenni, canllawiau a chyfathrebiadau mwy clir, ond nid oeddent yn ystyried bod symleiddio yn golygu dileu manylion sydd eu hangen i ddisgrifio effeithiau cymhleth.
- **Atebolrwydd ac agoredrwydd mewn penderfyniadau.** Gofynnodd y cyfranogwyr am benderfyniadau sy'n egluro'r rhesymau a'r dystiolaeth a ystyriwyd, cyfle i weld a chywiro adroddiadau asesu, a gwiriadau annibynnol ar aseswyr a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau. Roeddent hefyd yn dymuno gweld agoredrwydd ynghylch pam y caiff penderfyniadau eu gwrthdroi, gyda'r gwersi'n cael eu rhannu â'r unigolion a wnaeth y penderfyniadau gwreiddiol (argymhellion 3, 7, 8 a 9).
- **Y baich o ddarparu tystiolaeth ar hawlwyr.** Nododd cyfranogwyr nad yw llawer o bobl yn gallu cael gafael ar y dystiolaeth y gofynnir iddynt ei darparu, ac mae'n rhaid iddynt ailadrodd yr un wybodaeth ym mhob cam. Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'n gryf y syniad o leihau adolygiadau diangen a cheisiadau i brofi anghenion sydd eisoes wedi'u sefydlu. Gofynnwyd i’r DWP gasglu a thalu am dystiolaeth ei hun - gyda chaniatâd - ac i sicrhau mai dim ond unwaith y bydd angen i bobl adrodd eu stori (argymhellion 1, 6 a 9), er mwyn lleihau'r baich gwybyddol a gweinyddol ar hawlwyr.

Argymhelliad 1: Llai o adolygiadau dyfarniad am gyflyrau gydol oes

Lleihau adolygiadau dyfarniadau diangen i bobl â chyflyrau gydol oes neu ddirywiol a diwygio prosesau a chyfathrebu i leihau pryder ynghylch adolygiadau dyfarniadau

Yr hyn a ddywedodd y cyfranogwyr

Roedd y cyfranogwyr yn cefnogi'r argymhelliad hwn yn gryf. Roeddent o'r farn bod adolygiadau ailadroddus o gyflyrau na fyddant yn gwella yn ddiangen, ac mae glaw i'r rhain ddod i ben (13 gweithdy; cytundeb clir mewn 11 ohonynt).

Disgrifiodd y cyfranogwyr y trallod a achosir gan adolygiadau – gan gynnwys pryder sy'n cronni am fisoedd ymlaen llaw, a'r ofn o golli cymorth ariannol y maent yn dibynnu arno (13 gweithdy; cytundeb clir mewn naw ohonynt). Roedd llawer hefyd yn ystyried bod adolygiadau o'r fath yn ffordd wael o ddefnyddio arian cyhoeddus (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar ohonynt). Yn ôl un cyfranogwr: "Ni fydd dim yn newid nes iddynt ddod o hyd i wellhad."

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
213	**9.6**	**202 (95%)**	8 (4%)	3 (1%)	8.9 i 10.0

Amodau cymorth

- **Dyfarniadau am gyfnod hirach neu am oes ar gyfer cyflyrau na fydyn gwella.** Awgrymodd rhai cyfranogwyr ddyfarniadau am gyfnod amhenodol ar gyfer cyflyrau parhaol (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pump ohonynt).
- **Llwybr syml a diogel i ddyfarniad gynyddu wrth i anghenion dyfu.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu gall llai o adolygiadau arwain at bobl yn derbyn dyfarniad is nag sydd ei angen, pe bai eu cyflwr yn gwaethygu (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar ohonynt).
- **Diogelu'r dyfarniad presennol pan fydd unigolyn yn gofyn am ragor o gymorth.** Awgrymodd cyfranogwyr, wrth adolygu cyflwr gydol oes, y dylai fod yn bosibl cynyddu dyfarniad yn unig, ac nid ei leihau (saith gweithdy).
- **Yr opsiwn i hawlwyr adrodd ar newidiadau eu hunain.** Awgrymwyd gwiriad ysgafn o'r hyn sydd wedi newid, yn lle adolygiadau arferol (saith gweithdy).
- **Defnyddio tystiolaeth gan feddyg neu arbenigwyr y person ei hun yn lle adolygiad.** Roedd y cyfranogwyr o'r farn bod cadarnhad gan ymgynghorydd na fydd cyflwr yn gwella yn ddigonol (saith gweithdy; cytundeb clir mewn tri ohonynt).
- **Dim ailadrodd yr un wybodaeth ym mhob adolygiad.** Awgrymodd y cyfranogwyr y dylai ffurflenni gael eu llenwi ymlaen llaw gyda'r wybodaeth a ddarparwyd yn flaenorol (chwe gweithdy).

Risg i'r gwaith gweithredu

- **Ofn adrodd am ddirywiad.** Nododd cyfranogwyr fod adolygiadau mwy aml yn arwain at ostyngiadau, fel bod hawlwyr yn osgoi gofyn am fwy o gymorth hyd yn oed pan fydd ei angen arnynt (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar ohonynt).

Geiriad ac eglurhad

- **Diffinio 'oesol' a 'dirywiol', a phenderfynu pwy sy'n gwneud y penderfyniad hwnnw.** Gofynnodd cyfranogwyr am gynnwys cyflyrau cudd, cyflyrau iechyd meddwl, a chyflyrau niwro-amrywiol (10 gweithdy).
- **'Dileu' yn hytrach na 'lleihau' adolygiadau diangen.** Gofynnodd cyfranogwyr hefyd am ddiffiniad mwy clir o'r term 'diangen' (chwe gweithdy).

- **Rhannu'n ddau argymhelliad. Roedd y cyfranogwyr yn ystyried lleihau adolygiadau a lleihau pryder fel nodau ar wahân (pedwar gweithdy).**

Argymhelliad 2: Ffurflen a chanllawiau PIP2

Gwella'r ffurflen PIP2 a'r canllawiau i sicrhau ei bod yn haws ei llenwi ac yn cofnodi cyflyrau sy'n amrywio yn well

Yr hyn a ddywedodd y cyfranogwyr

Teimlai'r cyfranogwyr yn gryf ynglŷn â gwella'r ffurflen. Disgrifiwyd y ffurflen bresennol fel un hir, cymhleth a heriol, yn anodd hyd yn oed i ymgeiswyr hyderus, a digon brawychus fel bod rhai'n oedi cyn hawlio (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).

Codwyd dwy broblem dro ar ôl tro. Nid yw'r ffurflen yn cofnodi cyflyrau sy'n amrywio o ddydd i ddydd ac mae'n arwain ymgeiswyr i ddisgrifio eu dyddiau gwaethaf yn unig (12 gweithdy; cytundeb clir mewn wyth). Mae llwyddiant hefyd yn dibynnu ar wybod geiriad penodol a sut mae pwyntiau'n cael eu sgorio sy'n ffafrio ymgeiswyr sy'n derbyn cyngor (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump).

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
212	**9.6**	**204 (96%)**	7 (3%)	1 (0%)	9.2 i 10.0

Amodau cymorth

- **Cwestiynau sy'n adlewyrchu cyflyrau iechyd meddwl, niwroamrywiol, cudd a lluosog.** Roedd cyfranogwyr o'r farn bod y ffurf bresennol wedi'i chynllunio o amgylch cyflyrau corfforol (11 gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Cwestiynau am ymdrech, ôl-effeithiau ac adferiad, nid yn unig a ellir gwneud tasg.** Nododd cyfranogwyr y gall cwblhau tasg unwaith angen diwrnodau o adferiad (naw gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Cwestiynau plaen, gydag enghreifftiau yn y ffurflen ei hun.** Gofynnodd cyfranogwyr am arweiniad sy'n nodi beth mae DWP yn chwilio amdano, gan nodi nad yw llawer o ymgeiswyr byth yn darllen llyfryn ar wahân (10 gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Dewis o ffyrdd o lenwi'r ffurflen.** Galwodd cyfranogwyr am fersiynau ar-lein a phapur, atebion wedi'u teipio neu lafar, fideo, a'r opsiwn i'w gwblhau fesul cam (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Cwestiynau am yr hyn y gall pobl ei wneud, nid yn unig yr hyn na allant.** Disgrifiodd y cyfranogwyr y gofyniad i gyflwyno eu hunain ar eu gwaethaf yn ofidus (naw gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Canllawiau clir ar ddisgrifio amodau sy'n newid.** Adroddodd cyfranogwyr gyngor gwrthgyferbyniol ynghylch a ddylid disgrifio eu diwrnod gwaethaf, cyfartalog neu arferol (chwe gweithdy).
- **Cwestiynau am gymhorthion, addasiadau a bywyd bob dydd.** Nododd cyfranogwyr y gall 'ie' guddio'r cymhorthion y mae person yn dibynnu arnynt a bod y ffurflen yn hepgor tasgau fel rhedeg cartref neu ofalu am eraill (wyth gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Mwy o fanylion ar sut y byddai'r newid yn gweithio.** Roedd dau weithdy yn ystyried yr argymhelliad yn rhy gyffredinol.

- **'Creu ffurflen PIP2 newydd' yn hytrach na 'gwella'**. Cynigiodd un gweithdy'r newid hwn o eiriad.
- **Triniaeth ar wahân o'r ddau nod.** Roedd un gweithdy yn ystyried symleiddio'r ffurflen a dal amodau newidiol fel tasgau gwahanol.

Argymhelliad 3: Naws ac iaith cyfathrebiadau

Gwella tôn ac iaith cyfathrebu DWP i fod yn fwy parchus ac yn hawdd i'w ddeall

Beth ddywedodd cyfranogwyr

Cefnogodd cyfranogwyr yr argymhelliad hwn, gan adrodd bod llythyrau, galwadau ac asesiadau yn aml yn teimlo'n amheus ac yn gyhuddedig, fel pe bai hawlwyr yn cael eu tybio i fod yn dweud celwydd (10 gweithdy; cytundeb clir mewn chwech). Disgrifiodd un cyfranogwr, "Mae'n rhaid i chi barhau i brofi hynny [fel] eich bod mewn llys troseddol."

Fodd bynnag, rhoddodd sawl cyfranogwr eglurder uwchben tôn. Mae rhai yn gweld iaith niwtral, ffeithiol yn haws i'w dilyn nag arddull ysgafnach a allai dal i guddio penderfyniad llym (pum gweithdy).

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
212	**9.2**	**192 (91%)**	14 (7%)	6 (3%)	8.2 i 9.9

Amodau cymorth

- **Iaith blaen, heb jargon na thermau cyfreithiol.** Adroddodd hyd yn oed cyfranogwyr addysgedig iawn eu bod yn anodd deall llythyrau DWP (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Dewis o sut mae hawlwyr yn cael eu cysylltu.** Roedd cyfranogwyr eisiau fformatau hygyrch, ieithoedd eraill ac opsiwn llafar gyda dewisiadau wedi'u cofnodi unwaith (saith gweithdy).
- **Cwmpasu pob cyswllt, nid llythyrau yn unig.** Roedd cyfranogwyr o'r farn bod galwadau ffôn ac asesiadau yn gofyn am yr un newid tôn (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Llythyrau penderfyniad sy'n esbonio'r penderfyniad.** Gofynnodd cyfranogwyr i gael gwybod sut y cyrhaeddwyd pwyntiau a pha dystiolaeth a ystyriwyd (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Cyfathrebu wedi'i gynllunio a'i brofi gyda phobl anabl.** Galwodd cyfranogwyr ar y rhai sy'n derbyn llythyrau i fod yn rhan o'u hysgrifennu (pum gweithdy).
- **Gwersi o Social Security Scotland.** Cyfeiriodd cyfranogwyr yn yr Alban at ei siarter urddas a pharch a staff yr oeddent yn eu hystyried yn informedig am drawma (un gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Effaith gyfyngedig heb newid diwylliant.** Roedd cyfranogwyr o'r farn y byddai llythyrau mwy parchus yn cyflawni ychydig os nad yw hyfforddiant ac agweddau staff yn aros yn ddigyfnewid (pum gweithdy; un person a grybwyllir ym mhob un).

Geiriad ac eglurhad

- **Cyfeiriad at yr Adran Cymunedau yng Ngogledd Iwerddon.** Gweinyddir PIP yno gan yr Adran Cymunedau, felly ni ddylai'r argymhelliad gyfeirio at DWP yn unig.

Argymhelliad 4: Addasiadau rhesymol

Gwella'r broses nodi, gweithredu a monitro addasiadau rhesymol i sicrhau bod anghenion unigol yn cael eu diwallu'n gyson

Beth ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r argymhelliad ond dywedodd llawer nad yw'r addasiadau y cytunwyd arnynt yn aml yn digwydd yn ymarferol. Roedd enghreifftiau yn amrywio o ddefnyddwyr cadair olwyn yn cael eu hanfon i ystafelloedd i fyny'r grisiau heb lifft i geisiadau na weithredwyd arnynt (10 gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Nid yw llawer o hawlwyr yn ymwybodol o ba addasiadau sy'n bodoli neu y gallant ofyn amdanynt fel bod y rhai sydd â mwy o wybodaeth neu gefnogaeth yn elwa fwyaf (wyth gweithdy). Nododd un cyfranogwr, "ni ddylem gael system sydd mor anhygyrch trwy ddyluniad."

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
212	**8.9**	**176 (83%)**	32 (15%)	4 (2%)	8.1 i 10.0

Amodau cymorth

- **Fformatau hygyrch a dewis o ffyrdd o ymateb fel safon.** Galwodd y cyfranogwyr am opsiynau teipio, llafar ac ar-lein, ac am brint bras i gyrraedd mewn pryd (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Anghenion a nodwyd ar y dechrau.** Cynigiodd cyfranogwyr enghreifftiau neu restr wirio o addasiadau sydd ar gael, gydag anghenion wedi'u cofnodi unwaith ar ffeil yr hawlydd (saith gweithdy).
- **Addasiadau a benderfynwyd gan y person, nid gan DWP.** Gofynnodd y cyfranogwyr fod addasiadau yn cael eu cytuno gyda'r hawlydd yn hytrach na'u dewis ar eu cyfer (chwe gweithdy).
- **Monitro a yw addasiadau'n gweithio.** Gofynnodd cyfranogwyr am ffordd i adrodd am fethiannau ac am resymau i'w rhoi pan wrthodir cais (chwe gweithdy).
- **Lleoliadau asesu cwbl hygyrch.** Disgrifiodd y cyfranogwyr risiau, lifftiau wedi torri a lifftiau rhy fach ar gyfer cadeiriau olwyn (pum gweithdy; crybwyllwyd gan un neu ddau o gyfranogwyr).
- **Sylw i gyflyrau cudd ac iechyd meddwl, nid mynediad corfforol yn unig.** Roedd cyfranogwyr yn ystyried amser ychwanegol, seibiannau a ffyrdd amgen o ymateb mor bwysig â rampiau (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Eglurder ynghylch pwy sy'n penderfynu beth sy'n 'rhesymol'.** Roedd rhai cyfranogwyr o'r farn bod y gair yn rhoi'r pŵer i DWP benderfynu beth sydd ei angen ar berson (pedwar gweithdy). Anghytunodd un cyfranogwr, gan nodi mai dyma'r term cyfreithiol.
- **Geiriad symlach.** Roedd cyfranogwyr yn gweld yr argymhelliad yn eiriol a gofynnodd iddo gael ei ddadansoddi, gan gynnwys sut i ofyn am addasiad yn ystod y broses.
- **Datganiad o'r hyn a fydd yn newid.** Nododd dau weithdy y dylid darparu addasiadau eisoes, yn unol â'r Ddeddf Cydraddoldeb.

Argymhelliad 5: Mynediad at eiriolaeth

Sicrhau bod pobl sydd angen cymorth i lywio proses y PIP yn gallu cael mynediad at wasanaethau eirioli.

Beth ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi hyn yn gryf gan fod y broses yn rhy gymhleth i'r rhan fwyaf o bobl ei rheoli ar eu pennau eu hunain a bod y rhai sydd â rhywun i'w helpu i gyflawni canlyniadau gwell (saith gweithdy; cytundeb clir mewn chwech). Fodd bynnag, disgrifiwyd y cymorth presennol yn ymestynedig, heb ei ariannu ac yn anodd dod o hyd iddo gydag argaeledd yn dibynnu ar ble mae person yn byw (12 gweithdy; cytundeb clir mewn pump). Fel yr esboniodd un cyfranogwr, "Ni ddylai fod yn frwydr."

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
213	**9.6**	**207 (97%)**	4 (2%)	2 (1%)	9.2 i 10.0

Amodau cymorth

- **Gwybodaeth gynnar am yr help sydd ar gael.** Cynigiodd y cyfranogwyr restr o sefydliadau lleol a anfonwyd gyda'r ffurflen cais neu'r llythyr cyntaf (10 gweithdy; cytundeb mewn tri).
- **Eiriolaeth am ddim, wedi'i ariannu'n briodol ledled y DU.** Roedd cyfranogwyr o'r farn na ddylai unrhyw un dalu am gymorth ac na ddylai'r ddarpariaeth ddibynnu ar leoliad (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Eiriolaeth annibynnol ar DWP.** Galwodd cyfranogwyr am eiriolwyr sydd â'u unig rôl yw cefnogi'r hawlydd (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn tri). Roedd cyfranogwyr yn ystyried grwpiau cymunedol a gwasanaethau lleol fel y llwybr cywir (pum gweithdy).
- **Eiriolaeth o ddechrau cais a thrwy hynny.** Mae cyfranogwyr eisiau cefnogaeth cyn i gais ddechrau i unrhyw apêl, a gynigir yn ddelfrydol yn ddiofyn (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Eiriolwyr wedi'u hyfforddi'n briodol.** Roedd cyfranogwyr o'r farn bod angen i eiriolwyr ddeall y system a chyflwr y person (chwe gweithdy).
- **Dewis o bwy sy'n darparu cefnogaeth.** Gofynnodd cyfranogwyr i aelod o'r teulu, ffrind neu ofalwr dibynadwy gael ei gydnabod a'i wrando arno (chwe gweithdy). Ychwanegodd cyfranogwyr mewn pedwar gweithdy fod angen cymorth eu hunain ar ofalwyr teulu sy'n gweithredu fel eiriolwyr, yn hytrach na chymryd eu bod yn rheoli ar eu pennau eu hunain.

Risgiau i weithredu

- **Eiriolaeth yn lle symleiddio'r broses.** Roedd llawer o gyfranogwyr o'r farn y dylai'r broses fod yn ddigon syml i lai o bobl fod angen help (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Cyllid a chapasiti annigonol.** Cwestiynodd cyfranogwyr ffynhonnell cyllid ac eiriolwyr hyfforddedig gan fod gwasanaethau eisoes wedi'u gorymestyn (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Eiriolaeth 'annibynnol'.** Gofynnodd dau weithdy i'r gair gael ei gynnwys yn yr argymhelliad.

- **Ystyr ehangach ar gyfer 'llywio'.** Cynigiodd un gweithdy ei fod yn cwmpasu dealltwriaeth o beth yw PIP, nid yn unig cwblhau'r broses.
- **Eglurder ar y gorgyffwrdd ag argymhelliad 6.** Roedd un gweithdy yn ei chael hi'n anodd gwahaniaethu'r ddau.

Argymhelliad 6: Cefnogaeth bersonol, gydgysylltiedig

Cyflwyno dull mwy personol a chyd cysylltiedig o reoli ceisiadau pobl sydd angen cymorth ychwanegol

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn gyffredinol yn cefnogi'r bwriad. Disgrifiodd llawer eu bod yn gorfod ailadrodd eu hamgylchiadau i wahanol bobl a gwasanaethau oedd yn flinedig (10 gweithdy) yn ôl y sôn, "ymladd tair brwydr wahanol pan ddylen nhw fod yn fy helpu."

Fodd bynnag, roedd rhai cyfranogwyr yn gweld yr argymhelliad yn amwys ac nid oeddent yn glir beth fyddai'n ei newid yn ymarferol.

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
213	**9.3**	**194 (91%)**	17 (8%)	2 (1%)	8.2 i 10.0

Amodau cymorth

- **Gwybodaeth a roddwyd unwaith a'i hailddefnyddio.** Cynigiodd y cyfranogwyr, gyda chaniatâd, rhannu gwybodaeth sydd eisoes gan DWP a gwasanaethau iechyd yn hytrach na gofyn amdano eto (11 gweithdy wedi'i grybwyll; yn aml un person).
- **Cynlluniau cymorth i'r anabledd ar y cyd gydag un pwynt mynediad.** Galwodd y cyfranogwyr i PIP, Mynediad at Waith, cynllun y Bathodyn Glas a chynlluniau tebyg i roi'r gorau i ofyn yr un cwestiynau (pum gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Gweithiwr achos a enwir neu un pwynt cyswllt.** Roedd cyfranogwyr o'r farn y byddai rhywun sy'n gyfarwydd â hanes yr hawlydd yn osgoi'r angen i ddechrau eto bob tro (pum gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Cefnogi pontio rhwng budd-daliadau.** Disgrifiodd cyfranogwyr y symudiad o DLA i PIP yn 16 oed yn araf a straen, gan adael teuluoedd heb eglurder am fisoedd, a nododd fod hanes person ifanc o wasanaethau plant yn aml yn cael ei golli ac nid yw'n cael ei drosglwyddo (naw gweithdy; ond yn aml ddim ond un person). Codwyd pwyntiau tebyg yn llai aml ar gyfer oedolion pensiwn y wladwriaeth a rhwng cenhedloedd.

Risgiau i weithredu

- **Cymhlethdod ychwanegol os caiff ei weithredu'n wael.** Cwestiynodd rhai cyfranogwyr a allai DWP gyflawni'r newid mewn diwylliant sy'n ofynnol (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Datganiad clir o'r hyn y mae 'personol' a 'unedig' yn ei olygu yn ymarferol.** Roedd rhai cyfranogwyr o'r farn bod y geiriad presennol yn rhy haniaethol i gyfleu ymrwymiad penodol (tri gweithdy).
- **Dileu 'pwy sydd angen cymorth ychwanegol'.** Cynigiodd y cyfranogwyr ddull personol ar gyfer yr holl hawlwyr a chwestiynwyd pwy fyddai'n penderfynu pwy sydd angen cymorth ychwanegol (dau weithdy).

Argymhelliad 7: Fframwaith am benderfyniadau a heriau

Cyflwyno fframwaith ar draws asesiad PIP a gwneud penderfyniadau i lywodraethu sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud, eu hailystyried, eu hapelio a'u cywiro i wella ansawdd, cysondeb a thryloywder asesiadau.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Cytunodd cyfranogwyr gyda'r nod o benderfyniadau cyson a thryloyw. Disgrifiodd llawer, aseswyr nad oeddent yn deall yr amodau a aseswyd (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump), ac adroddiadau nad oeddent yn adlewyrchu'r hyn a ddywedwyd (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pump). Roedd cyfranogwyr yn ystyried penderfyniadau yn anghyson ac yn ddibynnol ar yr aseswr unigol (saith gweithdy).

Adroddodd cyfranogwyr hefyd fod asesiadau wedi'u cynllunio i ddal hawlwyr allan gyda gweithgareddau bob dydd fel defnyddio trafnidiaeth gyhoeddus neu weithio sy'n cael ei drin fel tystiolaeth yn eu herbyn (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar). Disgrifiodd un cyfranogwr y profiad fel "holi dan amheuaeth."

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
212	**9.2**	**188 (89%)**	22 (10%)	2 (1%)	8.2 i 9.9

Amodau cymorth

- **Craffu annibynnol ar aseswyr, penderfyniadau a darparwyr asesu.** Galwodd y cyfranogwyr am archwiliadau annibynnol, gwiriadau ansawdd ac atebolrwydd clir yn hytrach na hunanasesu gan y DWP (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Hyfforddiant cyflwr penodol, gydag aseswyr wedi'u paru i'r person.** Disgrifiodd cyfranogwyr aseswyr o arbenigeddau nad ydynt yn gysylltiedig a oedd angen chwilio am gyflwr yn ystod yr asesiad (saith gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Penderfyniadau sy'n nodi'r rhesymau a'r dystiolaeth ategol.** Adroddodd cyfranogwyr nad yw llythyrau gwrthod yn aml yn rhoi unrhyw esboniad (saith gweithdy; cytundeb mewn pedwar).
- **Mynediad i'r adroddiad asesu cyn gwneud penderfyniad.** Gofynnodd cyfranogwyr am y cyfle i gywiro gwallau cyn iddynt effeithio ar y canlyniad (chwe gweithdy).
- **Cofnodi asesiadau a darparu copi i'r hawlydd.** Roedd y cyfranogwyr o'r farn y byddai recordiad yn amddiffyn y ddau barti ac yn gwella atebolrwydd (pum gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Fframwaith rhy anhyblyg ar gyfer rhai amodau.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu na fyddai'n cydnabod amodau cymhleth, amrywiol a newydd eu cydnabod yn ffitio set sefydlog o reolau (pum gweithdy).
- **Effaith gyfyngedig os nad yw rheolau'n cael eu dilyn.** Nododd sawl cyfranogwr fod fframwaith eisoes yn bodoli ac ystyriodd na fyddai hyfforddiant ac arweiniad yn unig yn newid ymarfer (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **'Diwygio' neu 'fframwaith gwell' yn hytrach na 'cyflwyno'.** Nododd y cyfranogwyr fod fframwaith eisoes yn bodoli a gofynnodd beth fyddai'n newid (pum gweithdy).

- **Eglurder y fframwaith.** Roedd cyfranogwyr yn gweld yr argymhelliad yn eiriol a gofynnodd beth oedd yn ei gwmpasu, pwy fyddai'n ei redeg a phwy fyddai'n derbyn yr adborth (chwe gweithdy).
- **Nod o gael penderfyniadau'n gywir y tro cyntaf.** Roedd dau weithdy yn ystyried bod 'ailystyried, apelio a chywiro' yn cymryd yn ganiataol y bydd penderfyniadau yn anghywir.

Argymhelliad 8: Dysgu o ailystyriaethau orfodol ac apeliadau

Cryfhau mecanweithiau adborth i gymhwyso dysgu o Ailystyriaethau Gorfodol (MRs) ac apeliadau ar draws y broses PIP i wella cysondeb wrth wneud penderfyniadau ac atebolrwydd i aseswyr.

Beth ddywedodd cyfranogwyr

Mynegodd llawer o gyfranogwyr syndod nad yw hyn eisoes yn arfer safonol (10 gweithdy; cytundeb clir mewn saith). Fel y nododd un cyfranogwr, "Roeddwn wedi syfrdanu bod angen i chi ei ddweud."

Roedd y cyfranogwyr yn ystyried nifer y penderfyniadau a ddiddymwyd ar apêl fel tystiolaeth bod gormod yn anghywir ar y dechrau ar gost i hawlwyr ac i'r pwrs cyhoeddus (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
211	**9.1**	**184 (87%)**	23 (11%)	4 (2%)	7.2 i 9.8

Amodau cymorth

- **Canlyniadau yn cael eu bwydo'n ôl i'r bobl a wnaeth y penderfyniad gwreiddiol.** Cynigiodd cyfranogwyr fod dysgu yn cyrraedd aseswyr unigol a phenderfynwyd trwy hyfforddiant a goruchwylio (11 gweithdy; cytundeb clir mewn wyth).
- **Atebolrwydd i aseswyr.** Awgrymodd cyfranogwyr olrhain pa mor aml y mae gwrthodiadau pob aseswr yn cael eu gwrthdroi a gweithredu ar y canlyniadau (wyth gweithdy).
- **Agored ynghylch pam mae penderfyniadau'n cael eu gwyrdroi.** Galwodd cyfranogwyr am gyhoeddi patrymau yn ôl cyflwr ac ardal, gyda thargedau mesuradwy ar gyfer gwella (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Diwygio ailystyriaeth gorfodol.** Adroddodd llawer o gyfranogwyr mai anaml y mae MR yn newid penderfyniadau ac argymhellodd ail adolygiad gwirioneddol annibynnol neu atgyfeiriad awtomatig os gwrthod eich cais cychwynnol (chwe gweithdy).
- **Llwybr diogel i hawlwyr roi adborth ar eu hasesiad.** Gofynnodd y cyfranogwyr fod hyn ar gael beth bynnag fo'r canlyniad, heb risg i'r dyfarniad (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Geiriad byrrach sy'n gwneud yn glir pwy sy'n dysgu beth.** Roedd cyfranogwyr yn ei chael hi'n anodd dilyn yr argymhelliad, ac roedd rhai yn anghyfarwydd â'r term 'ailystyriaeth gorfodol' (pedwar gweithdy).
- **Cyfeiriad penodol at atebolrwydd.** Gofynnodd dau weithdy am iaith gryfach ar atebolrwydd.

- **Gofalwch gyda'r gair 'cysondeb'.** Roedd un cyfranogwr yn pryderu y gellid ei ddarllen fel anhyblygrwydd yn hytrach na thriniaeth unigol.

Argymhelliad 9: Defnyddio tystiolaeth ategol

Adolygu sut mae tystiolaeth ategol yn cael ei defnyddio a chryfhau prosesau ar gyfer casglu, rhannu ac ystyried tystiolaeth berthnasol.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Nododd cyfranogwyr y prif broblemau fel cael tystiolaeth a'i hystyried ar ôl ei chyflwyno. Adroddodd llawer fod tystiolaeth a anfonwyd ganddynt wedi'i hanwybyddu, ei chamddarllen neu ei diystyru gan yr aseswr (crybwyllwyd 12 gweithdy, ond yn aml ddim ond un person). Yng ngeiriau un cyfranogwr: "Oherwydd ein bod yn byw gyda chyflwr, nid yw'n ein gwneud niwrolegwyr."

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
212	**9.2**	**187 (88%)**	22 (10%)	3 (1%)	8.3 i 10.0

Amodau cymorth

- **DWP i dalu am y dystiolaeth y mae'n gofyn amdano.** Mae rhai meddygon teulu yn codi tâl am lythyrau, gan roi tystiolaeth allan o gyrraedd rhai hawlwyr (11 gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Pwysau a roddir i dystiolaeth gan y rhai sy'n gweld bywyd bob dydd person.** Mae gofalwyr, teulu, gweithwyr cymorth a therapyddion yn aml yn deall anghenion yn well na meddyg (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Pwysau sylweddol ar dystiolaeth gan arbenigwr sy'n adnabod y person.** Amlinellodd rhai cyfranogwyr y gallai tystiolaeth arbenigol gref ddileu'r angen am asesiad (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Gwybodaeth glir am y dystiolaeth sydd ei hangen.** Gofynnodd y cyfranogwyr hefyd am benderfyniadau i esbonio sut y pwyswyd tystiolaeth (naw gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Tystiolaeth a gasglwyd gan DWP yn hytrach na'r hawlydd.** Cynigiodd y cyfranogwyr fod DWP yn cysylltu â'r gweithwyr proffesiynol a enwir ar y ffurflen gyda chaniatâd (naw gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Dim cosb am fylchau mewn tystiolaeth.** Mae hyn yn bwysicaf am gyflyrau gydol oes ac i bobl nad ydynt yn gallu cael apwyntiadau'r GIG (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Defnyddio cofnodion y gall DWP eisoes gael mynediad atynt.** Gyda chaniatâd, byddai hawlwyr wedyn yn darparu gwybodaeth unwaith yn unig (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Ffurflen safonol neu ganllawiau ar gyfer llythyrau gweithwyr iechyd proffesiynol.** Adroddodd cyfranogwyr fod llythyrau yn tueddu i restru diagnosisau yn hytrach na disgrifio bywyd bob dydd (saith gweithdy).
- **Cyflwyno tystiolaeth ar-lein gan hawlwyr a gweithwyr proffesiynol.** Gofynnodd y cyfranogwyr fod llwybr all-lein yn parhau i fod ar gael (saith gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Gwahardd pobl heb fynediad at dystiolaeth feddygol.** Aros hir y GIG, cyswllt cyfyngedig â gwasanaethau ac amodau gydol oes heb unrhyw beth newydd i'w adrodd am yr holl fylchau gadael (15 gweithdy; cytundeb clir mewn wyth).
- **Anfantais o roi mwy o bwysau i dystiolaeth feddygol.** Gallai pobl heb fawr o gyswllt meddygol neu ddim diagnosis golli allan (chwe gweithdy; cytundeb mewn pedwar).
- **Dyddiadau cau yn rhy fyr i gasglu tystiolaeth.** Nododd cyfranogwyr y gall llythyrau meddygon teulu ac adroddiadau arbenigol gymryd wythnosau neu fisoedd (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Gwallau mewn cofnodion a rennir rhwng gwasanaethau.** Mae rhannu yn gofyn am ganiatâd, mesurau diogelu a rheolaeth y person dros yr hyn sy'n cael ei anfon (pum gweithdy).
- **Oedi o fwy o ddibyniaeth ar feddygon teulu.** Mae meddygon teulu eisoes wedi'u hymestyn, ac mae llythyrau araf eisoes yn oedi ceisiadau (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Eglurder ar yr hyn y byddai'r 'adolygiad' yn ei newid.** Roedd un gweithdy o'r farn nad yw 'adolygiad' yn rhoi cyfarwyddyd, a gofynnodd un arall a yw'n cwmpasu amodau gydol oes heb unrhyw dystiolaeth newydd.

Y tu allan i gwmpas Adolygiad Timms

- **Amseroedd aros y GIG a mynediad cyfyngedig i feddygon teulu.** Adroddodd y ddau weithdy yng Ngogledd Iwerddon aros hirach yno, a nododd un absenoldeb cofrestr clefydau prin (pum gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Argymhelliad 10: Rheol 28 diwrnod yn yr ysbyty

Adolygu'r rheol 28 diwrnod i'r ysbyty i leihau straen a sicrhau bod pobl yn derbyn y cymorth sydd ei angen arnynt

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r argymhelliad hwn ac roedd llawer o'r farn ei fod yn newid syml (chwe gweithdy). Adroddodd bron pob gweithdy fod y costau y mae PIP yn eu bodloni'n parhau, ac yn gallu codi, yn ystod arhosiad yn yr ysbyty, o rent a gofal taledig i deithio i deulu sy'n ymweld (14 gweithdy; cytundeb clir mewn naw). Crynhodd un cyfranogwr trwy ddweud, "Nid yw bod yn yr ysbyty yn stopio'r byd."

Nododd y cyfranogwyr y gall colli PIP hefyd olygu colli cerbyd Motability, Lwfans Gofalwr a chymorth cysylltiedig arall (pum gweithdy). Disgrifiodd rhai pobl yn gadael yr ysbyty yn gynnar neu'n osgoi triniaeth i amddiffyn eu dyfarniad (tri gweithdy).

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
208	**9.1**	**181 (87%)**	21 (10%)	6 (3%)	8.2 i 10.0

Amodau cymorth

- **Talu PIP yn parhau yn ystod arhosiad yn yr ysbyty. Galwodd** y rhan fwyaf o'r cyfranogwyr am ddiddymu'r rheol yn hytrach nag adolygu (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Terfyn hirach a mwy hyblyg os caiff un ei gadw. Roedd** y cynigion yn cynnwys lleihau taliadau yn hytrach na'u stopio, neu gyfnod hirach fel chwe mis y Credyd Cynhwysol (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Ymwybyddiaeth o'r rheol a ffordd syml o roi gwybod am arhosiad yn yr ysbyty.** Adroddodd cyfranogwyr mai dim ond yn ystod arhosiad y mae llawer o hawlwyr yn dysgu am y rheol, a chynigiodd rhai bod y GIG yn hysbysu DWP yn uniongyrchol (saith gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **'Diweddu' neu 'newid' y rheol yn hytrach na'i 'adolygu'.** Roedd cyfranogwyr o'r farn nad oedd 'adolygiad' yn ddigonol a gofynnodd pa newid sydd wedi'i fwriadu (pum gweithdy).

Y tu allan i gwmpas Adolygiad Timms

- **Oedi mewn pecynnau gofal ac addasiadau cartref.** Nododd cyfranogwyr y gall aros am ofal cymdeithasol ymestyn arhosiad y tu hwnt i 28 diwrnod heb fai ar yr hawlydd (pum gweithdy).

Argymhelliad 11: Cyflyrau sy’n amrywio

Gwella sut mae PIP yn asesu ac yn cyfrif am gyflyrau sy’n amrywio.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r argymhelliad hwn yn gryf. Adroddodd y mwyafrif nad yw'r broses bresennol yn cyfrif am gyflyrau sy’n amrywio, gan drin ciplun neu un diwrnod da fel y darlun cyfan (12 gweithdy; cytundeb clir mewn naw). Esboniodd un cyfranogwr: "Pan fydd rhywun yn fwy sefydlog, nid yw'n golygu eu bod yn gallu."

Disgrifiodd rhai hawlwyr yn osgoi gweithgaredd, neu'n tanseilio'r hyn maen nhw'n ei reoli, oherwydd ofn y byddai diwrnod da yn cael ei ddefnyddio yn eu herbyn (pedwar gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
211	**9.6**	**201 (95%)**	9 (4%)	1 (0%)	8.9 i 10.0

Amodau cymorth

- **Asesiad o effaith cyflwr dros amser.** Galwodd cyfranogwyr am ystyried ymdrech, amser adferiad, poen ac effeithiau cronnus, yn hytrach na chyfrif diwrnodau da a drwg (11 gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Hyfforddiant aseswr mewn amodau amrywiol a chudd.** Disgrifiodd cyfranogwyr aseswyr nad oeddent yn deall y gall person fod yn iach un diwrnod ac mewn poen difrifol y diwrnod nesaf (chwe gweithdy).
- **Diffiniad eang o 'amrywio' ac adolygiad o'r rheol 50%.** Nododd cyfranogwyr y gall amodau newid awr ar ôl awr neu dros fisoedd, ac y byddai diffiniad cul yn eithrio pobl (chwe gweithdy; yn aml un person).
- **Ffyrdd o ddangos newid dros amser.** Roedd y cynigion yn cynnwys dyddiaduron, cyfnodolyn ar-lein, a ffordd o adrodd am fflach heb ddechrau cais newydd (pum gweithdy; yn aml un person).
- **Dim cosb am yr hyn y mae person yn ei reoli ar ddiwrnod da.** Roedd cyfranogwyr o'r farn na ddylai gwaith, chwaraeon neu yrru cyfrif yn erbyn hawlydd (pum gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).

Geiriad ac eglurhad

- **Eglurder ar sut mae hyn yn wahanol i argymhelliad 2.** Roedd tri gweithdy yn ansicr beth mae'n ei ychwanegu, neu sut y byddai cyflyrau sy’n amrywio yn cael eu hasesu yn ymarferol.

Argymhelliad 12: Dewis dull asesu

Sicrhau bod gan bobl fynediad at y dull asesu cywir i ddiwallu eu hanghenion, gan gynnwys mwy o gapasiti ar gyfer asesiadau wyneb yn wyneb.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi dewis, ond roedd barn ar asesiadau wyneb yn wyneb wedi'u rhannu. Roedd rhai o'r farn bod cyfarfod yn bersonol yn datgelu anawsterau y gall galwad ffôn ei golli (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar). Adroddodd eraill fod asesiadau wyneb yn wyneb yn teimlo fel cael eu gwylio a'u beirniadu ac yn drawmatig i rai (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).

Roedd cytundeb eang y dylai'r dull fod yn ddewis yr hawlydd, yn hytrach na dewis cyffredinol. Pwysleisiodd un cyfranogwr, "Dylai fod yn ymwneud â dewis [...] ein hasesiad ni, nid eu hasesiad nhw."

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
208	**8.9**	**177 (85%)**	25 (12%)	6 (3%)	7.6 i 9.7

Amodau cymorth

- **Dewis dull asesu, gyda'r dewis hwnnw yn parchu'r dewis hwnnw.** Adroddodd cyfranogwyr fod ceisiadau am ddull penodol yn aml yn cael eu diystyru (14 gweithdy; cytundeb clir mewn wyth).
- **Opsiynau y tu hwnt i'r ffôn ac wyneb yn wyneb.** Nododd y cyfranogwyr fod ymweliadau cartref, fideo ac opsiynau ysgrifenedig yn addas i rai pobl yn well (chwe gweithdy).
- **Penderfyniadau heb asesiad lle mae tystiolaeth yn gryf.** Cwestiynodd rhai cyfranogwyr pam mae angen asesu pobl sydd â thystiolaeth feddygol glir o gwbl (pum gweithdy).
- **Lleoliadau hygyrch, gyda chostau teithio wedi'u talu.** Disgrifiodd y cyfranogwyr leoliadau heb lifftiau gweithio, a theithiau hir, costus mewn ardaloedd gwledig (pum gweithdy; yn aml un person).
- **Gwersi o Daliad Anabledd Oedolion yn yr Alban.** Disgrifiodd y cyfranogwyr yno ymweliadau cartref, ystod o opsiynau a rhai penderfyniadau a wnaed heb asesiad, er bod safbwyntiau ar yr olaf yn wahanol (dau weithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Dileu 'mwy o gapasiti ar gyfer asesiadau wyneb yn wyneb'. Mae** llawer o gyfranogwyr yn darllen hyn fel ffafriaeth ar gyfer asesu wyneb yn wyneb, sy'n awgrymu bod yn rhaid gweld hawlwyr i gael eu credu (pedwar gweithdy).
- **Eglurder ynghylch pwy sy'n penderfynu ar y dull.** Gofynnodd dau weithdy i'r argymhelliad nodi bod yr hawlydd yn penderfynu, gan wneud y dull cywir yn hawl.
- **'Support interview' fel y term ar gyfer yr asesiad.** Cynigiodd un gweithdy yn yr Alban hyn, yn dilyn Social Security Scotland, ac yn gwrthwynebu geiriad sy'n awgrymu bod tystiolaeth gyfyngedig ar fai'r hawlydd.

Argymhelliad 13: Gwasanaethau digidol hygyrch a phorth ar-lein

Cynyddu argaeledd gwasanaethau digidol hygyrch ar draws taith PIP i symleiddio'r broses a gwella hygyrchedd, gan gynnwys datblygu porth ar-lein

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Croesawodd llawer o gyfranogwyr borth i olrhain cais, anfon dogfennau a chadarnhau'r hyn sydd wedi'i dderbyn (13 gweithdy; cytundeb clir mewn saith). Fel y dywedodd un cyfranogwr, "nid yw digidol yn dda dim ond oherwydd ei fod yn ddigidol."

Roedd pob gweithdy yn glir y dylai gwasanaethau digidol eistedd ochr yn ochr â llwybrau eraill, nid eu disodli, ac y byddai angen mesurau diogelu clir ar waith i sicrhau nad yw gwybodaeth bersonol yn cael ei chamddefnyddio.

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
206	**8.6**	**166 (81%)**	32 (16%)	8 (4%)	7.5 i 9.4

Amodau cymorth

- **Digidol fel dewis, nid y rhagosodiad.** Roedd cyfranogwyr eisiau llwybrau papur, ffôn ac wyneb yn wyneb i aros, heb unrhyw anfantais i'w defnyddio (15 gweithdy; cytundeb clir mewn 13).
- **Porth ar gyfer olrhain cais a chyflwyno gwybodaeth.** Cyfranogwyr yn cynnig swyddogaethau i uwchlwytho tystiolaeth, adrodd am newidiadau, cadarnhau derbyn a gwirio'r adroddiad asesu (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Dyluniad gwirioneddol hygyrch.** Gofynnodd cyfranogwyr i'r porth weithio gyda darllenwyr sgrin a lleferydd, caniatáu i gynnydd gael ei arbed, ac nid amser allan (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Mynediad i eiriolwyr, penodwyr a gofalwyr.** Argymhellodd cyfranogwyr y dylai'r rhai sy'n cefnogi hawlydd allu gweld cynnydd a darparu diweddariadau (pum gweithdy).
- **Mae ceisiadau ar-lein ar gael ledled y DU.** Dywedodd cyfranogwyr fod mynediad i'r rhaglen beilot PIP ddigidol ar hyn o bryd yn dibynnu ar ble mae person yn byw (pum gweithdy a grybwyllwyd, ond yn aml ddim ond un person).

Risgiau i weithredu

- **Risgiau i wybodaeth bersonol a gedwir ar-lein.** Roedd y cyfranogwyr yn pryderu am hacio, gollyngiadau a mynediad eang gan staff, a gofynnodd am fesurau diogelu clir (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Gwahardd pobl nad ydynt ar-lein.** Nododd cyfranogwyr nad oes gan lawer o bobl hŷn, pobl ar incwm isel a phobl mewn ardaloedd gwledig fynediad dibynadwy i'r rhyngrwyd (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pump).

Geiriad ac eglurhad

- **Geiriad cliriach.** Roedd un gweithdy yn canfod argymhellion 13 a 14 yn anodd eu deall.
- **Cyfeiriad at wasanaethau diogel**. Cynigiodd cyfranogwyr ychwanegu 'diogel' at yr argymhelliad, er enghraifft 'gwasanaethau digidol diogel a hygyrch', fel bod hynny'n ymrwymo i ddiogelu'r wybodaeth bersonol a gedwir ar-lein.

Argymhelliad 14: Data ar anghydraddoldebau

Gwella casglu data ac adrodd ar bobl sy'n gwneud cais am PIP, i ddeall a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau yn y profiad a'r canlyniadau ar gyfer gwahanol grwpiau

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi defnyddio data i ddeall anghydraddoldeb, ond roedd ymddiriedaeth yn y ffordd y byddai'n cael ei ddefnyddio yn isel. Roedd llawer yn pryderu y gellid defnyddio data yn erbyn pobl anabl a gofynnodd pwy fyddai'n ei weld ac at ba ddiben. Yng ngeiriau un cyfranogwr: "it's not what is collected, it's where that's going."

Ar ôl esbonio'r pwrpas, er enghraifft adrodd mwy na phrif gyflwr person, roedd sawl cyfranogwr yn cael eu tawelu.

Sgoriau

Nifer a sgoriodd	Sgôr gyfartalog	Sgoriodd 8 i 10	Sgoriodd 4 i 7	Sgoriodd 1 i 3	Cyfartaleddau gweithdy
209	**8.8**	**174 (83%)**	27 (13%)	8 (4%)	7.7 i 9.7

Amodau cymorth

- **Defnyddio data i nodi pwy nad yw'n gwneud cais, ac yna allgymorth wedi'i dargedu.** Cynigiodd cyfranogwyr ei ddefnyddio i ddod o hyd i grwpiau ac ardaloedd sy'n colli allan (naw gweithdy).
- **Diogelu'r data.** Galwodd cyfranogwyr am ddata i gael ei gadw'n ddiogel, ei ddienw lle bo'n bosibl a'i gasglu gyda chaniatâd (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Adrodd am gyflyrau eilaidd a lluosog.** Roedd llawer o gyfranogwyr yn synnu bod DWP yn adrodd prif gyflwr person yn unig (chwe gweithdy).
- **Defnydd o ddyletswyddau cydraddoldeb presennol yng Ngogledd Iwerddon.** Nododd cyfranogwyr yno fod adran 75 o Ddeddf Gogledd Iwerddon eisoes yn gofyn am fonitro cydraddoldeb (dau weithdy).

Risgiau i weithredu

- **Defnyddio data yn erbyn pobl anabl.** Roedd gan gyfranogwyr amheuon y gellid ei ddefnyddio i dynnu sylw i grwpiau ar gyfer toriadau neu i gefnogi sylw gelyniaethus yn y cyfryngau (11 gweithdy; cytundeb clir mewn saith).

Geiriad ac eglurhad

- **Geiriad symlach sy'n nodi beth mae'r argymhelliad yn ei olygu yn ymarferol.** Roedd cyfranogwyr yn gweld 'casglu data' ac 'adrodd ar bobl' yn frawychus; cynigiodd rhai arwain gyda nodi anghydraddoldebau a nodi y bydd data yn cael ei gadw'n ddiogel (saith gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

4.2 Sesiwn 2: Budd-dal wedi’i ddiwygio

Roedd yr ail sesiwn yn y gweithdai yn archwilio set o egwyddorion a fwriedir i lywio unrhyw ddiwygiad hirdymor o'r budd-dal yn y dyfodol. Gofynnwyd i'r cyfranogwyr gategoreiddio pob egwyddor arfaethedig yn ôl system goleuadau traffig (roedd Gwyrdd "o blaid", Oren yn "hapus iawn, ond rhai pryderon", a Coch yn "achosi pryderon gwirioneddol"), yn ogystal â chyfrannu unrhyw syniadau newydd yr oeddent yn meddwl bod yr egwyddorion presennol wedi'u colli.

Roedd cyfranogwyr yn aml yn cefnogi'r nod sylfaenol y tu ôl i bob egwyddor ond mynegodd ddiffyg hyder y gellid gweithredu'r egwyddorion yn effeithiol yn ymarferol. Ar draws llawer o egwyddorion, ymddengys bod cyfranogwyr yn asesu cynigion trwy lens eu profiad o'r system bresennol, yn enwedig o amgylch ymddiriedaeth, tystiolaeth, penderfyniadau hawliau a rheolaeth hawlwyr.

Mewnwelediadau Allweddol

Roedd cefnogaeth i'r egwyddorion yn amrywio'n fawr, o 97% gwyrdd ar gyfer dyfarniad heb brawf modd (egwyddor 19) i 18% gwyrdd ar gyfer categorïau cost (egwyddor 23). Yr egwyddorion ar gyfranogiad, yr asesiad cychwynnol, gwasanaethau a chategorïau cost oedd yn denu'r pryder mwyaf.

Cefnogaeth i bob egwyddor

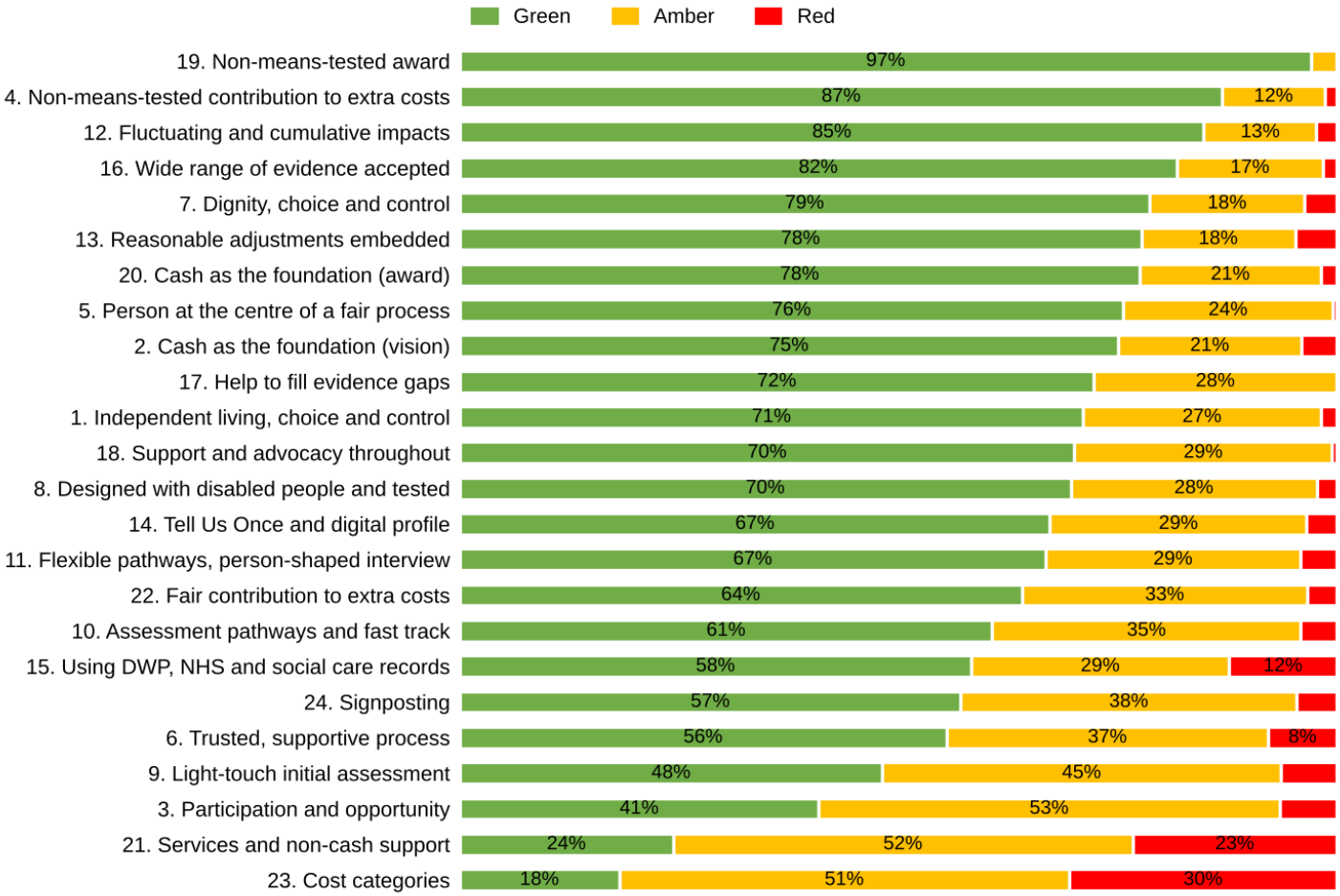

Ffig. 6: Siart bar llorweddol sy'n dangos cefnogaeth i bob argymhelliad, yn nhrefn canran uchaf yr ymatebion gwyrdd. Mae tabl o'r canlyniadau hyn ar gael yn Atodiad A.

Themâu cyffredinol o'r drafodaeth

- **Arian parod, heb brawf modd.** Roedd cyfranogwyr yn cefnogi arian parod heb brawf modd yn gryf fel sail y dyfarniad, gan ei ystyried yn rhoi dewis, rheolaeth ac urddas i hawlwyr gan ddweud, “Rwy’n credu bod arian parod yn caniatáu i bobl wneud y dewisiadau ynghylch treuliau sy’n gysylltiedig ag anabledd”. Roeddent yn gwrthwynebu gwariant rhagnodedig gan “nad yw anableddau’n ffitio mewn blwch” a dim ond yn derbyn gwasanaethau fel ychwanegiadau dewisol nad ydynt byth yn lleihau’r dyfarniad arian parod (egwyddorion 2, 4, 7, 19, 20, 21 a 23). Egwyddor 23 (categorïau cost) oedd yr egwyddor a gafodd y lleiaf o gefnogaeth.
- **Geiriad a allai gael ei ddefnyddio i gyfyngu ar gymorth.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu y gallai egwyddorion sy'n ymwneud â chyfranogi, yr asesiad cyntaf, cofnodion, gwasanaethau, categorïau costau a chyfeirio cael eu defnyddio i osod amodau, troi pobl i ffwrdd neu leihau dyfarniadau. Pwysleisiodd y cyfranogwyr yr angen am ymrwymiadau pendant na fydd cymryd rhan, gwrthod gwasanaeth, gwrthod caniatâd i rannu cofnodion, na chael eich cyfeirio at wasanaeth arall, byth yn cael eu hystyried yn erbyn hawlydd (egwyddorion 1, 3, 9, 15, 21, 23 a 24).
- **Amheuon ynglŷn â chyflawni.** Yn yr un modd â'r argymhellion, roedd cyfranogwyr yn amau y byddai'r egwyddorion yn cael eu cyflawni o ystyried addewidion yn y gorffennol, ymddiriedaeth isel yn DWP, gwasanaethau sydd ar hyn o bryd wedi'u datgysylltu a

chefnogaeth sydd eisoes wedi'i or-ymestyn. Roedden nhw'n ystyried y bydd ymddiriedaeth yn cael ei ennill dim ond unwaith y dangosir bod y broses yn gweithio (egwyddorion 5, 6, 13, 14, 15, 21 a 24). Nid oedd iaith gadarnhaol yn unig yn cael ei ystyried yn ddigon. Felly, mae tryloywder, cywirdeb cofnodion ac atebolrwydd yn nodweddion canolog unrhyw ddiwygiad.

- **Tystiolaeth a baich prawf.** Galwodd cyfranogwyr am gyfrifoldeb am lenwi bylchau tystiolaeth i symud oddi wrth hawlwyr tuag at DWP ac am dystiolaeth gan ofalwyr, teulu a gweithwyr proffesiynol nad ydynt yn feddygol yn cael yr un pwysau. Pwysleisiodd y dylid credu cyfrifon hawlwyr eu hunain, na ddylid bod dan anfantais i bobl heb ddiagnosis neu dystiolaeth ychwanegol, a bod cofnodion meddygol yn aml yn anghywir (egwyddorion 6, 10, 15, 16 a 17). Dywedodd un cyfranogwr: "Byddai'n well gen i bobl ar y pen arall ymddiried yn yr hyn rwy'n ei ddweud."
- **Rheoli gwybodaeth bersonol.** Roedd cyfranogwyr yn cefnogi rhannu gwybodaeth er mwyn osgoi ailadrodd ond dim ond os gall hawlwyr weld a chywiro'r hyn sy'n cael ei ddal, rhoi caniatâd penodol a rheoli sut mae'n cael ei ddefnyddio. Roeddent yn pryderu y byddai gwallau yn cael eu parhau ac y gallai gwybodaeth sensitif gael ei gollwng neu ei chamddefnyddio (egwyddorion 14, 15 a 16).

Egwyddor 1: Byw'n annibynnol, dewis a rheolaeth

Bydd y budd-dal wedi'i ddiwygio yn cefnogi byw'n annibynnol, dewis a rheolaeth, gan helpu pobl anabl a'r rhai sydd â chyflyrau iechyd hirdymor i gymryd rhan lawn mewn cymdeithas.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r egwyddor hon yn eang ac yn croesawu ei phwyslais ar ddewis a rheolaeth (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump).

Y prif bryder oedd yr ymadrodd 'cymryd rhan lawn mewn cymdeithas'. Mae llawer o gyfranogwyr yn ei ddarllen fel awgrymu bod yn rhaid i bobl anabl roi rhywbeth yn ôl, neu nad ydynt eisoes yn cymryd rhan.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
218	**155 (71%)**	59 (27%)	4 (2%)

Amodau cymorth

- **Cyfranogiad sy'n wirfoddol ac wedi'i ddiffinio gan yr unigolyn.** Gofynnodd cyfranogwyr fod cymryd rhan mewn cymdeithas yn parhau i fod yn nod i'r person, nid yn amod o dderbyn PIP (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).

Risgiau i weithredu

- **Defnyddio'r geiriad i wthio pobl i weithio neu wirfoddoli.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu y gellid defnyddio'r egwyddor i gyfiawnhau pwysau i weithio neu i leihau cefnogaeth (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Dileu neu ddisodli 'cymryd rhan lawn mewn cymdeithas'.** Roedd dewisiadau amgen a awgrymwyd yn cynnwys 'byw'r bywyd maen nhw ei eisiau', 'cymryd rhan ystyrlon' a 'cymryd rhan mewn bywyd a chymdeithas lawn' (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Diffiniad o 'fyw'n annibynnol'.** Cynigiodd cyfranogwyr ei gysylltu â cholofnau byw'n annibynnol neu â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (tri gweithdy).
- **Mwy o fanylion ar sut y byddai'r egwyddor yn cael ei chyflawni.** Roedd tri gweithdy o'r farn ei fod yn ailddatgan yr hyn y dylai PIP ei wneud eisoes.

Egwyddor 2: Arian parod fel y sylfaen (gweledigaeth)

Bydd arian parod yn parhau i fod yn sylfaen i'r wobr.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'n gryf arian parod fel sail y wobr. Roedden nhw'n ystyried arian parod fel yr unig ffordd i roi dewis, ymreolaeth a rheolaeth i'r hawlwyr oherwydd bod costau ychwanegol yn amrywio'n fawr rhwng pobl ac o wythnos i wythnos (11 gweithdy; cytundeb clir mewn 11). Dywedodd un cyfranogwr, "Cash should be the whole of the award, not just the foundation of it."

Y prif bryder oedd y gair 'sylfaen', y mae llawer yn ei ddarllen fel gadael lle i ran o'r wobr gael ei ddisodli.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
221	**166 (75%)**	46 (21%)	9 (4%)

Amodau cymorth

- **Dim talebau, gwariant rhagnodedig na gostyngiad mewn arian parod i ariannu gwasanaethau.** Roedd cyfranogwyr yn ystyried talebau yn gostus, yn gyfyngol ac yn ddiraddiol (naw gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Cymorth dewisol i bobl sy'n ei chael hi'n anodd rheoli arian.** Cynigiodd rhai cyfranogwyr ffyrdd amgen o dderbyn y wobr, neu help gyda chyllidebu, ond dim ond ar ddewis y person ei hun (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Gair cadarnach na 'sylfaen'.** Mae cyfranogwyr yn darllen 'sylfaen' fel awgrym y gallai rhan o'r wobr roi'r gorau i fod yn arian parod; roedd yr awgrymiadau yn cynnwys 'arian parod fydd yn parhau i fod y wobr' a 'sail' (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).

Egwyddor 3: Cyfranogiad a chyfle

Bydd y wobr yn cefnogi cyfranogiad a chyfleoedd ar draws bywyd bob dydd, gan gynnwys gwaith, gwirfoddoli, gofal a gweithgareddau ystyrlon eraill.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r nod o helpu pobl anabl i gymryd rhan mewn bywyd bob dydd, ond roedd yr egwyddor yn tynnu mwy o bryder na'r mwyafrif. Eu prif bryder oedd y gallai enwi gwaith a gweithgareddau eraill droi PIP yn fudd amodol, sy'n gysylltiedig â gwaith (15 gweithdy; cytundeb clir mewn 13).

Roedd barn ar enwi gwaith wedi'u rhannu. Croesawodd rhai cyfranogwyr ei fod yn cydnabod bod PIP yn helpu pobl i aros yn y gwaith, tra bod eraill o'r farn na ddylai gwaith ymddangos yn yr egwyddor o gwbl (pedwar gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
215	88 (41%)	**113 (53%)**	14 (7%)

Amodau cymorth

- **Dylai'r egwyddor nodi nad yw cymryd rhan byth yn cyfrif yn erbyn hawlydd.** Pwysodd cyfranogwyr am ymrwymiad penodol na fydd gweithio, gwirfoddoli, gofalu neu gadw'n egnïol yn cael ei ddefnyddio i wrthod neu leihau dyfarniad (10 gweithdy; cytundeb clir mewn saith).
- **Dylid cynnwys ansawdd bywyd, gorffwys a hamdden.** Roedd cyfranogwyr o'r farn y dylai'r egwyddor gynnwys byw'n dda, nid gweithgarwch cynhyrchiol yn unig (saith gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).

Risgiau i weithredu

- **Gallai cyfranogiad ddod yn amod i'r wobr.** Mynegodd cyfranogwyr bryder y gellid defnyddio'r geiriad i atodi amodau, rhoi pwysau neu wthio pobl i mewn i'r gwaith (15 gweithdy; cytundeb clir mewn 13).

Geiriad ac eglurhad

- **Dylai 'ystyrlon' olygu ystyrlon i'r person.** Cwestiynodd cyfranogwyr pwy sy'n penderfynu beth sy'n ystyrlon ac awgrymodd eiriad fel 'gweithgareddau y mae'r person yn eu hystyried yn ystyrlon' (10 gweithdy; cytundeb clir mewn saith).
- **Mae'r egwyddor yn ailadrodd egwyddor 1.** Cynigiodd cyfranogwyr ddod â'r frawddeg i ben ar ôl 'bywyd bob dydd', dileu'r rhestr o weithgareddau neu uno'r ddwy egwyddor (pedwar gweithdy).
- **'Can support' yn hytrach na 'will support'.** Awgrymodd y cyfranogwyr y newid geiriad hwn a galwodd am nodi cyfranogiad fel dewisol (pedwar gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Defnydd cyson o 'wobr'.** Roedd un cyfranogwr o'r farn bod 'dyfarniad' yn awgrymu gwobr a nododd fod yr egwyddorion yn symud rhwng 'budd' a 'dyfarniad'.
- **Addysg a thrafnidiaeth yn y rhestr o weithgareddau.** Cynigiodd un gweithdy ychwanegu'r ddau at y rhestr o weithgareddau.
- **'Ffynnu' neu 'ffynnu' ochr yn ochr â 'cymryd rhan'.** Cynigiodd un cyfranogwr y geiriad hwn.

Egwyddor 4: Cyfraniad at gostau ychwanegol nad yw'n dibynnu ar brawf modd

Bydd budd-dal wedi'i ddiwygio yn darparu cyfraniad heb brawf modd tuag at y costau ychwanegol sy'n deillio o anabledd neu gyflwr iechyd hirdymor.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'n gryf cadw'r dyfarniad yn rhydd o brawf modd (12 gweithdy; cytundeb clir mewn 10). Roeddent o'r farn bod costau ychwanegol anabledd yn codi beth bynnag yw incwm person, ac y byddai profion modd yn costio mwy i'w rhedeg, yn creu ymylon clogwyni ac yn cymhlethu mynediad at gymorth pasbort fel y Bathodyn Glas.

Roedd y drafodaeth yn canolbwyntio ar y gair 'cyfraniad' ac ar yr hyn sy'n cyfrif fel cost ychwanegol. Adroddodd sawl cyfranogwr fod PIP yn aml yn talu am hanfodion yn hytrach nag ychwanegiadau. Rhybuddiodd un cyfranogwr, "Mae'n arian bara a menyn."

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
215	**187 (87%)**	25 (12%)	3 (1%)

Amodau cymorth

- **Dylai'r diffiniad o gostau ychwanegol fod yn eang ac yn bersonol.** Roedd cyfranogwyr eisiau iddo gwmpasu hanfodion, cyfleoedd a gollwyd a'r costau o gadw'n iach, gan fod y rhain yn wahanol iawn rhwng pobl (pum gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).

Geiriad ac eglurhad

- **Mwy o eglurder ar 'gyfraniad tuag at'.** Roedd cyfranogwyr yn ystyried yr ymadrodd yn amwys, cwestiynodd a allai olygu swm bach a gofynnodd pwy fyddai'n penderfynu pa gostau sy'n cyfrif (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **'Cyfraniad' fel disgrifiad gonest.** Croesawodd un cyfranogwr y gair, gan nad yw PIP yn talu'r gost lawn.
- **Dwy egwyddor yn hytrach nag un.** Cynigiodd un cyfranogwr wahanu profion modd nad ydynt yn profi modd oddi wrth bwrpas y dyfarniad, yn enwedig gan fod gan brawf modd ei egwyddor ar wahân ei hun.
- **Egwyddor fyrrach. Cynigiodd** un gweithdy ddileu'r ail linell, er enghraifft 'budd-dal nad yw'n profi modd i fyw eich bywyd'.
- **Ychwanegu 'di-dreth'.** Awgrymodd un gweithdy'r ychwanegiad hwn.
- **'Costau hanfodol ac ychwanegol'.** Cyflwynodd un gweithdy'r geiriad hwn.

Egwyddor 5: Person yng nghanol proses deg

Bydd y person yn ganolog i broses deg a theg, gyda hawliau cyson ond cefnogaeth wedi'i deilwra i anghenion unigol.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r egwyddor o broses sy'n canolbwyntio ar y person gyda hawliau cyson i bawb (10 gweithdy; cytundeb clir mewn saith). Cynigiodd un gweithdy y dylai fod yn egwyddor gyntaf y broses gyfan. Roedd un cyfranogwr yn glir, "Dyna sut y dylai fod... hawliau teg, cyfartal, cyson i bawb, anghenion unigol."

Roedd y rhan fwyaf o'r drafodaeth yn ymwneud ag a ellid cyflawni'r egwyddor, a beth fyddai cefnogaeth 'wedi'i deilwra' yn ei olygu yn ymarferol.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
222	**168 (76%)**	53 (24%)	1 (0%)

Risgiau i weithredu

- **Efallai na fydd yr egwyddor yn cael ei chyflawni yn ymarferol.** Cwestiynodd cyfranogwyr sut y byddai'n cael ei gyflawni, o ystyried addewidion yn y gorffennol o wasanaethau sy'n canolbwyntio ar y person a'r anghysondeb y maent yn ei brofi nawr (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Mae tegwch yn dibynnu ar y bobl sy'n gwneud penderfyniadau.** Roedd cyfranogwyr o'r farn bod proses deg angen aseswyr a gwneuthurwyr penderfyniadau sydd wedi'u hyfforddi, yn gyson, yn atebol ac yn gyfarwydd â'r amodau y maent yn eu hasesu (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Geiriad ac eglurhad

- **Eglurder ar 'wedi'i deilwra'.** Gofynnodd y cyfranogwyr sut y byddai'r gefnogaeth yn cael ei deilwra, gan bwy a p'un ai i'r broses neu'r wobr, ac roedd rhai yn pryderu y gallai ganiatáu i'r DWP benderfynu beth sydd ei angen ar berson; cynigiodd un gweithdy 'ganolbwyntio o'r person' (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **'Ac' yn hytrach na 'ond'.** Roedd cyfranogwyr o'r farn nad yw hawliau cyson a chefnogaeth wedi'i deilwra yn wrthwynebiadau ac argymhellwyd cynnwys 'a' neu 'gyda' (pedwar gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Geiriad symlach.** Roedd cyfranogwyr yn ei chael hi'n anodd dilyn yr egwyddor ac roedd rhai o'r farn ei bod yn dweud ychydig iawn; awgrymodd un gweithdy ei orffen yn 'Bydd y person yn ganolog' (pedwar gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Diffiniadau o 'hawliau teg' a 'chyson'.** Gofynnodd cyfranogwyr beth mae'r rhain yn ei olygu, a nododd un gweithdy y gallai hawliau cyson fod yn gyson wael (tri gweithdy).
- **'Gofynion' yn hytrach na 'anghenion'.** Cynigiodd un gweithdy hyn i adlewyrchu'r model cymdeithasol o anabledd, ac ychwanegu 'tryloyw'.

Egwyddor 6: Proses ddibynadwy a chefnogol

Bydd y broses yn ymddiried ac yn gefnogol, gan helpu pobl i esbonio eu hanghenion a llenwi bylchau tystiolaeth lle bo angen.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r egwyddor fel dyhead (pedwar gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar), ond roedd y rhan fwyaf o'r drafodaeth yn ymwneud ag ymddiriedaeth. Roedd cyfranogwyr o'r farn na ellir datgan ymddiriedaeth ac mae'n rhaid ei ennill, a bod llawer o bobl anabl wedi colli ymddiriedaeth yn DWP trwy brofiad. Roedd un cyfranogwr yn myfyrio, "It will only be trusted and supportive after the Review has shown it can be." Roedd ail bwnc trafod yn ymwneud â bylchau tystiolaeth a phwy fyddai'n gyfrifol am eu llenwi.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
218	**121 (56%)**	80 (37%)	17 (8%)

Amodau cymorth

- **Dylai'r cyfrifoldeb am lenwi bylchau tystiolaeth orffen ar DWP.** Galwodd cyfranogwyr am y broses i nodi a llenwi bylchau ei hun, ac i fylchau byth gyfrif yn erbyn yr hawlydd (saith gweithdy).
- **Dylai'r egwyddor ymrwymo i dryloywder ac atebolrwydd.** Ceisiodd cyfranogwyr fod yn agored ynghylch pa dystiolaeth a ystyriwyd a sut y cyrhaeddwyd pob penderfyniad (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Dylai ymddiriedaeth redeg i'r ddau gyfeiriad.** Pwysleisiodd y cyfranogwyr fod angen credu hawlwyr, ac i asesu fod yn sgwrs ddwyffordd yn hytrach na phrawf (pum gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).

Risgiau i weithredu

- **Bydd diffyg ymddiriedaeth bresennol yn parhau nes bod y broses yn cael ei dangos i weithio.** Roedd cyfranogwyr o'r farn y bydd ymddiriedaeth yn dilyn canlyniadau yn unig, megis llai o gamgymeriadau a chyfraddau gwyrdroi is wrth ailystyried ac apelio (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Mae ymddiriedaeth yn dibynnu ar ansawdd yr aseswyr.** Roedd cyfranogwyr yn cefnogi aseswyr sy'n gymwys, yn gyson ac wedi'u hyfforddi'n dda, ac nad ydynt yn mynd at hawlwyr gydag amheuaeth (chwe gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Dewisiadau amgen yn lle 'bydd yn ymddiried ynddynt'.** Roedd cyfranogwyr yn ystyried yr ymadrodd yn rhagdybied ac yn cynnig 'dibynadwy', 'bydd yn adeiladu ymddiriedaeth', 'gellir ymddiried ynddo' neu 'yn glir a gonest' (10 gweithdy; cytundeb clir mewn naw).
- **Esboniad o 'llenwi bylchau tystiolaeth'.** Nid oedd cyfranogwyr yn siŵr a fyddai'n rhaid i hawlwyr ddod o hyd i'r hyn sydd ar goll eu hunain, a gwelodd rhai gwrthdaro gyda'r nod o ddweud wrth DWP unwaith yn unig (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Eglurder ynghylch pwy ddylai ymddiried yn y broses.** Gofynnodd cyfranogwyr a yw'r egwyddor yn golygu bod pobl anabl yn ymddiried yn DWP neu DWP yn ymddiried

yn hawlwyr (pum gweithdy; cytundeb clir mewn tri). Awgrymwyd newid i "ymddiried gan bobl anabl".

- **'Gwrandewch yn ofalus' yn hytrach na 'chefnogol'.** Awgrymodd un gweithdy'r geiriad hwn.
- **Gwahanu'r ddwy neges. Roedd** un gweithdy o'r farn bod yr egwyddor yn cyfuno dau syniad, a bod 'bylchau tystiolaeth' yn ailadrodd egwyddor 17.

Egwyddor 7: Urddas, dewis a rheolaeth

Bydd y budd-dal wedi'i ddiwygio yn hyrwyddo urddas, dewis a rheolaeth i bobl anabl a'r rhai sydd â chyflyrau iechyd hirdymor.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi urddas, dewis a rheolaeth yn gryf fel y safon y dylai'r budd-dal ei gyflawni (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn wyth). Roedd sawl un o'r farn bod yr egwyddor yn anodd anghytuno â hi. Dywedodd un cyfranogwr: "Reformed benefit does not need to promote dignity it needs to be dignified."

Cwestiynodd rhai cyfranogwyr a yw'r egwyddor yn gorgyffwrdd ag egwyddor 1.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
220	**173 (79%)**	39 (18%)	8 (4%)

Geiriad ac eglurhad

- **Berf gryfach na 'hyrwyddo'.** Cynigiodd dau weithdy y dylai'r budd-dal ei hun fod yn urddasol neu y dylid 'gwella' urddas.
- **Gorgyffwrdd ag egwyddor 1.** Awgrymodd dau weithdy ychwanegu urddas at egwyddor 1 a dileu egwyddor 7.
- **Diffiniad o 'reolaeth'.** Gofynnodd dau weithdy beth fyddai'r hawlwyr yn gallu ei reoli.
- **'Anelu at' hyrwyddo.** Argymhellodd un gweithdy hyn gan nad yw'r nod yn gwbl gyraeddadwy.
- **Cyfeiriad at Erthygl 3 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (UNCRPD).** Cynigiodd un gweithdy hyn, efallai mewn troednodyn.
- **Diffiniad o 'gyflyrau iechyd hirdymor'.** Gofynnodd un gweithdy sut y byddai'r term yn cael ei ddiffinio.

Egwyddor 8: Wedi'i gynllunio gyda phobl anabl ac wedi'i brofi

Bydd y budd-dal wedi'i ddiwygio yn cael ei gynllunio gyda phobl anabl a'r rhai sydd â chyflyrau iechyd hirdymor a'i brofi i wneud yn siŵr ei fod yn gweithio cyn iddo gael ei gyflwyno.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi dylunio'r budd-dal gyda phobl anabl a'i brofi cyn ei gyflwyno (naw gweithdy; cytundeb clir mewn chwech). Pwysleisiodd y dylai profion ddigwydd yn ddigon cynnar i siapio'r dyluniad ac na ddylai pobl anabl ysgwyddo'r risg o ddarganfod beth nad yw'n gweithio. Ychwanegodd un cyfranogwr, "Nid ni yw'r moch gini; rydyn ni wedi bod trwy ddigon."

Roedd y prif linellau trafod yn ymwneud â pha mor gynrychioliadol fyddai profion, pwy fyddai'n cymryd rhan, a beth fyddai'n digwydd ar ôl ei gyflwyno.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
221	**154 (70%)**	62 (28%)	5 (2%)

Amodau cymorth

- **Dylai profion gynnwys ystod eang a chynrychioliadol o bobl.** Roedd cyfranogwyr yn cefnogi profion ar draws sawl cyflwr, gan gynnwys pobl ag anableddau dysgu a chyflyrau anweledig, yn hytrach na pheilot bach neu un peilot (naw gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Dylai gofalwyr, rhieni ac eiriolwyr fod yn rhan ohono.** Roedd cyfranogwyr o'r farn y dylai'r bobl sy'n cefnogi pobl anabl gymryd rhan mewn dylunio a phrofi (chwe gweithdy).
- **Dylai monitro a gwella parhau ar ôl cyflwyno.** Cododd cyfranogwyr yr angen i'r budd-dal gael ei adolygu a'i wella'n barhaus, nid yn unig ei brofi ar y dechrau (chwe gweithdy).
- **Dylai cyd-gynhyrchu fod yn ddilys ac yn barhaus.** Mae cyfranogwyr eisiau i bobl anabl rannu rheolaeth dros ddylunio, gweithredu ac adolygu, yn hytrach na ymgynghori â nhw ar ôl gwneud penderfyniadau (pum gweithdy).
- **Dylid diogelu pobl sy'n cymryd rhan mewn cynlluniau peilot.** Galwodd cyfranogwyr am fesurau diogelu fel nad oes unrhyw un yn waeth am gymryd rhan, gan gynnwys cadw eu dyfarniad yn ystod unrhyw drawsnewidiad (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Diffiniadau o 'profi' a 'gweithio'.** Gofynnodd cyfranogwyr pwy fyddai'n cael ei brofi, sut, yn erbyn pa fesurau, ac a yw 'gweithio' yn golygu 'gwaith i bobl anabl' (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **'Cydgynlluniwyd' yn hytrach na 'wedi'i gynllunio gyda'.** Cynigiodd un gweithdy'r geiriad hwn.
- **'Profwyd a gwella' cyn ei gyflwyno.** Ystyriodd un gweithdy gynnwys y geiriad hwn neu'r gair 'adolygwyd' cyn ei gyflwyno.
- **'Fit for purpose' neu 'effective' yn hytrach na 'gweithio'.** Awgrymodd un gweithdy'r geiriad hwn.
- **'Designed, implemented and reviewed in co-production with disabled people'.** Argymhellodd un gweithdy'r geiriad hwn i fod yn gliriach ynglŷn â chyfranogiad.

Egwyddor 9: Asesiad cychwynnol cyffyrddiad ysgafn

Bydd asesiad cychwynnol ysgafn i ddechrau deall amgylchiadau person a'u cyfeirio at y llwybr asesu mwyaf priodol. Bydd hyn mor syml â phosibl i leihau'r baich gweinyddol.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi, mewn egwyddor, gam cyntaf syml sy'n cyfeirio pobl at yr asesiad cywir (11 gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar). Roedd eu cefnogaeth yn dibynnu ar bwy fyddai'n ei gynnal a faint o bwysau y byddai'n ei gario. Roedd y rhan fwyaf o'r drafodaeth yn ymwneud â risgiau fel y gallai'r gwiriad cyntaf gamfarnu pobl, eu troi i ffwrdd neu ychwanegu cam arall.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
220	**106 (48%)**	100 (45%)	14 (6%)

Amodau cymorth

- **Dylai'r asesiad cychwynnol gael ei gynnal gan rywun sydd â gwybodaeth berthnasol.** Galwodd cyfranogwyr am staff hyfforddedig gyda gwybodaeth glinigol neu gyflwr, yn ddelfrydol gyda phrofiad byw, ac roedd rhai eisiau i'r gwiriad fod yn annibynnol ar DWP (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Dylai hawlwyr allu herio canlyniad yr asesiad cychwynnol.** Gofynnodd cyfranogwyr am yr hawl i newid llwybr, ychwanegu tystiolaeth neu ofyn am asesiad wyneb yn wyneb (pum gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Gallai'r asesiad cychwynnol roi pobl ar y llwybr anghywir.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu y gallai gwiriad byr gamfarnu pobl â sawl cyflwr, neu bobl sy'n cyflwyno'n dda ar y diwrnod (10 gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Gallai cam ychwanegol gynyddu aros a straen. Roedd** pryder y byddai hyn yn cynyddu nifer yr asesiadau ac yn ymestyn y broses (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Gallai'r cam cyntaf ddod yn giât.** Roedd cyfranogwyr yn bendant na ddylid ei ddefnyddio i wrthod pobl neu eu dargyfeirio i wasanaethau rhatach eraill.

Geiriad ac eglurhad

- **Esboniad o'r 'llwybrau'.** Gofynnodd y cyfranogwyr beth fyddai'r llwybrau, pwy fyddai'n penderfynu dyrannu ac eisiau cynnwys enghraifft (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Eglurder ar bwy sy'n cael ei leihau.** Darllenwyd yr ymadrodd fel cyfeirio at faich DWP ac felly argymhellodd cyfranogwyr ddatgan ei fod yn golygu'r hawlydd neu ei ddileu (pum gweithdy).
- **Diffiniad o 'gyffyrddiad ysgafn'.** Cododd cwestiynau a yw'n golygu llai o faich ar yr hawlydd neu asesiad llai trylwyr (pedwar gweithdy).
- **Dewis arall yn lle 'asesu'.** Roedd cyfranogwyr yn gweld y gair yn arwain a bod gan yr ymgeisydd y potensial i gael ei wrthod ac felly awgrymodd 'cais', 'cais cychwynnol', 'asesiad cychwynnol' neu 'cyn-asesiad' yn lle hynny (tri gweithdy).
- **P'un a yw'n berthnasol i honiadau neu adolygiadau newydd.** Gofynnodd un gweithdy i ddatgan hyn.

Egwyddor 10: Llwybrau asesu a llwybr cyflym

Bydd gwahanol lwybrau asesu ar gyfer gwahanol grwpiau o bobl, gan leihau asesiadau diangen lle mae tystiolaeth yn glir wrth ddarparu sgyrsiau mwy manwl lle bo angen i ddeall amgylchiadau'r unigolyn yn well. Gallai pobl â chyflyrau difrifol tystiolaeth dda, gan gynnwys y rhai sy'n derbyn gofal diwedd oes, elwa o lwybr cyflym

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi llwybr cyflym a llai o asesiadau diangen lle mae tystiolaeth yn glir (saith gweithdy; cytundeb clir mewn tri). Fodd bynnag, mynegwyd pryder am ddyrannu llwybrau a'r ymadrodd 'cyflyrau difrifol, tystiolaeth dda'. Cwestiynodd cyfranogwyr pwy fyddai'n penderfynu ar "ddifrifol" neu "dystiolaeth dda" ac a fyddai llwybrau ar wahân yn trin pobl yn gyfartal. Fel y dywedodd un cyfranogwr, "Ni fyddwn yn hoffi i rywun arall wneud penderfyniad drostyn nhw o'r hyn sydd ei angen arnynt."

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
219	**133 (61%)**	77 (35%)	9 (4%)

Amodau cymorth

- **Dylai'r llwybr cyflym ymestyn y tu hwnt i ddiwedd oes.** Roedd cyfranogwyr eisiau cynnwys cyflyrau gydol oes a blaengar gyda thystiolaeth glir ac ni fydd hynny'n gwella i arwain at wobr barhaol (chwe gweithdy).
- **Dylai hawlwyr gael dweud eu dweud yn eu llwybr.** Nododd y cyfranogwyr fod pobl yn rhan o'u penderfyniad ac yn gallu symud o lwybr anghywir (pum gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Gallai llwybrau ar wahân greu hierarchaeth o amodau.** Lleisiodd cyfranogwyr bryder am system ddwy haen gyda chanlyniadau anghyson rhwng llwybrau (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Gallai pobl y mae eu cyflyrau yn anodd cael diagnosis neu dystiolaeth golli allan.** Galwodd cyfranogwyr am lwybrau i ddilyn anghenion yn hytrach na diagnosis. Yng Ngogledd Iwerddon, adroddodd cyfranogwyr fod tystiolaeth yn arbennig o anodd ei chael (saith gweithdy; cytundeb mewn tri).
- **Efallai na fydd pobl â sawl cyflwr neu gyflyrau amrywiol yn ffitio un llwybr.** Cwestiynodd cyfranogwyr sut y byddai achosion o'r fath yn cael eu trin (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Diffiniad o 'ddifrifol', neu ei ddileu.** Roedd cyfranogwyr yn ystyried y gair yn oddrychol ac yn cwestiynu a allai wahodd safle a hierarchaeth amodau (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Diffinio 'tystiolaeth dda'.** Gofynnodd cyfranogwyr pwy fyddai'n penderfynu beth sy'n cyfrif fel digon o dystiolaeth (pum gweithdy).
- **Egluro 'gwahanol grwpiau o bobl'.** Roedd cyfranogwyr yn darllen fel llwybrau ar wahân ar gyfer gwahanol fathau o gyflwr, fel iechyd corfforol neu feddyliol, ond eisiau eglurhad (pedwar gweithdy).
- **Y gorgyffwrdd a'r berthynas â'r egwyddor 9.** Awgrymodd cyfranogwyr uno'r ddwy egwyddor neu wahaniaethu'n gliriach (tri gweithdy). Roedd un gweithdy hefyd yn ystyried bod gofal diwedd oes yn ddigon pwysig i warantu ei egwyddor ei hun.

Egwyddor 11: Llwybrau hyblyg, cyfweliad wedi'i lunio ar gyfer yr unigolyn

Bydd llwybrau asesu yn hyblyg, er enghraifft trwy ddarparu mynediad at gyfweliad wedi'i lunio o amgylch yr unigolyn lle nodir cymhlethdod, bylchau tystiolaeth neu gymorth ychwanegol.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi llwybrau hyblyg, a oeddent yn ystyried y gallai wneud asesiad yn llai anhyblyg ac yn fwy dynol (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar). Dadleuodd un cyfranogwr, "Maen nhw yno i ddarparu gwasanaeth, nid i... barnu pobl neu gosbi pobl."

Roedd llawer o'r drafodaeth yn ymwneud â'r term 'cyfweliad sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn', nad oedd llawer o gyfranogwyr yn ei ddeall, a beth fyddai'r cyfweliad yn ei gynnwys.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
217	**145 (67%)**	63 (29%)	9 (4%)

Amodau cymorth

- **Gwersi o Daliad Anabledd Oedolion yn yr Alban.** Adroddodd cyfranogwyr yno ei fod yn taro gwell cydbwysedd ar asesu sy'n canolbwyntio ar y person, gyda'r un ffurflen ar-lein neu yn bersonol a gwell arweiniad i aseswyr (un gweithdy; yn aml un person).

Geiriad ac eglurhad

- **Term cliriach na 'wedi'i lunio o amgylch yr unigolyn'.** Roedd cyfranogwyr yn ei ystyried yn jargon aneglur ac yn cynnig 'canolbwyntio ar yr unigolyn', 'personol' neu 'person-led' (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn saith).
- **Cefnogaeth i 'wedi'i lunio o amgylch yr unigolyn'.** Fodd bynnag, roedd dau weithdy yn cynnwys cyfranogwyr a oedd yn ffafrio'r term fel mwy dynol.
- **Esboniad o'r cyfweliad.** Gofynnodd cyfranogwyr beth mae'n ei gynnwys, a yw'n wyneb yn wyneb a ble mae'n eistedd yn y broses (pedwar gweithdy).
- **Dewis arall yn lle 'cyfweliad'.** Roedd cyfranogwyr o'r farn ei fod yn awgrymu cyfweliad swydd ac awgrymodd 'sgwrs', 'apwyntiad' neu 'gyfarfod cymorth' yn lle hynny (tri gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Gofal gyda 'sgwrs gefnogaeth' fel dewis arall.** Nododd un gweithdy fod y term yn cario stigma o Gredyd Cynhwysol.
- **Egwyddor fyrrach. Cynigiodd** un gweithdy ddod â'r frawddeg i ben yn 'Bydd llwybrau asesu yn hyblyg'.
- **'Gall fod' hyblyg.** Awgrymodd un gweithdy gynnwys hyn, i ddangos bod y cyfweliad ar gael i'r rhai sydd ei angen.
- **'Lle bo'n briodol', ar gais y naill barti neu'r llall.** Cyflwynodd un gweithdy y gallai'r ymgeisydd neu'r Adran ofyn am y cyfweliad.
- **Gorgyffwrdd ag egwyddor 10.** Ni allai un gweithdy weld y gwahaniaeth a chynigiodd uno'r ddau.

Egwyddor 12: Effeithiau amrywiol a chronnus

Bydd pob llwybr asesu yn ystyried effeithiau amrywiol a chronnus, yn hytrach na dibynnu ar gipolwg ar amgylchiadau'r person.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'n gryf asesu effeithiau amrywiol a chronnus yn hytrach na dibynnu ar gipolwg (11 gweithdy; cytundeb clir mewn naw). Disgrifiwyd sut y gall un gweithgaredd adael pobl yn sâl am ddyddiau wedyn, a sut na all arsylwi byr ddangos cyflwr cynyddol. Fel y disgrifiodd un cyfranogwr, "Nid yw pobl anabl yn union yr un fath bob dydd."

Codwyd pwyntiau eraill mewn llai o weithdai. Roedd y rhain yn cynnwys sut y byddai amrywiad yn cael ei dystiolaeth, ac a fyddai diwrnodau da yn cael eu defnyddio fel tystiolaeth i leihau dyfarniad

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
218	**185 (85%)**	28 (13%)	5 (2%)

Geiriad ac eglurhad

- **Geiriad symlachhawl.** Roedd dau weithdy o'r farn nad yw 'fluctuating cumulative impacts' yn Saesneg plaen, ac un yn cynnig bod yr asesiad yn adlewyrchu sut mae cyflwr yn effeithio ar rywun ar draws y flwyddyn gyfan.
- **'Lluosog, amrywiol a chronnus'.** Awgrymodd dau weithdy'r geiriad hwn, fel nad yw cyflyrau sy'n amrywio ac amodau lluosog yn cael eu cyfuno.

Egwyddor 13: Addasiadau rhesymol wedi'u hymgorffori

Bydd addasiadau rhesymol yn cael eu hymgorffori ar draws y daith gyfan, yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r nod, ond roedd llawer o'r farn bod addasiadau rhesymol eisoes yn ddyletswydd gyfreithiol a dylai fod eisoes ar waith (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn tri). Yng ngeiriau un cyfranogwr: "Rwy'n dymuno i chi ddilyn y gyfraith."

Canolbwyntiodd y drafodaeth ar pam nad yw addasiadau yn cael eu gwneud nawr, ac ar y cyfeiriad at Ddeddf Cydraddoldeb 2010, nad yw'n berthnasol yng Ngogledd Iwerddon.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
211	**164 (78%)**	37 (18%)	10 (5%)

Risgiau i weithredu

- **Nid yw addasiadau yn aml yn cael eu gwneud yn ymarferol.** Adroddodd cyfranogwyr fod yr addasiadau y gofynnwyd amdanynt yn cael eu hanwybyddu a gofynnwyd sut y byddai staff ac aseswyr yn cael eu dal i gyfrif (pum gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Geiriad ac eglurhad

- **Gogledd Iwerddon: geiriad sy'n berthnasol ledled y DU.** Nododd cyfranogwyr yng Ngogledd Iwerddon nad yw Deddf Cydraddoldeb 2010 yn berthnasol yno, lle mae Deddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995 ac adran 75 o Ddeddf Gogledd Iwerddon yn berthnasol yn lle hynny (dau weithdy).
- **Eglurder ynghylch pwy sy'n penderfynu beth sy'n 'rhesymol'.** Cwestiynodd y cyfranogwyr y gair ac awgrymodd rhai ei ddileu (tri gweithdy).
- **Safon uwch na'r Ddeddf Cydraddoldeb. Roedd** cyfranogwyr o'r farn nad yw cydymffurfio â'r Ddeddf yr un peth â chael gwared ar rwystrau (tri gweithdy).
- **Cyfeiriad at Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (UNCRPD).** Awgrymodd dau weithdy hyn fel y safon uwch.
- **Eglurder ar ba addasiadau sy'n cael eu golygu.** Gofynnodd dau weithdy a yw'r egwyddor yn cyfeirio at addasiadau yn y gweithle a beth mae 'ar draws y daith gyfan' yn ei gwmpasu, ystyriwch newid i "end-to-end".
- **Hygyrchedd yn gyntaf. Cynigiodd** un gweithdy ail-eirio gyda hygyrchedd yn gyntaf: 'Embed accessibility across the journey, with reasonable adjustments where that is not possible'.

Egwyddor 14: Dywedwch Wrthym Unwaith a phroffil digidol

Bydd y broses yn dilyn egwyddor "Dywedwch wrthym unwaith". Gyda'u caniatâd, bydd gan bob person un proffil digidol sy'n cofnodi tystiolaeth berthnasol am eu hamgylchiadau, gan ddechrau gyda'r asesiad cychwynnol a'i ddatblygu trwy gydol y broses. Bydd y wybodaeth hon yn cael ei hailddefnyddio fel na ofynnir i bobl ddarparu'r un wybodaeth dro ar ôl tro.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi 'Dywedwch wrthym unwaith' (14 gweithdy; cytundeb clir mewn wyth). Roedden nhw'n ystyried y byddai peidio â gorfod ailadrodd manylion poenus ac agos i bob person newydd yn lleihau straen ac yn dod ag urddas. Codwyd pryderon gan gyfranogwyr ar sut y byddai'r proffil digidol yn cael ei reoli, ei gadw'n gywir a'i ddiogelu. Fel y rhybuddiodd un cyfranogwr, "You just don't know where that ends up."

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
205	**138 (67%)**	60 (29%)	7 (3%)

Amodau cymorth

- **Dylai hawlwyr allu gweld a chywiro eu gwybodaeth.** Roedd cyfranogwyr eisiau mynediad at bopeth a oedd amdanynt a ffordd syml o gywiro camgymeriadau (wyth gweithdy).
- **Dylai'r proffil barhau i fod yn agored i ddiweddariadau.** Awgrymodd cyfranogwyr y dylai pobl allu ychwanegu tystiolaeth a diweddaru'r proffil wrth i'w cyflwr newid, yn hytrach na chael atebion cynharach (chwe gweithdy).
- **Dylai hawlwyr fod yn berchen ar y proffil a'i reoli.** Dadleuodd cyfranogwyr dros ganiatâd y gellir ei dynnu'n ôl, cyfyngiadau ar sut mae gwybodaeth yn cael ei defnyddio a'i rhannu, a chofnod o bwy sydd wedi ei gweld (chwe gweithdy).
- **Dylai llwybrau nad ydynt yn ddigidol fod ar gael bob amser.** Mynnodd cyfranogwyr nad yw'r proffil digidol byth yn golygu mynediad digidol yn unig o ystyried maint yr allgau digidol (pedwar gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Gallai torri data achosi niwed parhaol.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu am hacio, camddefnyddio a gwybodaeth sy'n lledaenu y tu hwnt i PIP, gan nodi na ellir dadwneud toriad (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Gallai gwallau ddilyn pobl am flynyddoedd.** Roedd cyfranogwyr yn poeni y byddai un proffil yn cario camgymeriadau ymlaen ac yn eu hailddefnyddio (chwe gweithdy).
- **Efallai na fydd gwasanaethau yn ymuno yn ymarferol.** Roedd cyfranogwyr yn amau y byddai adrannau yn rhannu gwybodaeth yn effeithiol, a nododd fod gwasanaethau iechyd yn wahanol ar draws y cenhedloedd, gan gynnwys yn yr Alban a Gogledd Iwerddon (chwe gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Enw gwahanol.** Nododd un gweithdy mai 'Dywedwch wrthym unwaith' eisoes yw enw'r gwasanaeth ar gyfer adrodd am farwolaeth (y mae'r egwyddor hon yn ceisio ei efelychu) a allai achosi dryswch yn ogystal â chysylltiad negyddol.
- **'Ailymweld' neu 'adolygu' yn hytrach na 'ailddefnyddio'.** Cynigiodd un gweithdy hyn, fel ei bod yn glir yn yr egwyddor y gall pobl ddiweddaru gwybodaeth cyn iddi gael ei defnyddio eto.

- **Eglurder ar ba ceisiadau y mae'n eu cwmpasu.** Gofynnodd un gweithdy a yw'n berthnasol i adnewyddiadau, ailystyriaethau a caisau presennol.

Egwyddor 15: Defnyddio cofnodion DWP, GIG a gofal cymdeithasol

Gyda chaniatâd y person, bydd tystiolaeth berthnasol sydd eisoes yn cael ei chadw gan DWP, y GIG neu'r gwasanaethau gofal cymdeithasol yn cael ei defnyddio i lywio'r penderfyniad.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi defnyddio cofnodion presennol, gyda chaniatâd, a fyddai'n ystyried y byddai'n dod â'r erlid ar ôl adroddiadau a'r gost o dalu am lythyrau (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pump). Fodd bynnag, roedd yr egwyddor yn tynnu pryder sylweddol am gywirdeb cofnodion ac am reolaeth dros yr hyn sy'n cael ei rannu.

Pwysleisiodd cyfranogwyr mai anaml y mae cofnodion yn dangos sut mae cyflwr yn effeithio ar rywun o ddydd i ddydd, a bod rhaid i ganiatâd fod yn ystyrlon. Dywedodd un cyfranogwr, "[DWP] do not need carte blanche access to our medical data."

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
204	**119 (58%)**	60 (29%)	25 (12%)

Amodau cymorth

- **Dylai hawlwyr allu gweld a chywiro eu cofnodion.** Roedd cyfranogwyr yn gwthio am y gallu i weld beth sy'n cael ei gynnal a chywiro gwallau cyn iddo gael ei ddefnyddio mewn penderfyniad (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Dylai caniatâd fod yn benodol ac yn gyfyngedig.** Roedd cyfranogwyr eisiau cydsynio eitem wrth eitem, gan gwmpasu gwybodaeth berthnasol yn unig yn hytrach na chofnodion cyfan (saith gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Ni ddylai gwrthod caniatâd byth gyfrif yn erbyn hawlwyr.** Roedd cyfranogwyr yn poeni y byddai pobl sy'n gwrthod yn ymddangos yn cuddio rhywbeth a allai niweidio eu cais (pum gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Risgiau i weithredu

- **Mae cofnodion yn aml yn anghywir, wedi dyddio neu'n rhagfarnllyd.** Adroddodd cyfranogwyr wallau mewn cofnodion meddygol a gofal cymdeithasol, yn aml yn cael eu cofnodi at ddiben gwahanol a nododd fod cofnodion anaml yn disgrifio effaith o ddydd i ddydd (12 gweithdy; cytundeb clir mewn wyth).
- **Gallai gwybodaeth sensitif gael ei datgelu neu ei chamddefnyddio.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu y gallai manylion amherthnasol, gan gynnwys trawma yn y gorffennol, gael eu gollwng neu eu defnyddio yn erbyn pobl mewn lleoliadau eraill (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Efallai na fydd cofnodion yn cael eu cyfuno yn ymarferol.** Adroddodd cyfranogwyr nad yw gwasanaethau yn rhannu cofnodion nawr a bod rhai meddygon teulu yn gwrthod rhannu, gan gynnwys ar gyfer pobl sy'n symud rhwng yr Alban a Lloegr (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pump).

Geiriad ac eglurhad

- **Eglurder ynghylch pwy sy'n penderfynu beth sy'n 'berthnasol'.** Gofynnodd cyfranogwyr pwy fyddai'n gwneud y dyfarniad hwn (tri gweithdy).

- **Gogledd Iwerddon: y cyrff sy'n cadw cofnodion yno.** Nododd y cyfranogwyr fod iechyd a gofal cymdeithasol yn un gwasanaeth yng Ngogledd Iwerddon, a bod yr Adran Cymunedau, nid DWP, yn rhedeg PIP (un gweithdy).
- **Gorgyffwrdd ag egwyddor 14.** Cynigiodd dau weithdy gyfuno'r egwyddorion neu egluro'r gwahaniaeth.

Egwyddor 16: Ystod eang o dystiolaeth wedi'i derbyn

Derbynnir ystod eang o dystiolaeth, gan gynnwys adroddiadau arbenigol gan weithwyr iechyd meddwl proffesiynol neu weithwyr cymdeithasol a thystiolaeth gan ofalwyr, teulu, ffrindiau a phobl eraill sy'n adnabod y person.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi derbyn ystod ehangach o dystiolaeth, yn enwedig gan y bobl sy'n adnabod yr hawlydd orau (saith gweithdy; cytundeb clir mewn chwech). Roedd rhai o'r farn bod hon eisoes yn digwydd mewn egwyddor, ac mai'r gwir broblem yw sut mae tystiolaeth o'r fath yn cael ei bwyso. Dywedodd un cyfranogwr "Mae bron fel eich bod chi'n anghredinedig weithiau."

Roedd safbwyntiau ar bwysoli yn wahanol. Roedd y mwyafrif eisiau pwysau cyfartal â thystiolaeth gan weithwyr gofal iechyd proffesiynol, ond mewn rhai gweithdai, roedd cyfranogwyr o'r farn y dylai tystiolaeth feddygol fod â'r pwysau mwyaf (tri gweithdy).

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
192	**157 (82%)**	32 (17%)	3 (2%)

Amodau cymorth

- **Ni ddylai hawlwyr heb dystiolaeth ychwanegol fod dan anfantais.** Galwodd cyfranogwyr am driniaeth deg o bobl nad oes ganddynt unrhyw gyswllt clinigol diweddar, dim teulu i warantu amdanynt neu ddim diagnosis (10 gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Dylai tystiolaeth anfeddygol fod yr un pwysau.** Gofynnodd cyfranogwyr am dystiolaeth gan ofalwyr, teulu a gweithwyr proffesiynol nad ydynt yn feddygol i gyfrif cymaint â thystiolaeth feddygol (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Dylid darllen ac ystyried tystiolaeth, a'r pwysiad yn dryloyw.** Adroddodd cyfranogwyr fod tystiolaeth wedi'i hanwybyddu yn y gorffennol a gofynnodd sut y byddai'n cael ei bwyso gyda safonau tryloyw a ddarperir (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Dylai cyfrif yr hawlydd ei hun fod yn ganolog.** Roedd cyfranogwyr yn mynnu bod disgrifiadau pobl eu hunain o'u hanghenion yn cael eu credu (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Dylai hawlwyr reoli pa dystiolaeth a ddarperir.** Pwysleisiodd cyfranogwyr mai ffynonellau eraill fyddai dewis y person, nid gofyniad (pum gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).

Risgiau i weithredu

- **Gallai tystiolaeth fod yn annibynadwy heb arweiniad.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu y gallai teulu a ffrindiau or-ddweud neu gamddeall cyflwr, neu y gellid gorfodi tystiolaeth, a gofynnodd am arweiniad i'r rhai sy'n ei roi (pum gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **'Ystyried a derbyniwyd' yn hytrach na 'derbyniwyd'.** Cynigiodd dau weithdy hyn, fel bod tystiolaeth yn cael ei darllen yn ogystal â derbyn.
- **Gofal gyda 'adroddiadau arbenigol'.** Roedd un gweithdy o'r farn bod yr ymadrodd yn creu hierarchaeth a gofynnodd pwy sy'n penderfynu beth sy'n arbenigol.

Egwyddor 17: Help i lenwi bylchau mewn tystiolaeth

Ni fydd hawl yn dibynnu ar wybod beth i'w ofyn amdano neu ddarparu'r holl dystiolaeth heb gymorth; bydd y broses yn helpu i fynd i'r afael â bylchau tystiolaeth a nodi pa gefnogaeth sydd ei angen ar unigolyn.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r nod na ddylai hawl ddibynnu ar wybod beth i ofyn amdano (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn chwech). Adroddwyd bod pobl yn cael eu gwrthod am ddiffyg tystiolaeth nad oeddent yn gwybod eu hangen.

Fodd bynnag, roedd llawer yn ei chael hi'n anodd dilyn y geiriad, gydag un cyfranogwr yn dweud, "Rwy'n cael trafferth gyda hyn, nid wyf hyd yn oed yn deall beth rydych chi'n ceisio ei ddweud." Canolbwyntiodd y drafodaeth ar bwy fyddai'n gyfrifol am lenwi bylchau tystiolaeth.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
177	**128 (72%)**	49 (28%)	0 (0%)

Amodau cymorth

- **Dylid dweud wrth hawlwyr ar y dechrau pa dystiolaeth sydd ei angen.** Cynigiodd y cyfranogwyr gyflwyno canllawiau clir, enghreifftiau neu dempledi, ac i bobl gael gwybod beth sydd ar goll (naw gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Dylai'r baich o lenwi bylchau tystiolaeth – ynghyd â'r gost – orffen ar DWP nad yw'n symud yn ôl i'r hawlydd.** Galwodd cyfranogwyr am i'r broses nodi bylchau a chysylltu â gweithwyr proffesiynol ei hun, yn ogystal â thalu am gost tystiolaeth (e.e. llythyrau meddygon teulu); yng Ngogledd Iwerddon, nododd cyfranogwyr y byddai'r cyfrifoldeb hwn yn eistedd gyda'r Adran Cymunedau (chwe gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Geiriad cliriach.** Roedd cyfranogwyr yn ei chael hi'n anodd deall yr egwyddor a gofynnodd pwy fyddai'n llenwi'r bylchau, ac a yw 'cefnogaeth' yn golygu cefnogaeth drwy'r broses neu mewn bywyd bob dydd (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **'Angenrheidiol' yn hytrach na 'anghenion'.** Argymhellodd un gweithdy'r newid hwn i alinio â'r Model Cymdeithasol o iaith Anabledd.
- **Lle cynharach yn y rhestr. Awgrymodd** un gweithdy symud yr egwyddor ymlaen.

Egwyddor 18: Cefnogaeth ac eiriolaeth drwyddi draw

Bydd unigolion a allai gael trafferth mynegi eu hanghenion, er enghraifft pobl ag anableddau dysgu, yn gallu cael mynediad at gymorth ac eiriolaeth trwy gydol y broses.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi mynediad at gymorth ac eiriolaeth trwy gydol y broses (tri gweithdy). Eu prif bryder oedd bod yr egwyddor yn rhy gul, ac na ddylai help fod wedi'i gyfyngu i grwpiau penodol. Fel y dywedodd un cyfranogwr: "Dylai pawb allu gwneud hynny p'un a oes ganddynt anawsterau [dysgu] neu beidio."

Pwysleisiodd cyfranogwyr hefyd fod yn rhaid i eiriolaeth fod yn annibynnol, ac roedd rhai yn amau bod digon o eiriolaeth wedi'i ariannu yn bodoli i gyflawni'r egwyddor.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
174	**122 (70%)**	51 (29%)	1 (1%)

Amodau cymorth

- **Dylai cefnogaeth ac eiriolaeth fod ar gael i bawb sydd eu heisiau.** Cyfranogwyr pwyso am help i fod yn agored i bob hawliwr yn ddiofyn, gan fod y broses yn anodd i unrhyw un ei rheoli (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Dylai eiriolaeth fod yn annibynnol ar DWP.** Galwodd cyfranogwyr am eiriolwyr a ddewiswyd gan y person ac yn annibynnol ar unrhyw un sy'n rhan o'r penderfyniad (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Dylai gofalwyr, teulu a chynrychiolwyr allu helpu.** Cefnogodd cyfranogwyr bobl sy'n adnabod yr hawlydd orau i allu eu cefnogi i esbonio eu hanghenion (pum gweithdy).
- **Gwersi o Daliad Anabledd Oedolion yn yr Alban.** Adroddodd cyfranogwyr yno fod eiriolaeth eisoes yn rhan o'r broses, ac y gall pobl ddod â phartner i asesiadau (un gweithdy).
- **Gogledd lwerddon: ymestyn y gynrychiolaeth bresennol.** Cynigiodd cyfranogwyr ymestyn trefniant sy'n cynrychioli pobl ifanc di-eiriau i oedolion (un gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Gogledd lwerddon: mynediad cyfyngedig i eiriolaeth.** Adroddodd cyfranogwyr fod eiriolaeth yno ar hyn o bryd wedi'i gyfyngu i bobl sy'n hysbys i wasanaethau penodol (un gweithdy; yn aml un person).

Geiriad ac eglurhad

- **Enghraifft ehangach nag anableddau dysgu.** Roedd cyfranogwyr o'r farn bod yr enghraifft yn cyfyngu pwy sy'n cael ei gwmpasu ac argymhellodd ddileu 'er enghraifft' neu ychwanegu nam gwybyddol, awtistiaeth ac anaf i'r ymennydd (pum gweithdy).
- **Eiriolaeth 'annibynnol'.** Awgrymodd dau weithdy ychwanegu'r gair.
- **'Cyfathrebu' yn hytrach na 'mynegi'.** Cynigiodd un gweithdy hyn, gan fod 'articulating' yn canolbwyntio ar leferydd.
- **Cyfeiriad at gymorth arbenigol neu gymheiriaid.** Awgrymodd un gweithdy enwi'r rhain.

Egwyddor 19: Dyfarniad heb brawf modd

Dylai'r dyfarniad fod heb ei brofi.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'n gryf cadw'r dyfarniad yn rhydd o brawf modd (12 gweithdy; cytundeb clir mewn 10). Roeddent o'r farn y byddai costau ychwanegol anabledd yn codi beth bynnag yw incwm person, y byddai profion modd yn costio mwy i'w redeg a chreu ymylon clogwyni sy'n atal pobl rhag ceisio dyrchafiad, ac y byddai'n cymhlethu mynediad at gymorth pasbort fel y Bathodyn Glas. Gan dynnu ar eu profiad eu hunain, pwysleisiodd un cyfranogwr y byddai "Disabled people can be professional people and taxpayers."

Barn leiafrifol oedd y gallai enillwyr uchel iawn dderbyn dyfarniad llai neu dalu treth arno. Yn y rhan fwyaf o'r gweithdai hyn, roedd cyfranogwyr eraill yn anghytuno, gan rybuddio y byddai unrhyw drothwy penodol yn effeithio ar fwy o bobl dros amser oherwydd chwyddiant. (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn pump).

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
175	**170 (97%)**	5 (3%)	0 (0%)

Geiriad ac eglurhad

- **Cyfeiriad at y dyfarniad yn ddi-dreth.** Cynigiodd un gweithdy ychwanegu hyn.
- **Gorgyffwrdd ag egwyddor 2.** Nododd un gweithdy fod y ddwy egwyddor yn dweud yr un peth, gallai gael gwared ar un er mwyn osgoi dyblygu.

Egwyddor 20: Arian parod fel y sylfaen (dyfarniad)

Bydd arian parod yn parhau i fod yn sylfaen i'r wobr.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi arian parod fel sail y wobr, a oeddent yn ystyried fel yr unig ffordd i roi dewis a rheolaeth i'r hawlwyr (saith gweithdy; cytundeb clir mewn chwech). Fel y pwysleisiodd un cyfranogwr, "Os ydych chi eisiau i mi fod yn annibynnol, byddaf yn penderfynu ble mae fy arian yn mynd."

Ailadroddodd y drafodaeth hynny i raddau helaeth ar egwyddor 2. Canolbwyntiodd cyfranogwyr ar y gair 'sylfaen' ac ar y risg y gallai gwasanaethau ddisodli rhan o'r dyfarniad ariannol.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
169	**131 (78%)**	35 (21%)	3 (2%)

Amodau cymorth

- **Dylai gwasanaethau fod yn ychwanegol at arian parod yn unig.** Roedd cyfranogwyr yn mynnu bod gwasanaethau a chymorth heb arian parod yn ddewisol a byth i ddisodli neu leihau'r dyfarniad ariannol (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn saith).

Geiriad ac eglurhad

- **Gair cadarnach na 'sylfaen'.** Roedd cyfranogwyr o'r farn bod y gair yn gadael lle i lai o arian parod ac awgrymodd yn lle hynny 'arian parod fydd yn parhau i fod y wobr' neu 'sail' (pum gweithdy).
- **Gorgyffwrdd ag egwyddor 2.** Nododd un gweithdy fod y ddwy egwyddor yn dweud yr un peth, gallai gael gwared ar un er mwyn osgoi dyblygu.

Egwyddor 21: Gwasanaethau a chymorth di-arian parod

Bydd rhai dyfarniadau hefyd yn cynnwys gwasanaethau ac yn cynnig cymorth arall nad yw'n ariannol.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Nid oedd y rhan fwyaf o'r cyfranogwyr yn gwrthwynebu cymorth ychwanegol, ond mae llawer yn darllen yr egwyddor fel ffordd o ddisodli rhan o'r dyfarniad arian parod a'i graddio'n ambr neu'n goch am y rheswm hwnnw. Roedd cyfranogwyr o'r farn bod arian parod yn rhoi dewis, rheolaeth ac urddas y byddai talebau a chyflenwyr cyfyngedig yn lleihau (13 gweithdy; cytundeb mewn naw). Dywedodd un cyfranogwr: "os ydych chi'n rhoi talebau i rywun, rydych chi'n dweud wrthynt nad ydych chi'n ymddiried ynddynt i wario eu harian yn iawn."

Gwelodd rhai cyfranogwyr werth mewn pethau ychwanegol dewisol fel cwnsela, cymorth i ddod o hyd i gefnogaeth, dod o hyd i offer penodol, neu gymorth gyda chyllidebu (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump). Roedd safbwyntiau ar Motability fel model yn gymysg (chwe gweithdy).

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
185	45 (24%)	**97 (52%)**	43 (23%)

Amodau cymorth

- **Dylai gwasanaethau fod yn ychwanegol at y dyfarniad ariannol llawn a thrwy ddewis** yn unig. Dyma'r neges gliriaf ar yr egwyddor (13 gweithdy; cytundeb clir mewn 11).
- **Ni ddylai gwrthod gwasanaeth byth gyfrif yn erbyn hawlydd.** Galwodd cyfranogwyr hefyd am beidio â bod yn gysylltiedig â gwasanaeth tan eu hadolygiad nesaf (saith gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Gellid defnyddio gwasanaethau i leihau'r dyfarniad ariannol.** Roedd rhai cyfranogwyr yn ystyried yr egwyddor fel cam cyntaf tuag at dalebau (10 gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Gallai PIP ariannu gwasanaethau y dylai'r GIG neu ofal cymdeithasol eu darparu.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu y byddai hyn yn aneglur atebolrwydd ac yn gadael i'r gwasanaethau hynny dynnu'n ôl (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Mae gwasanaethau yn or-ymestyn ac yn amrywio yn ôl ardal.** Cododd cyfranogwyr efallai nad yw'r gwasanaethau a gynigir yn bodoli eto, efallai na fyddant yn para neu efallai eu bod yn dibynnu ar leoliad (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar). Nid oeddent am i'r hawl fod yn gysylltiedig ag argaeledd.
- **Gallai darparwyr a ddewiswyd gan eraill elwa ar draul hawlwyr.** Roedd gan gyfranogwyr amheuon y byddai prisiau'n codi ac y byddai gwasanaethau yn addas i bobl yn llai da na'u dewisiadau eu hunain (pum gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Gogledd Iwerddon: gwrthdaro posibl â hawliau pobl anabl. Roedd** cyfranogwyr yn y ddau weithdy o'r farn y byddai disodli unrhyw ran o'r dyfarniad ariannol gyda gwasanaethau yn gwrthdaro â'r CCUHP (dau weithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Datganiad clir bod gwasanaethau yn ychwanegol at arian parod a thrwy ddewis. Roedd** cyfranogwyr yn meddwl y dylai'r egwyddor nodi bod gwasanaethau yn dod ar ben arian parod, na fyddai byth yn ei ddisodli a dim ond trwy ddewis; roedd un eisiau hyn "mewn llythrennau trwm mawr." (wyth gweithdy; cytundeb mewn pedwar)
- **Enghreifftiau o 'wasanaethau' a 'chymorth heb arian parod'.** Ni allai cyfranogwyr farnu'r egwyddor heb wybod beth fyddai'r rhain yn ei gynnwys (saith gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **'May' neu 'could' yn hytrach na 'will'.** Cynigiodd cyfranogwyr hyn fel nad yw gwasanaethau yn cael eu darllen fel rhan o bob dyfarniad (tri gweithdy).

Egwyddor 22: Cyfraniad teg at gostau ychwanegol

Bydd y dyfarniad yn cyfrannu'n deg at y costau ychwanegol sy'n deillio o anabledd a chyflyrau iechyd hirdymor ac yn adlewyrchu effeithiau amrywiol a chronnus.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi'r egwyddor o gyfraniad teg sy'n adlewyrchu effeithiau amrywiol a chronnus (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn chwech). Eu prif bryder oedd y gair 'teg', y mae llawer yn ei ystyried yn andiffiniol. Fel y dywedodd un cyfranogwr, "mae teg yn gwneud llawer o waith yn y frawddeg honno."

Cwestiynodd cyfranogwyr hefyd sut y byddai costau ychwanegol yn cael eu mesur, o ystyried faint maen nhw'n wahanol rhwng pobl, ac a yw'r dyfarniad presennol yn eu hadlewyrchu.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
181	**116 (64%)**	59 (33%)	6 (3%)

Amodau cymorth

- **Dylai'r cyfraniad adlewyrchu costau gwirioneddol.** Roedd y cyfranogwyr o'r farn bod y dyfarniad presennol yn brin o gostau ychwanegol anabledd, yn enwedig i bobl sydd â'r costau uchaf (pum gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Mae costau ychwanegol yn unigol ac yn anodd eu mesur.** Roedd cyfranogwyr yn pryderu na fyddai symiau safonol yn adlewyrchu costau sy'n amrywio'n fawr, yn enwedig ar gyfer cyflyrau amrywiol ac iechyd meddwl (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn tri), neu'n arwain at fonitro costau ymwthiol.

Geiriad ac eglurhad

- **Diffiniad o 'deg', neu ddewis arall cryfach.** Gofynnodd cyfranogwyr pwy fyddai'n penderfynu beth sy'n deg, ac awgrymodd 'yn ddigonol', yn unol â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (UNCRPD), neu 'y mwyafrif o' costau ychwanegol (10 gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Eglurder ar 'adlewyrchu amrywio'.** Roedd dau weithdy o'r farn bod yr ymadrodd yn awgrymu y bydd y wobr yn codi ac yn gostwng, ac un geiriad arfaethedig sy'n cwmpasu sawl amod.

Egwyddor 23: Categorïau costau

Gallai'r categorïau cost a ddefnyddir i drafod amgylchiadau'r person, ac felly pennu eu dyfarniad, gynnwys: offer a chymhorthion; symudedd a thrafnidiaeth; dillad a dillad gwely.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Dyma'r lleiaf cefnogedig o'r 24 egwyddor. Roedd llawer o gyfranogwyr yn gwrthwynebu categorïau costau, gan ystyried y byddent yn cymryd dewis a rheolaeth ac yn dweud wrth bobl sut i wario eu harian (pum gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar). Ym marn un cyfranogwr, "Os ydych chi eisiau rhoi taflenni i mi, rydw i eisiau prynu fy nhaflenni fy hun."

Gwelodd rhai cyfranogwyr werth posibl: gallai categorïau helpu pobl i ddisgrifio eu hanghenion, bod yn llai ymwthiol nag asesiad swyddogaethol neu gefnogi ychwanegiad i bobl â chostau uwch (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn tri). Fodd bynnag, roedd y farn hon fel arfer yn amodol ar y dyfarniad ariannol yn aros yn ddigyfnewid.

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
187	34 (18%)	**96 (51%)**	57 (30%)

Amodau cymorth

- **Ni ddylai categorïau byth osod amodau ar sut mae arian yn cael ei wario neu ddisodli neu leihau'r wobr ariannol.** Roedd cyfranogwyr a welodd werth mewn categorïau o'r farn y dylent hysbysu taliad ychwanegol (pum gweithdy; cytundeb mewn tri).

Risgiau i weithredu

- **Ni all categorïau adlewyrchu anghenion unigol a newidiol.** Roedd cyfranogwyr o'r farn bod costau'n wahanol rhwng pobl â'r un cyflwr ac yn newid dros amser, felly mae categorïau sefydlog yn rhy anhyblyg, cyfyngol a byddai'n gadael pobl allan (naw gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).
- **Gallai categorïau arwain at dalebau, toriadau neu brofion modd.** Roedd cyfranogwyr yn poeni y byddai categorïau'n cael eu defnyddio i leihau dyfarniadau neu gyfyngu ar sut mae arian yn cael ei wario (naw gweithdy; cytundeb clir mewn wyth).
- **Byddai eitemau costau yn ymwthiol ac yn gostus.** Cododd cyfranogwyr y byddai costau profi yn ychwanegu cymhlethdod a gweinyddiaeth a nododd nad yw llawer o bobl yn gwybod eu costau eu hunain (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn chwech).

Geiriad ac eglurhad

- **Enghreifftiau ehangach ac agored.** Roedd cyfranogwyr yn ystyried yr enghreifftiau yn rhy gul ac argymhellodd ychwanegu iechyd meddwl a chefnogaeth seicolegol, gofal a glanhau, ynni, diogelwch, therapi a chyfranogiad cymdeithasol (10 gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Geiriad cliriach.** Roedd cyfranogwyr yn ei chael hi'n anodd deall beth mae'r egwyddor yn ei olygu (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn tri).

Egwyddor 24: Cyfeirio

Bydd pobl yn cael eu cyfeirio at wybodaeth a chymorth perthnasol pellach.

Beth a ddywedodd cyfranogwyr

Roedd cyfranogwyr yn cefnogi arwyddion fel ychwanegiad i'r wobr (saith gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar). Pwysleisiodd nad yw llawer o bobl yn gwybod ble i ddod o hyd i help ac y gall gwrthod heb unrhyw wybodaeth bellach fod yn niweidiol.

Fodd bynnag, cwestiynodd cyfranogwyr a yw'r gwasanaethau yn bodoli i gyfeirio at ac roeddent yn pryderu y gallai arwyddion ddisodli cefnogaeth go iawn ac y gallai fod yn anhygyrch. Fel yr esboniodd un cyfranogwr, "Mae cael gwybod ble i fynd yn dda ac yn dda, ond os na allwch chi gyrraedd yno yna nid yw'n gwneud unrhyw beth mewn gwirionedd."

Gradd

Nifer a raddiodd	Gwyrdd	Oren	Coch
175	**100 (57%)**	67 (38%)	8 (5%)

Amodau cymorth

- **Ni ddylai cyfeirio at wybodaeth a chymorth perthnasol byth ddisodli cefnogaeth na'r wobr.** Galwodd cyfranogwyr am ddatganiad clir bod arwyddion yn ychwanegol, ac na fydd yn cael ei ddefnyddio i ddadlau bod angen llai ar bobl (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Dylai arwyddion fod yn weithredol ac yn bersonol.** Roedd cyfranogwyr yn ceisio gwybodaeth ac atgyfeiriadau penodol lle bo angen, yn hytrach na dolenni generig, ac ar gyfer gwiriadau bod pobl yn derbyn help (chwe gweithdy). Yn gyffredinol, gwerthfawrogwyd hyblygrwydd, dewis a rheolaeth dros gefnogaeth.
- **Dylai pobl sy'n cael eu gwrthod derbyn help o hyd.** Mae cyfranogwyr eisiau llythyrau gwrthod i bwyntio at gefnogaeth arall ac esbonio sut i herio'r penderfyniad (pum gweithdy).

Risgiau i weithredu

- **Efallai na fydd y gwasanaethau ar gael.** Adroddodd cyfranogwyr fod gwasanaethau wedi'u gorymestyn, nad oes rhai bellach yn bodoli a bod y ddarpariaeth yn amrywio yn ôl ardal (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Gogledd lwerddon: trefniadau cyfyngedig gyda sefydliadau pobl anabl.** Adroddodd cyfranogwyr nad yw'r contractau lleol gyda'r sefydliadau hyn a geir mewn mannau eraill yn bodoli yno (un gweithdy).

Geiriad ac eglurhad

- **Dewis arall yn lle 'arwyddo'.** Roedd cyfranogwyr yn ystyried y gair fel jargon sy'n swnio'n oddefol, ac yn awgrymu 'gwybodus', 'manylion cyswllt' neu 'cyfeirio' (tri gweithdy).
- **Mwy o fanylion am yr hyn sy'n cael ei gynnig.** Gofynnodd y cyfranogwyr pa wybodaeth a chefnogaeth fyddai'n cael ei ddarparu, gan bwy, a phwy fyddai'n ei gadw'n gyfredol (tri gweithdy; yn aml un person).

5. Syniadau Newydd

Cynigiodd cyfranogwyr syniadau sy'n eistedd y tu allan i'r 14 argymhelliad a 24 egwyddor. Mae'r rhai a godwyd mewn sawl gweithdy yn annibynnol, yn ogystal â'r rhai sydd â chytundeb clir neu bynciau hanfodol, wedi'u nodi isod, wedi'u grwpio yn ôl thema ac yn nhrefn eu cyrhaeddiad ym mhob thema. Mae rhestr lawn o syniadau newydd i'w gweld yn Atodiad B.

Dealltwriaeth ac allgymorth y cyhoedd

- **Gwybodaeth gyhoeddus am PIP.** Cynigiodd cyfranogwyr ymgyrch gyhoeddus gan ddefnyddio astudiaethau achos go iawn, ymateb cyflym i gamwybodaeth ac iaith fwy gofalus gan y llywodraeth i wrthsefyll stigma a gwneud yn glir nad yw PIP yn fudd allan o waith (naw gweithdy; cytundeb clir mewn pump).
- **Allgymorth rhagweithiol.** Awgrymodd cyfranogwyr ddweud wrth bobl beth y gallant ei hawlio pan fyddant yn cael diagnosis neu ddod yn anabl, fel y mae cynghorwyr yn yr Alban yn ei wneud trwy feddygon teulu a lleoliadau cymunedol, a defnyddio data i gyrraedd grwpiau nad ydynt yn hawlio (pum gweithdy).

Dylunio a chyflwyno asesiad

- **Roedd aseswyr yn paru â'r cyflwr.** Argymhellodd y cyfranogwyr fod gan aseswyr arbenigedd mewn cyflwr y person, a chynigiodd un gweithdy banel arbenigol ledled y DU ar gyflyrau prin y gallai aseswyr ymgynghori â nhw (wyth gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Asesiadau wedi'u cyflwyno'n fewnol.** Ceisiodd cyfranogwyr roi terfyn ar asesiadau contractiedig, gan awgrymu bod asesiadau yn cael eu cynnal gan DWP, y GIG neu sefydliadau cymunedol sydd eisoes yn gweithio gyda phobl anabl (pum gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Pobl anabl mewn rolau DWP ac asesu.** Cynigiodd cyfranogwyr gyflogi pobl anabl a gofalwyr fel aseswyr, gwneuthurwyr penderfyniadau ac eiriolwyr fel bod profiad byw yn siapio'r broses (pum gweithdy; cytundeb clir mewn pedwar).
- **Asesu'r hyn y gall PIP helpu rhywun ei wneud.** Awgrymodd cyfranogwyr newid y cwestiynau i ofyn pa gymorth byddai'n galluogi, fel y mae'r asesiad o anghenion Lwfans Myfyrwyr Anabl yn ei wneud, yn hytrach na dim ond yr hyn na all pobl ei wneud (pedwar gweithdy).
- **System penodiadau gwell.** Roedd cyfranogwyr eisiau i benodwyr a gofalwyr sy'n gweithredu ar gyfer rhywun allu cwblhau'r ffurflen yn y trydydd person a chymryd rhan yn yr asesiad (tri gweithdy). Awgrymodd un cyfranogwr drefniant tebyg i bŵer atwrnai pan fydd person ifanc sydd heb allu yn cyrraedd oedolyn

Cost a chyflymder hawlio

- **DWP i dalu costau hawlio.** Cynigiodd cyfranogwyr fod DWP yn talu am y dystiolaeth sydd ei hangen arno, fel llythyrau meddygon teulu, ac am y costau teithio i asesiadau a chyngor neu eiriolaeth (chwe gweithdy; cytundeb clir mewn tri).
- **Safonau gwasanaeth ar gyfer DWP.** Awgrymodd y cyfranogwyr amlinellu uchafswm amseroedd ar gyfer penderfyniadau ac atebion, derbyn cadarnhad pan fydd tystiolaeth yn cyrraedd a diweddariadau rheolaidd a chadw DWP i ddyddiadau cau fel y mae hawlwyr (chwe gweithdy).

Deallusrwydd artiffisial

- **Deallusrwydd artiffisial, gyda mesurau diogelu.** Awgrymodd cyfranogwyr y gallai AI helpu hawlwyr i gwblhau ffurflenni, cefnogi gweinyddu a gwirio penderfyniadau ar gyfer

cysondeb, ar yr amod bod person yn llofnodi pob penderfyniad a'i ddefnydd yn agored ac yn cael ei archwilio (chwe gweithdy). Fodd bynnag, roedd cyfranogwyr mewn pum gweithdy yn gwrthwynebu AI mewn asesiadau a phenderfyniadau, gan nodi gwallau, rhagfarn, diogelwch data a chatbots yn disodli pobl.

Y wobr a'r cymorth pasbort

- **Cymorth pasbort wedi'i gadw'n ddiogel.** Galwodd cyfranogwyr am Motability a chymorth pasbort arall i gadw mewn cysylltiad â PIP, ac am ddyfarniad i arwain yn awtomatig at Fathodyn Glas neu docyn bws (pum gweithdy). Roedd un cyfranogwr o'r farn na ddylai Motability fod yn fodel ar gyfer gwasanaethau eraill, gan fod y dewis yn gyfyngedig.
- **Cyfandaliadau ar gyfer costau untro.** Cynigiodd cyfranogwyr gronfa yn ôl disgresiwn neu daliad ymlaen llaw ar gyfer eitemau mawr, fel offer, ochr yn ochr â'r dyfarniad rheolaidd (pedwar gweithdy).
- **Swmp-brynu a rhyddhad TAW.** Awgrymodd cyfranogwyr ddefnyddio pŵer prynu'r llywodraeth, gostyngiadau neu ryddhad TAW i wneud i'r dyfarniad fynd ymhellach, ar yr amod bod unrhyw gynllun yn ddewisol ac nad yw'r dyfarniad ariannol yn cael ei leihau (pedwar gweithdy). Mewn un gweithdy arall, roedd cyfranogwr yn gwrthwynebu rhoi'r gorau i unrhyw arian parod ar gyfer cynllun o'r fath.

Goruchwyliaeth a hawliau

- **Goruchwyliaeth annibynnol sy'n cynnwys pobl anabl**. Cynigiodd cyfranogwyr banel annibynnol neu grŵp lleyg, gan gynnwys pobl anabl, i samplu asesiadau a goruchwylio gweithredu'r adolygiad (pedwar gweithdy).
- **Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau (UNCRPD) fel y safon.** Roedd cyfranogwyr, yn bennaf yng Ngogledd Iwerddon, eisiau ymgorffori Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau yn y gyfraith ac alinio cyfraith cydraddoldeb ar draws y pedair cenedl (tri gweithdy).
- **Diogelu drwy gydol y broses.** Mae cyfranogwyr eisiau diogelu cryfach i bobl mewn amgylchiadau bregus, gan gynnwys gwiriad lles neu ddiogelu pan fydd dyfarniad ar fin stopio neu pan fydd dyddiad cau yn cael ei golli. Gofynnodd un gweithdy hefyd i'r DWP fod yn agored am niwed sy'n gysylltiedig â'r broses, gan gynnwys marwolaethau, i ddangos bod diogelu'n gweithio (un gweithdy'r un).

6. Gwahaniaethau Rhanbarthol

Cynhaliodd yr Alban, Gogledd Iwerddon a Chymru ddau o'r 15 gweithdy. Mae cromfachau yn dangos a ddaeth pwynt o un neu'r ddau o weithdai'r genedl honno.

Yr Alban

Cyfranogwyr yn yr Alban yn bennaf disgrifio Taliad Anabledd Oedolion (ADP), y budd-dal Albanaidd a ddarperir gan Social Security Scotland, a'i gymharu â PIP.

- **Diwylliant mwy dynol. Roedd** cyfranogwyr yn ymddiried yn Social Security Scotland mewn ffordd nad ydyn nhw'n ymddiried yn DWP, gan nodi cyfweliadau parchus, staff sy'n hysbys am drawma a siarter urddas a pharch (y ddau weithdy).
- **Arfer asesu gwahanol.** Mae aseswyr ADP yn aml yn ymweld â phobl gartref, ac mae rhai penderfyniadau yn cael eu gwneud heb asesiad wyneb yn wyneb, er bod barn ar hyn yn wahanol (y ddau weithdy).
- **Eiriolaeth wedi'i adeiladu i mewn.** Roedd cyfranogwyr yn gwerthfawrogi dod ag eiriolwr neu bartner i asesiadau, ac roedd un wedi cwblhau eu ffurflen gan staff yr ysbyty (y ddau weithdy).
- **Effaith yn hytrach na diagnosis. Nid** oes angen diagnosis ar ADP lle gellir dangos yr effaith; nododd un cyfranogwr fod gan yr aseswr fwy o gyfrifoldeb, ac weithiau gwrthodir ceisiadau yn hytrach na ofynnir am dystiolaeth (un gweithdy).
- **Ffurflen gydag adolygiadau cymysg.** Mae camau a delweddau yn gwneud y ffurflen ADP yn haws i'w dilyn ac yn fwy manwl, ond roedd rhai yn ei chael hi'n hirach ac nid yn well ar cyflyrau sy’n amrywio (un gweithdy).
- **Ddim yn fodel perffaith.** Roedd rhai yn teimlo nad oedd llawer wedi newid, ac adroddodd cyfranogwyr unigol lwyth gwaith trwm, adolygiadau anoddach a cheisiadau ailystyried nad oedd bob amser yn gweithredu arnynt (y ddau weithdy).
- **Mynediad mewn ardaloedd gwledig ac ynysoedd.** Roedd cyfranogwyr yn gwerthfawrogi opsiynau all-lein ADP, o ystyried y gall cymunedau ynysoedd golli pŵer am wythnosau, a galwodd am ad-dalu costau teithio i asesiadau (y ddau weithdy).

Gogledd Iwerddon

Yng Ngogledd Iwerddon, mae'r Adran Gymunedau yn rhedeg PIP, ac mae iechyd a gofal cymdeithasol yn un gwasanaeth.

- **Cyfraith cydraddoldeb gwahanol.** Nid yw Deddf Cydraddoldeb 2010 yn berthnasol yng Ngogledd Iwerddon, lle mae Deddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd 1995 yn cynnig amddiffyniad gwannach; roedd cyfranogwyr eisiau geiriad ledled y DU, gyda'r CCUHP yn safon (y ddau weithdy).
- **Argymhellion a ysgrifennwyd ar gyfer Prydain Fawr.** Mae cyfranogwyr eisiau i'r argymhellion enwi'r Adran Gymunedau, adlewyrchu systemau Gogledd Iwerddon a chael eu profi yno (y ddau weithdy).
- **Mae tystiolaeth feddygol yn anoddach i'w chael.** Adroddodd cyfranogwyr aros hirach nag mewn mannau eraill yn y DU, ychydig o arbenigwyr a dim cofrestru clefydau prin a gofynnodd bod argymhellion sy'n dibynnu ar dystiolaeth feddygol yn caniatáu hyn (y ddau weithdy).
- **Iechyd a gofal cymdeithasol dan straen.** Disgrifiodd cyfranogwyr ychydig iawn o ofal cymdeithasol neu gymorth iechyd meddwl sydd ar gael, felly gallai cymorth ychwanegol fod yn brin ac yn gostus (y ddau weithdy).
- **Dyletswyddau adran 75 presennol.** Cynigiodd cyfranogwyr ddefnyddio dyletswyddau adran 75 i fonitro pwy sy'n hawlio a thargedu allgymorth, gan nodi nad yw data hawlwyr yn cael ei gofnodi nawr (y ddau weithdy).

- **Bylchau mewn eiriolaeth a chyngor.** Adroddodd cyfranogwyr anialwch cyngor, eiriolaeth wedi'i gyfyngu i bobl sy'n hysbys i wasanaethau penodol a sefydliadau pobl anabl wedi'u tanariannu (y ddau weithdy).
- **Colli allan ar ddarpariaeth mewn mannau eraill.** Adroddodd cyfranogwyr nad yw asesiadau yn cael eu cofnodi'n awtomatig eto, ac nad yw trafnidiaeth gyhoeddus am ddim a gynigir mewn mannau eraill yn y DU ar gael (y ddau weithdy).

Cymru

Cododd cyfranogwyr yng Nghymru bwyntiau sy'n benodol i'w cenedl.

- **Terminoleg a chyd-destun Cymraeg.** Mae DWP yn defnyddio termau Saesneg, fel EHCP ac AAA, yn hytrach na rhai Cymraeg, fel IDP ac anghenion dysgu ychwanegol; gofynnodd cyfranogwyr am gydnabod y cyd-destun Cymraeg (un gweithdy).
- **Darpariaeth eiriolaeth wan. Disgrifiodd** un gweithdy eiriolaeth yng Nghymru fel un gwael; nododd y llall nad oes gan Gymru restr statudol Lloegr o wasanaethau ar gyfer plant anabl a'u teuluoedd (y ddau weithdy).
- **Modelau Cymreig a datganoli.** Cyfeiriodd cyfranogwyr at Dasglu Hawliau Anabledd Llywodraeth Cymru a hyfforddiant model cymdeithasol Anabledd Cymru fel modelau ac awgrymodd ymchwilio i ddatganoli budd-daliadau anabledd i Gymru (un gweithdy).

Atodiad

Atodiad A: Mewnwelediadau Allweddol – Tablau Data

Mae'r tablau hyn yn rhoi'r ffigurau a ddangosir yn y ddau siart ar y tudalennau mewnwelediadau allweddol. Mae pob cell yn rhoi nifer y cyfranogwyr, gyda'r ganran mewn cromfachau. Mae canrannau'n cael eu talgrynnu, felly efallai na fyddant yn ychwanegu at 100.

Tabl A1. Sesiwn 1: Sgoriau ar gyfer pob argymhelliad i wella'r budd-dal presennol

Argymhelliad	Nifer a sgoriodd	Sgorio 8 i 10	Sgorio 4 i 7	Sgorio 1 i 3	Sgôr cyfartalog	Ystod o gyfartaledd gweithdy
1. Llai o adolygiadau dyfarniadau ar gyfer cyflyrau gydol oes	213	202 (95%)	8 (4%)	3 (1%)	9.6	8.9 i 10.0
2. Ffurflen a chanllawiau PIP2	212	204 (96%)	7 (3%)	1 (0%)	9.6	9.2 i 10.0
3. Tôn ac iaith cyfathrebu	212	192 (91%)	14 (7%)	6 (3%)	9.2	8.2 i 9.9
4. Addasiadau rhesymol	212	176 (83%)	32 (15%)	4 (2%)	8.9	8.1 i 10.0
5. Mynediad at eiriolaeth	213	207 (97%)	4 (2%)	2 (1%)	9.6	9.2 i 10.0
6. Cefnogaeth wedi'i bersonoli, ar y cyd	213	194 (91%)	17 (8%)	2 (1%)	9.3	8.2 i 10.0
7. Fframwaith ar gyfer penderfyniadau a heriau	212	188 (89%)	22 (10%)	2 (1%)	9.2	8.2 i 9.9
8. Dysgu o ailystyriaethau ac apeliadau	211	184 (87%)	23 (11%)	4 (2%)	9.1	7.2 i 9.8
9. Defnyddio tystiolaeth ategol	212	187 (88%)	22 (10%)	3 (1%)	9.2	8.3 i 10.0
10. Rheol ysbyty 28 diwrnod	208	181 (87%)	21 (10%)	6 (3%)	9.1	8.2 i 10.0
11. Cyflyrau sy’n amrywio	211	201 (95%)	9 (4%)	1 (0%)	9.6	8.9 i 10.0
12. Dewis dull asesu	208	177 (85%)	25 (12%)	6 (3%)	8.9	7.6 i 9.7
13. Gwasanaethau digidol hygyrch a phorth	206	166 (81%)	32 (16%)	8 (4%)	8.6	7.5 i 9.4
14. Data ar anghydraddoldebau	209	174 (83%)	27 (13%)	8 (4%)	8.8	7.7 i 9.7

Tabl A2. Sesiwn 2: Graddfeydd ar gyfer pob egwyddor ar gyfer budd-dal wedi'i ddiwygio

Egwyddor	Nifer a sgoriodd	Gwyrdd	Ambr	Coch
1. Byw'n annibynnol, dewis a rheolaeth	218	155 (71%)	59 (27%)	4 (2%)
2. Arian parod fel sylfaen (gweledigaeth)	221	166 (75%)	46 (21%)	9 (4%)
3. Cyfranogiad a chyfle	215	88 (41%)	113 (53%)	14 (7%)
4. Cyfraniad heb brawf modd at gostau ychwanegol	215	187 (87%)	25 (12%)	3 (1%)
5. Person yng nghanol proses deg	222	168 (76%)	53 (24%)	1 (0%)
6. Proses ddibynadwy, gefnogol	218	121 (56%)	80 (37%)	17 (8%)
7. Urddas, dewis a rheolaeth	220	173 (79%)	39 (18%)	8 (4%)
8. Wedi'i gynllunio gyda phobl anabl a'i brofi	221	154 (70%)	62 (28%)	5 (2%)
9. Asesiad cychwynnol cyffwrdd ysgafn	220	106 (48%)	100 (45%)	14 (6%)
10. Llwybrau asesu a llwybr cyflym	219	133 (61%)	77 (35%)	9 (4%)
11. Llwybrau hyblyg, cyfweliad sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn	217	145 (67%)	63 (29%)	9 (4%)
12. Effeithiau amrywiol a chronnus	218	185 (85%)	28 (13%)	5 (2%)
13. Addasiadau rhesymol wedi'u hymgorffori	211	164 (78%)	37 (18%)	10 (5%)
14. Dywedwch wrthym unwaith a phroffil digidol	205	138 (67%)	60 (29%)	7 (3%)
15. Defnyddio cofnodion DWP, GIG a gofal cymdeithasol	204	119 (58%)	60 (29%)	25 (12%)
16. Ystod eang o dystiolaeth a dderbynnir	192	157 (82%)	32 (17%)	3 (2%)
17. Helpu i lenwi bylchau tystiolaeth	177	128 (72%)	49 (28%)	0 (0%)
18. Cefnogaeth ac eiriolaeth trwy gydol	174	122 (70%)	51 (29%)	1 (1%)
19. Dyfarniad heb brawf modd	175	170 (97%)	5 (3%)	0 (0%)
20. Arian parod fel y sylfaen (dyfarniad)	169	131 (78%)	35 (21%)	3 (2%)
21. Gwasanaethau a chymorth anariannol	185	45 (24%)	97 (52%)	43 (23%)
22. Cyfraniad teg at gostau ychwanegol	181	116 (64%)	59 (33%)	6 (3%)

Egwyddor	Nifer a sgoriodd	Gwyrdd	Ambr	Coch
23. Categorïau cost	187	34 (18%)	96 (51%)	57 (30%)
24. Cyfeirio at wybodaeth a chymorth perthnasol	175	100 (57%)	67 (38%)	8 (5%)

Atodiad B: Cofnodion Graffigol

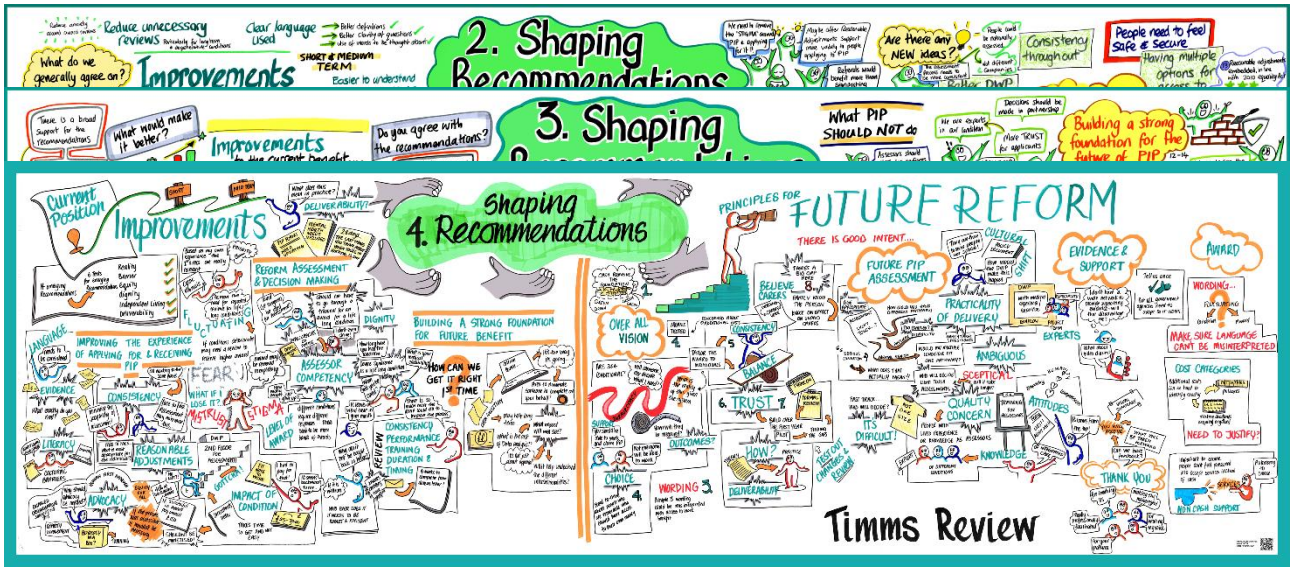

Timms Review
Shaping Recommendations
5.
FUTURE REFORM
Current benefit
Improvements
Reforming Assessments and Decision Making
Improving the experience of people applying for & receiving PIP
Building a strong foundation for a future PIP
Future PIP Assessment
Evidence & Support
Award
Over all vision
What?
Who?
Trust!
How?
Long term
Life long
Reviews
Assessors
Accessibility
Advocacy
Choice
Language
Equity
Timeline
Fairness
Cost categories
Profile
Control
Evidence
Knowledge
Delays
Awareness
Reasonable adjustments
Judgement of observation
Emotional toll
Expertise of assessors
Feedback
Gap!
Influence of lived experience
Information sharing
Education of assessors
Co-produced
Tested & improved
Other services & support
A joined up service & system
Transparency
Accountability

6. Shaping Recommendations
6 test framework
Barriers
Equity
Delivery
Reality
Dignity
Independent living
Supportive
The current process is very stressful
It is outdated
Not fit for purpose
People feel de humanised
A full review of PIP
Personal Independence Payments
Gathering a wide range of views & voices
Things need to change to fit the modern world we live in
Timms Review
We agree in principle - need more details
Improvements to the current benefit
Short to medium term
Trust & respect
Simplify the process
Improving the experience of people applying for & receiving PIP
There needs to be consistency throughout
There needs to be a joined up system
More open & transparent
A Reformed Benefit
long term & the future
What have we missed?
Better accessibility
More options of where to get help & support
Reforming assessments & decision making
Language used needs to be more user friendly & understandable
More clarity
Better informed assessors
No Assumptions
Building a strong foundation for a future PIP
Advocacy offered to all
What would make things BETTER
Only tell your story once
www.newpossibilities.co.uk | Drawn by Carrie Lewis MIoL

7. Shaping Recommendations
6 test framework
Barriers
Equity
Reality
Delivery
Dignity
Independent living
Setting strategic direction
Oversee the programme of evidence
Developing recommendations
Improvements
To the current benefit
We broadly agree on the recommendations
Communicate better
Build rapport
Improving the experience
Better clarity
A Reformed benefit
long term & Future
More consistency
No more assumptions
The vision sounds great
Building a strong foundation for the future of PIP
Build trust & respect
More support from D.W.P
Co-produced
The process of PIP is dehumanising
Your stories are so IMPORTANT
Gathering a wide range of voices
Simplify the whole process
Worries or concerns
The wording is challenging
Avoid comparative language
Reforming assessments & decision making
Better understanding
Other suggestions that we have missed
More accountability
Ideas & changes that would make a difference
PIP on it's own is not the solution
A full review of P.I.P
Personal Independent Payments
Timms Review
www.newpossibilities.co.uk | Drawn by Carrie Lewis MIoL

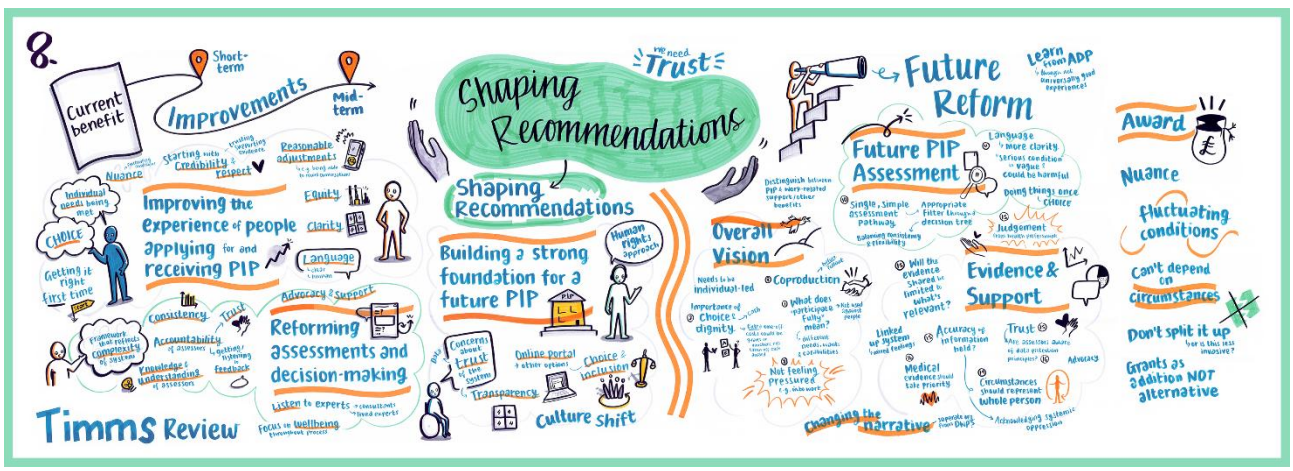
8.
Current benefit
Short-term
Improvements
Mid-term
Improving the experience of people applying for and receiving PIP
Reforming assessments and decision-making
Shaping Recommendations
Building a strong foundation for a future PIP
Human rights approach
Culture shift
Timms Review
Future Reform
Future PIP Assessment
Overall Vision
Evidence & Support
Award
Nuance
Fluctuating conditions
Can't depend on circumstances
Don't split it up
Grants as addition NOT alternative
Changing the narrative

Improvements 9. Timms Review
Shaping Recommendations
FUTURE REFORM
CURRENT BENEFIT
FEAR
IMMORAL
FRIGHTENING
CRIMINAL
WICKED
ANXIETY
STIGMA
HOSTILITY
ABUSE
"FOCUS ON US NOT THE FRAUDSTERS!"
REFORM ASSESSMENT & DECISION MAKING
IMPROVE THE EXPERIENCE OF PEOPLE APPLYING FOR OR RECEIVING PIP
BUT...
EQUALITY IMPACT ASSESSMENT
LANGUAGE
FLUCTUATING
TIMESCALES
PAIN
EVIDENCE
ADVOCACY
TRAINING
ASSESSOR QUALIFICATION
DATA COLLECTION
BUILDING A STRONG FOUNDATION FOR FUTURE BENEFIT
ONLINE PORTAL
DISTRUST
ACCESSIBLE ASSESSMENT
PAIN RECOGNITION
EXCLUSIVE!
"IT'S BEEN AFFIRMING HEARING FROM OTHERS"
OVERALL VISION
FUTURE PIP ASSESSMENT
EVIDENCE & SUPPORT
CASH AWARD
NON CASH SUPPORT
CHOICE
AWARD
CONTROL
FAST TRACK
CUMULATIVE IMPACTS
FLUCTUATION
WORDING
FAIRLY
WIDE RANGING VIEWS
DECISION MAKERS
COST CATEGORIES
"OUR PURPOSE NEEDS TO BE RECOGNISED"
"WHEN WILL WE BE SEEN AS HUMAN BEINGS?"
"I HOPE THIS IS USED PROPERLY"
"THANK YOU FOR GIVING ME A VOICE"
"ANYONE CAN BECOME DISABLED"
"DWP NEED TO LISTEN TO US"

10. Shaping Recommendations
Barriers
Equity
Reality
6 test framework
Delivery
Dignity
Independent Living
PIP is widely valued but has many challenges
Current design creates barriers for people
Setting strategic direction
Oversee the programme of evidence
Developing recommendations
Recommendations
Steering Group
PIP is no longer fit for purpose
A full review of PIP Personal Independence Payment
Timms Review
Gathering a wide range of views & voices
What do you think?
Improvements to the current benefit
A Consistent Process
More transparency
We want assessors to understand us
Improving the experience
The form needs to be simplified
Assessor needs training on disabilities & lifelong conditions
Worries & Concerns
Wording & language to be easier to navigate
No judgments or assumptions
A Reformed Benefit long term & Future
The process needs to be softer REMOVE THE FEAR
A reason should be given for decisions
Reforming assessments & decision making
More clarity
What PIP Should do...
Services to be more joined up
Other Suggestions that we have missed
Better assessor accountability
CHOICE is important
The bills don't stop when you are in hospital
We need support filling the forms
Building a strong foundation for the future
Ideas & changes that would make a difference
Increased accessibility
Build trust
What PIP Shouldn't do
www.newpossibilities.co.uk | Drawn by Carrie Lewis MIoL

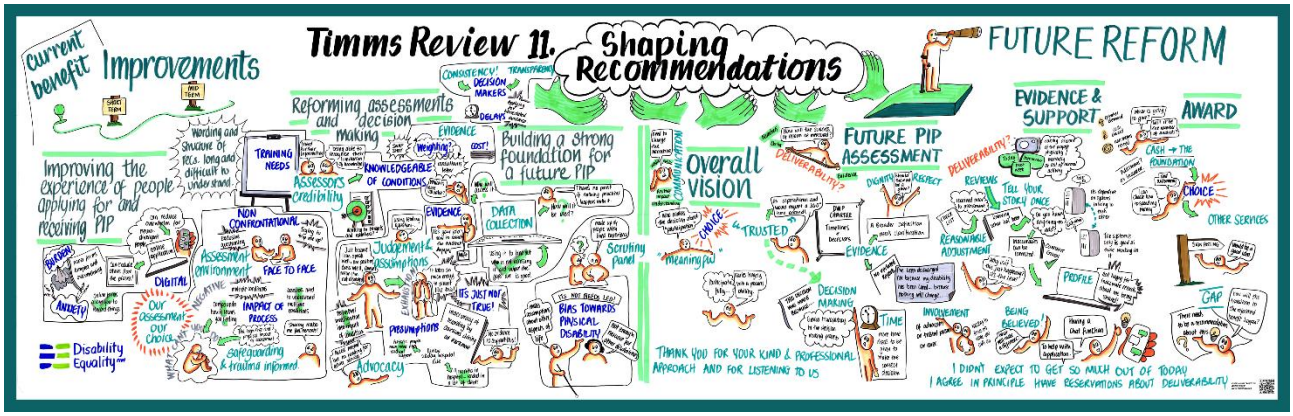
Timms Review 11. Shaping Recommendations
FUTURE REFORM
Current benefit
Improvements
Improving the experience of people applying for and receiving PIP
Reforming assessments and decision making
Building a strong foundation for a future PIP
Overall Vision
FUTURE PIP ASSESSMENT
EVIDENCE & SUPPORT
AWARD
Disability Equality
Assessment environment
Assessors credibility
Judgement & assumptions
Advocacy
Safeguarding & trauma informed
Scrutiny Panel
Decision Making
Time
Evidence
Reasonable Adjustment
Profile
Gap
Choice
Other services
Cash → the foundation
Thank you for your kind & professional approach and for listening to us
I didn't expect to get so much out of today I agree in principle have reservations about deliverability

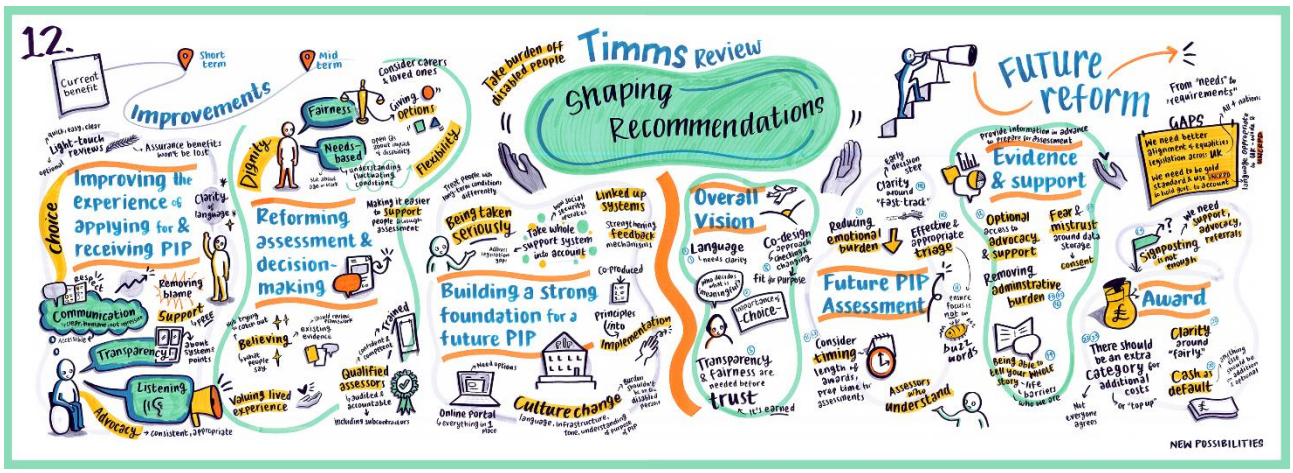
12.
Timms Review
Shaping Recommendations
Take burden off disabled people
Current benefit
Improvements
Short term
Mid term
Improving the experience of applying for & receiving PIP
Reforming assessment & decision-making
Building a strong foundation for a future PIP
Overall Vision
Future reform
Evidence & support
Future PIP Assessment
Award
Gaps
Culture change
Online Portal
Culture change
Award
Clarity around "fairly"
Cash+ default
NEW POSSIBILITIES

13.Timms Review
Shaping Recommendations
FUTURE REFORM
Current benefit
Improvements
Improving the experience of people applying for and receiving PIP
Reforming assessments & decision making
Building a strong foundation for a future PIP
OVERALL VISION
FUTURE PIP ASSESSMENT
EVIDENCE & SUPPORT
AWARD
"WE HAVE APPRECIATED YOUR TIME FOR US TODAY WHOSE VOICES ARE WE HEARING - THE APPLICANTS VOICE"

Timms Reviews
14.
Shaping Recommendations
FUTURE REFORM
Improvements
Current benefit
Reforming Assessments & Decision Making
Improving the experience of people applying for and receiving PIP
Building a Strong Foundation for a future PIP
OVERALL VISION
FUTURE PIP ASSESSMENT
EVIDENCE & SUPPORT
AWARD

Timms Review
15
Shaping Recommendations
FUTURE REFORM
Improvements
Current benefit
Reforming assessments and decision making
Improving the experience of Applying for and Receiving PIP
Building a Strong Foundation for a future PIP
FUTURE PIP ASSESSMENT
EVIDENCE & SUPPORT
AWARD

Atodiad C: Syniadau Newydd o SRW

Mae pob un o'r 45 syniad newydd wedi'u rhestru isod, yn nhrefn nifer y gweithdai a godwyd. Nodir cytundeb o fewn y gweithdai hynny hefyd.

1. **Gwybodaeth gyhoeddus a herio'r naratif negyddol am PIP.** Cynigiodd cyfranogwyr ymgyrch gyhoeddus gan ddefnyddio astudiaethau achos go iawn, ymateb cyflym i gamwybodaeth ac iaith fwy gofalus gan y llywodraeth i wrthsefyll stigma a gwneud yn glir nad yw PIP yn fudd allan o waith (9 gweithdy; cytundeb mewn 5).
2. **Asesiad arbenigol ar gyfer cyflwr y person.** Cynigiodd cyfranogwyr fod gan aseswyr arbenigedd mewn cyflwr y person, a chynigiodd un gweithdy banel arbenigol ledled y DU ar gyflyrau prin y gallai aseswyr ymgynghori â nhw (8 gweithdy; cytundeb mewn 4).
3. **Amserlenni a safonau gwasanaeth ar gyfer DWP.** Cynigiodd y cyfranogwyr uchafswm amseroedd ar gyfer penderfyniadau ac atebion, cadarnhad pan fydd tystiolaeth yn cyrraedd a diweddariadau rheolaidd, fel bod DWP yn cael ei gadw at ddyddiadau cau fel y mae hawlwyr (6 gweithdy).
4. **Defnyddio AI yn PIP: defnyddiau posibl a mesurau diogelu.** Awgrymodd cyfranogwyr y gallai AI helpu hawlwyr i lenwi ffurflenni, cefnogi gweinyddu a gwirio penderfyniadau am gysondeb, ar yr amod bod person yn llofnodi pob penderfyniad ac mae ei ddefnydd yn agored ac yn cael ei archwilio. Roedd eraill yn gwrthwynebu AI mewn asesiadau a phenderfyniadau gan nodi gwallau, rhagfarn, diogelwch data a chatbots yn disodli pobl (6 gweithdy; cytundeb ehangach mewn un ac anghytundeb clir mewn pump arall).
5. **Mae DWP yn talu am y dystiolaeth sydd ei hangen arno a chostau hawlio.** Cynigiodd cyfranogwyr fod DWP yn talu am y dystiolaeth sydd ei hangen arno, megis llythyrau meddygon teulu, costau teithio i asesiadau a chyngor neu eiriolaeth (6 gweithdy; cytundeb yn 3).
6. **Asesiadau a gynhelir yn fewnol neu gan gyrff cyhoeddus neu gymunedol, nid cwmnïau dan gontract .** Cynigiodd cyfranogwyr roi terfyn ar asesiadau contractiedig, gydag asesiadau yn cael eu cynnal gan DWP, y GIG neu sefydliadau cymunedol sydd eisoes yn gweithio gyda phobl anabl (a godwyd mewn 5 gweithdy; cytundeb mewn 4).
7. **Dywedwch wrth bobl beth y gallant ei hawlio: allgymorth rhagweithiol.** Cynigiodd cyfranogwyr ddweud wrth bobl beth y gallant ei hawlio pan fyddant yn cael diagnosis neu eu hamgylchiadau'n newid, fel y mae cynghorwyr yn yr Alban yn ei wneud trwy feddygon teulu a lleoliadau cymunedol, a defnyddio data i gyrraedd grwpiau nad ydynt yn hawlio (5 gweithdy; cytundeb yn 2).
8. **Cyflogi pobl anabl a gofalwyr mewn rolau DWP a PIP.** Cynigiodd y cyfranogwyr gyflogi pobl anabl a gofalwyr fel aseswyr, gwneuthurwyr penderfyniadau ac eiriolwyr fel bod profiad byw yn siapio'r broses (5 gweithdy; cytundeb mewn 4).
9. **Amddiffyn hawliau pasbort, yn enwedig Motability.** Galwodd cyfranogwyr am Motability a chymorth pasbort arall i gadw mewn cysylltiad â PIP ac am ddyfarniad i arwain yn awtomatig at Fathodyn Glas neu docyn bws. Roedd un cyfranogwr o'r farn na ddylai Motability fod yn fodel ar gyfer gwasanaethau eraill gan fod y dewis yn gyfyngedig (5 gweithdy; cytundeb yn 2).
10. **Swmp-brynu a rhyddhad TAW i wneud i'r dyfarniad fynd ymhellach.** Cynigiodd cyfranogwyr ddefnyddio pŵer prynu'r llywodraeth, gostyngiadau neu ryddhad TAW i wneud i'r dyfarniad fynd ymhellach, ar yr amod bod unrhyw gynllun yn ddewisol ac nad yw'r dyfarniad ariannol yn cael ei leihau. Mewn un gweithdy arall, roedd cyfranogwr yn amlwg yn gwrthwynebu rhoi'r gorau i unrhyw arian ar gyfer cynllun o'r fath (4 gweithdy; cytundeb mewn 1).

11. **Goruchwyliaeth annibynnol o PIP sy'n cynnwys pobl anabl.** Cynigiodd y cyfranogwyr banel annibynnol neu grŵp lleyg, gan gynnwys pobl anabl, i oruchwylio gweithredu'r adolygiad ac atebolrwydd parhaus o'r budd-dal (a godwyd mewn 4 gweithdy; cytundeb yn 2).
12. **Taliadau dewisol neu gyfandaliad ar gyfer costau untro mawr.** Cynigiodd cyfranogwyr gronfa yn ôl disgresiwn neu daliad ymlaen llaw ar gyfer eitemau mawr fel offer, ochr yn ochr â'r dyfarniad rheolaidd (4 gweithdy; cytundeb mewn 1).
13. **Asesu'r hyn y gall PIP helpu rhywun ei wneud.** Cynigiodd y cyfranogwyr gynnwys cwestiynau ynghylch pa gymorth byddai'n galluogi, fel asesiad o anghenion Lwfans Myfyrwyr Anabl, yn hytrach na dim ond yr hyn na all pobl ei wneud (4 gweithdy; gyda chytundeb yn 1).
14. **Seilio'r adolygiad yn y CCUHPD ac alinio cyfraith cydraddoldeb ledled y DU.** Cynigiodd cyfranogwyr, yn bennaf mewn gweithdai Gogledd Iwerddon, ymgorffori Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau yng ngeiriad yr Adolygiad ac alinio cyfraith cydraddoldeb ar draws y pedair cenedl (3 gweithdy; cytundeb mewn 1).
15. **Cydnabod rôl PIP wrth leihau tlodi anabledd.** Gofynnodd cyfranogwyr am gydnabod PIP fel un sy'n amddiffyn pobl anabl rhag tlodi ac ansicrwydd ariannol, nid yn unig fel cwrdd â rhestr o gostau ychwanegol (2 weithdy; cytundeb mewn 1).
16. **Cefnogaeth yn gymesur â'r angen.** Cynigiodd cyfranogwyr dderbyn cymorth yn gymesur â lefel anghenion pob person, ar raddfa llithro yn hytrach na bandiau sefydlog gydag ymylon clogwyni. Roedden nhw'n amlwg y dylent benderfynu angen, nid incwm, ac nid galwad am brofi modd oedd hyn (2 weithdy).
17. **Gwybod a dweud eu dweud ynghylch pwy sy'n eich asesu.** Cynigiodd cyfranogwyr roi gwybod i'r hawlwyr pwy yw eu haseswr a pham eu bod wedi'u paru, gan gynnwys eu profiad. Gallai pobl hefyd ddatgan dewis, er enghraifft ar gyfer menyw, neu ddewis eu haseswr (2 weithdy).
18. **Diwygio'r system benodedig.** Galwodd cyfranogwyr am drefniadau penodedig sy'n gweithio'n well, gan gynnwys wrth symud i fod yn oedolyn pan nad yw person ifanc yn gallu rheoli cais. Roedd yr awgrymiadau yn cynnwys trefniant fel pŵer atwrnai a mynediad ar-lein (gyda chaniatâd) ar gyfer penodiadau a chynghorwyr (2 weithdy).
19. **Dywedwch beth sy'n digwydd i'r system bwyntiau.** Nododd cyfranogwyr nad oes unrhyw argymhelliad neu egwyddor yn nodi a yw'r system bwyntiau yn aros neu'n newid (2 weithdy).
20. **Adnoddau gwybodaeth cyflwr ar gyfer aseswyr.** Cynigiodd cyfranogwyr fod yn ofynnol i aseswyr ddefnyddio adnoddau ar amodau penodol cyn asesiad fel deunyddiau elusennau, adroddiadau cyflwr a ysgrifennwyd gyda phobl sydd â'r cyflwr, neu sylfaen wybodaeth chwiliadwy (2 weithdy).
21. **Adfer Cronfa Byw'n Annibynnol neu wasanaethau byw'n annibynnol.** Cynigiodd cyfranogwyr ddod â'r Gronfa Byw'n Annibynnol yn ôl, neu gyllid pwrpasol tebyg ar gyfer byw'n annibynnol, ochr yn ochr â PIP. Cyfeiriwyd at Gronfa Byw'n Annibynnol yr Alban fel model lle mae pobl yn cael eu hadolygu heb deimlo eu bod yn cael eu barnu (wedi'i godi mewn 2 weithdy).
22. **Caniatáu ceisiadau PIP newydd ar ôl oedran Pensiwn y Wladwriaeth.** Cynigiodd cyfranogwyr ddileu'r bar ar caisau PIP newydd ar ôl oedran Pensiwn y Wladwriaeth (2 weithdy).
23. **PIP fel pasbort i wasanaethau lleol yn hytrach na gwasanaethau yn lle arian parod.** Awgrymodd cyfranogwyr y gallai PIP weithredu fel pasbort i wasanaethau lleol, fel y mae eisoes yn ei wneud ar gyfer cymorth arall, yn hytrach na gwasanaeth sy'n cael ei roi yn lle arian parod. Cynigiodd un gwasanaeth lleol, a ariennir trwy

bartneriaethau iechyd a llesiant, ochr yn ochr â dyfarniad ariannol genedlaethol (2 weithdy).

24. **Mesur gwerth budd-daliadau anabledd.** Cynigiodd cyfranogwyr gyfrifo gwerth cymdeithasol ac economaidd budd-daliadau anabledd ar gyfer yr adroddiad terfynol fel bod cymorth i bobl anabl yn cael ei gyflwyno fel buddsoddiad yn hytrach na chost (1 gweithdy gyda chytundeb ehangach).
25. **Ailenwi'r budd-dal i leihau stigma.** Cynigiodd cyfranogwyr ailenwi PIP, oherwydd bod y gair 'budd-dal' yn cario stigma. Roedd yr awgrymiadau yn cynnwys 'galluogi' neu 'ecwiti' (1 gweithdy).
26. **Cyswllt PIP mewn meddygfeydd meddygon teulu.** Cynigiodd cyfranogwyr gyswllt PIP wedi'i leoli mewn meddygfeydd meddygon teulu, fel rhagnodwr cymdeithasol, i helpu pobl i wneud cais ac i gadarnhau tystiolaeth yn uniongyrchol gyda meddygon (1 gweithdy).
27. **Asiantaeth ar wahân, nid DWP, i redeg PIP. Cynigiodd** cyfranogwyr fod asiantaeth ar wahân, yn hytrach na DWP, yn rhedeg PIP, fel y mae Social Security Scotland yn ei wneud ar gyfer Taliad Anabledd Oedolion. Roedden nhw'n ystyried y byddai hyn yn newid y diwylliant ac yn adeiladu ymddiriedaeth, ac na ellir gosod tôn DWP o dan ei frandio presennol (1 gweithdy gyda chytundeb grŵp cyfan).
28. **Un system ar y cyd o gymorth anabledd trwy oes.** Cynigiodd cyfranogwyr un system o gymorth anabledd o blentyndod i henaint, gan ofyn beth sydd ei angen ar berson i ffynnu ym mhob cam, yn lle cynlluniau ar wahân fel DLA, PIP, Mynediad at Waith a chynlluniau addysg (1 gweithdy, cytundeb ehangach).
29. **Dod â'r Lwfans Presenoldeb a'r PIP at ei gilydd.** Cynigiodd cyfranogwyr uno Lwfans Presenoldeb a PIP i mewn i un budd-dal sy'n cael ei redeg gan un adran, er mwyn lleihau gweinyddiaeth a gwneud hawlio'n gliriach (1 gweithdy).
30. **Cerdyn mynediad cenedlaethol i'r anabledd sy'n gysylltiedig â PIP.** Cynigiodd cyfranogwyr gerdyn mynediad i'r anabledd a gydnabyddir yn genedlaethol sy'n gysylltiedig â PIP, hyd yn oed pan nad oes arian parod yn cael ei dalu, fel y gall pobl ddangos pa gymorth sydd ei angen arnynt heb brynu sawl cerdyn (1 gweithdy, cytundeb ehangach).
31. **Gwiriad rhwyd ddiogelwch cyn i ddyfarniad stopio.** Cynigiodd cyfranogwyr rwydwaith ddiogelwch i bobl mewn amgylchiadau bregus: os yw dyfarniad ar fin stopio neu os bydd dyddiad cau yn cael ei golli, byddai gwiriad lles neu ddiogelu yn cael ei sbarduno (1 gweithdy).
32. **Archwilio datganoli budd-daliadau anabledd i Gymru.** Cynigiodd y cyfranogwyr archwilio beth fyddai datganoli budd-daliadau anabledd i Gymru yn ei ganiatáu a sut y byddai'n rhyngweithio â hawliau Cymreig sy'n defnyddio PIP megis teithio consesiynol gyda'r Alban fel cynsail (gweithdy 1).
33. **Cario dyfarniadau ar draws gwledydd y DU.** Cynigiodd cyfranogwyr fod dyfarniadau yn cario drosodd pan fydd pobl yn symud rhwng gwledydd y DU heb orfod mynd trwy'r broses PIP gyfan eto (1 gweithdy).
34. **Asesiad effaith cydraddoldeb ar bob newid PIP.** Cynigiodd y cyfranogwyr fod pob newid i PIP yn cael asesiad effaith cydraddoldeb (1 gweithdy).
35. **Cymorth diwedd oes arbenigol ar wahân.** Cynigiodd cyfranogwyr gymorth arbenigol ar wahân i bobl sy'n agosáu at ddiwedd oes, gyda'i lwybr ei hun a chysylltiad â gwybodaeth arbenigol, yn hytrach nag asesiad safonol cyflymach (1 gweithdy gyda chytundeb ehangach).
36. **Model cymdeithasol o hyfforddiant anabledd ar gyfer gweinidogion.** Cynigiodd cyfranogwyr hyfforddiant ar fodel cymdeithasol anabledd i weinidogion y llywodraeth, fel y mae Anabledd Cymru yn ei ddarparu yng Nghymru (1 gweithdy).

37. **Mae'r llywodraeth yn gwthio busnesau i wneud cynhyrchion hygyrch a fforddiadwy.** Cynigiodd cyfranogwyr fod y llywodraeth yn cymell busnesau i wneud y cynhyrchion sydd eu hangen ar bobl anabl yn hygyrch ac yn fforddiadwy gan fod pobl anabl yn aml yn talu ychwanegol am yr eitem gywir. (1 gweithdy gyda chytundeb).
38. **Cynllun cyfeillion yn y gweithle ar gyfer staff anabl (y tu allan i PIP).** Cynigiodd cyfranogwyr gynllun cyfeillion yn y gweithle gyda chydweithwyr hyfforddedig yn rhoi cymorth ymarferol i staff anabl yn ystod y diwrnod gwaith (1 gweithdy).
39. **Cyfradd ychwanegu at bobl sydd â'r costau uchaf.** Cynigiodd y cyfranogwyr gadw'r cyfraddau safonol a chyfraddau uwch ond ychwanegu ychwanegiad 'gwell plws' ar gyfer pobl â'r costau uchaf yn seiliedig ar bileri byw'n annibynnol (1 gweithdy).
40. **Cyfrif cynilo gwarchodedig ar gyfer costau anaml. Cynigiodd** cyfranogwyr allu buddsoddi'r dyfarniad mewn cyfrif cynilo gwarchodedig nad yw'n effeithio ar gymhwysedd ar gyfer budd-daliadau prawf modd ac a ddefnyddir ar gyfer offer a phryniannau anaml eraill. Fe wnaethant gynnig hyn fel dewis arall i gymorth nad yw'n arian parod (1 gweithdy).
41. **Taliadau tra bod cais yn cael ei benderfynu.** Cynigiodd y cyfranogwyr daliadau tra bod cais yn cael ei benderfynu, megis ymlaen llaw ad-daladwy fel gyda Chredyd Cynhwysol, gan fod yn rhaid i bobl ddefnyddio eu cynilion yn y cyfamser (1 gweithdy gyda chytundeb clir).
42. **lawndal neu log pan fydd taliadau'n hwyr.** Cynigiodd cyfranogwyr iawndal neu log pan fydd taliadau PIP yn hwyr (1 gweithdy).
43. **Llyfrgell offer a chyfleoedd.** Cynigiodd y cyfranogwyr lyfrgell offer a chyfleoedd, lle gallai pobl fenthyg a rhoi cynnig ar gymhorthion yn hytrach na'u prynu (1 gweithdy).
44. **Codi oedran symud o DLA i PIP o 16 i 18.** Cynigiodd cyfranogwyr godi oedran pontio o DLA i PIP o 16 i 18 o ystyried bod rhoi pobl ifanc 16 oed drwy'r broses yn groes i urddas (1 gweithdy).
45. **Opsiwn i dderbyn cymorth pasbort heb y dyfarniad ariannol.** Gofynnodd cyfranogwyr a allai pobl sy'n hawlio'n bennaf am gymorth pasbort, fel Bathodyn Glas, ddewis derbyn yr help hwnnw heb y dyfarniad ariannol. Roedden nhw'n ystyried y byddai hyn yn symlach ac yn decach (1 gweithdy).

Atodiad D: Nodweddion Cyfranogwyr

Mae'r tablau hyn yn rhoi'r dadansoddiad llawn o nodweddion ar gyfer cyfranogwyr a ddewiswyd yn wreiddiol a chyfranogwyr a fynychodd y Gweithdai Argymhellion Llunio. Mae pob rhes yn rhoi nifer y cyfranogwyr, ac yna'r ganran. Mae canrannau'n cael eu talgrynnu, felly efallai na fyddant yn ychwanegu at 100.

Grŵp Oedran	Cyfranogwyr a Fynychwyd		Cyfranogwyr Dethol	
18 i 30	16	7.1%	22	7.3%
31 i 54	103	46.0%	151	50.3%
55 i 64	72	32.1%	87	29.0%
65 oed neu'n hŷn	33	14.7%	39	13.0%
Mae'n well gennych beidio â dweud	0	0.0%	1	0.3%
Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

Ethnigrwydd	Cyfranogwyr a Fynychwyd	Cyfranogwyr Dethol

Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig (Indiaidd, Pacistanaidd, Bangladeshi, Tsieineaidd, Unrhyw gefndir Asiaidd arall)	8	3.6%	10	3.3%
Du, Affricanaidd, Caribïaidd neu Brydeinig Du (Affricanaidd, Caribïaidd, Unrhyw gefndir Du/Affricanaidd/Caribïaidd arall)	12	5.4%	6	2.0%
Grwpiau ethnig cymysg neu luosog (Gwyn a Du Caribïaidd, Gwyn a Du Affricanaidd, Gwyn ac Asiaidd, Unrhyw gefndir ethnig cymysg / lluosog arall)	8	3.6%	13	4.3%
Arall	2	0.9%	2	0.7%
Mae'n well gennych beidio â dweud	1	0.4%	3	1.0%
Gwyn (Saesneg/Cymraeg/Albanaidd/Gogledd Iwerddon, Gwyddelig, Teithiwr Sipsiwn neu Deithiwr Gwyddelig, Unrhyw gefndir Gwyn arall)	193	86.2%	266	88.7%
Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

Rhyw	**Cyfranogwyr a Fynychwyd**		**Cyfranogwyr Dethol**	
Rhyw	0	0.0%	0	0.0%
Rhywedd nad yw'n cydymffurfio	1	0.4%	0	0.0%
Hylif rhywedd	0	0.0%	0	0.0%
Dyn	62	27.7%	91	30.3%
Dim Hunaniaeth Rhywedd	0	0.0%	0	0.0%
Anneuaidd	6	2.7%	5	1.7%
Mae'n well gennych beidio â dweud	1	0.4%	5	1.7%
Cwestiynu	0	0.0%	0	0.0%
Person trosryweddol	0	0.0%	1	0.3%
Menyw	154	68.8%	198	66.0%
Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

Math Ardal	**Cyfranogwyr a Fynychwyd**		**Cyfranogwyr Dethol**	
Rwy'n byw mewn ardal drefol	131	58.5%	173	57.7%
Rwy'n byw mewn ardal wledig	64	28.6%	94	31.3%
Rwy'n byw mewn ardal arfordirol (ger y môr)	37	16.5%	47	15.7%
Ticio mwy nag un	*11*	*4.9%*	*19*	*6.3%*
Ticiodd dim	*3*	*1.3%*	*5*	*1.7%*
Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

Ymgysylltiad blaenorol ag Adolygiad Timms	**Cyfranogwyr a Fynychwyd**		**Cyfranogwyr Dethol**	
Na	169	75.4%	239	79.7%
Ddim yn siŵr	13	5.8%	18	6.0%
Mae'n well gennych beidio â dweud	2	0.9%	4	1.3%
Ydw	40	17.9%	39	13.0%
Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

Profiad o PIP	**Cyfranogwyr a Fynychwyd**	**Cyfranogwyr Dethol**

Rwy'n aelod o'r teulu, gofalwr neu'n gefnogwr i berson anabl neu berson â chyflyrau iechyd hirdymor nad yw'n derbyn PIP, DLA neu ADP	5	2.2%	9	3.0%
Rwy'n aelod o'r teulu, gofalwr neu'n gefnogwr i berson anabl neu berson â chyflyrau iechyd hirdymor sy'n derbyn ADP	0	0.0%	2	0.7%
Rwy'n aelod o'r teulu, gofalwr neu'n gefnogwr i berson anabl neu berson â chyflyrau iechyd hirdymor sy'n derbyn DLA	5	2.2%	5	1.7%
Rwy'n aelod o'r teulu, gofalwr neu'n gefnogwr i berson anabl neu berson â chyflyrau iechyd hirdymor sy'n derbyn PIP	41	18.3%	42	14.0%
Nid wyf yn derbyn PIP neu ADP ac nid wyf wedi gwneud cais o'r blaen	10	4.5%	14	4.7%
Nid wyf yn derbyn PIP neu ADP, ond fe wnes i gais a chael fy ngwrthod	11	4.9%	16	5.3%
Nid wyf bellach yn derbyn PIP ond roedd gen i PIP neu DLA yn y gorffennol	3	1.3%	5	1.7%
Rwy'n derbyn ADP a dim ond ADP (Yr Alban) yr wyf erioed wedi derbyn	5	2.2%	7	2.3%
Rwy'n derbyn Taliad Anabledd Oedolion (ADP) ar ôl trosglwyddo o PIP (Yr Alban)	17	7.6%	21	7.0%
Rwy'n derbyn Lwfans Byw i'r Anabl (DLA)	2	0.9%	2	0.7%
Rwy'n derbyn PIP ac nid wyf wedi mynd trwy'r broses apelio, gan gynnwys ailystyried gorfodol, i'w dderbyn	74	33.0%	110	36.7%
Rwy'n derbyn PIP, ond es i drwy'r broses apelio, gan gynnwys ailystyried gorfodol, i'w dderbyn	51	22.8%	66	22.0%
Heb ei recordio	*0*	*0.0%*	*1*	*0.3%*
Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

	Cyfranogwyr a Fynychwyd		**Cyfranogwyr Dethol**	
Mae ganddo un neu fwy o gyflyrau neu namau	193	86.2%	271	90.3%
Dim cyflyrau na namau	27	12.1%	25	8.3%
Heb ateb	4	1.8%	4	1.3%
Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

Cyflyrau a Namau	**Cyfranogwyr a Fynychwyd**		**Cyfranogwyr Dethol**	
Anabledd dysgu	8	3.6%	22	7.3%
Awtistiaeth / ADHD / ADD / Neurodivergence	39	17.4%	66	22.0%
Cyflwr Iechyd Meddwl	73	32.6%	112	37.3%
Nam corfforol	81	36.2%	119	39.7%
Byddar neu nam ar y clyw	27	12.1%	31	10.3%
Dall neu'n rhannol olwg	18	8.0%	20	6.7%
Cyflwr iechyd hirdymor	148	66.1%	199	66.3%
Cyflyrau iechyd hirdymor lluosog	77	34.4%	110	36.7%
Cyflwr sy'n amrywio	50	22.3%	57	19.0%
Cyfyngu ynni / cyflwr blinder	85	37.9%	111	37.0%
Angen lleferydd, iaith neu gyfathrebu	11	4.9%	16	5.3%
Wedi ticio dau neu fwy	*146*	*65.2%*	*211*	*70.3%*

Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

Pa un sy'n eich disgrifio orau (person anabl neu ofalwr)	**Cyfranogwyr a Fynychwyd**		**Cyfranogwyr Dethol**	
Rwy'n darparu cyngor neu gymorth ffurfiol (e.e. cynghorydd neu eiriolwr)	0	0.0%	0	0.0%
Rwy'n berson anabl neu berson â chyflyrau iechyd hirdymor	170	75.9%	238	79.3%
Rwy'n aelod o'r teulu, yn ofalwr neu'n gefnogwr i berson anabl neu berson â chyflyrau iechyd hirdymor	54	24.1%	61	20.3%
Nid wyf yn anabl nac mae gennyf gyflyrau iechyd hirdymor ac nid wyf yn bodloni unrhyw un o'r meini prawf uchod	0	0.0%	1	0.3%
Mae'n well gennych beidio â dweud	0	0.0%	0	0.0%
Cyfanswm	**224**	**100.0%**	**300**	**100.0%**

Atodiad E: Dull dadansoddol - Y PSC

Tystiolaeth a ddefnyddiwyd

Roedd gan bob gweithdy ddwy sesiwn, a gynhaliwyd mewn grwpiau torri allan bach dan arweiniad hwylusydd. Yn Sesiwn 1, trafododd a sgoriodd cyfranogwyr 14 o argymhellion i wella'r budd-dal presennol. Yn Sesiwn 2, trafodwyd a graddiodd 24 egwyddor ar gyfer budd-dal wedi'i ddiwygio. Defnyddiodd y dadansoddiad dair ffynhonnell o bob gweithdy:

- nodiadau hwylusydd o bob grŵp torri allan
- Trawsgrifiadau Palantypist sy'n cwmpasu'r gweithdy cyfan
- sgoriau a graddfeydd cyfranogwyr.

Gyda'i gilydd, mae'r nodiadau a'r trawsgrifiadau yn rhedeg i tua 750,000 o eiriau.

Cam 1: Cofnodion tystiolaeth a chrynodebau'r gweithdy

Ar gyfer pob gweithdy, cafodd pob pwynt perthnasol o'r nodiadau a'r trawsgrifiadau eu dienw a'u cofnodi mewn cofnod tystiolaeth. Roedd pob cofnod yn dangos pa argymhelliad neu egwyddor yr oedd y pwynt yn ymwneud ag ef ac o ble y daeth. Cofnodwyd y sgoriau yn union fel y cofnodwyd. Yna ysgrifennwyd crynodeb o bob gweithdy o'i log tystiolaeth.

Gwiriad dynol: Adolygodd o leiaf dau aelod o dîm y PSC a gyflwynodd y gweithdai bob crynodeb i wirio ei fod yn gywir ac yn deg. Cywirwyd crynodebau a logiau tystiolaeth lle bo angen. Gofynnwyd i aelodau'r grŵp llywio a fynychodd bob gweithdy hefyd gadarnhau bod ei grynodeb yn adlewyrchu'r drafodaeth. [Ar gyfer y drafft hwn: mae'r adolygiad hwn ar y gweill, ac nid yw'r holl adborth wedi'i dderbyn eto.]

Cam 2: Dod â'r gweithdai at ei gilydd

Cyfunwyd y logiau tystiolaeth o bob un o'r 15 gweithdy yn un, fel y gellid olrhain pob pwynt ar draws gweithdai. Tynnwyd canfyddiadau'r adroddiad o'r log cyfunol hwn gan ddefnyddio tair rheol:

- Roedd pwynt yn cael ei gyfrif unwaith fesul gweithdy, pa mor aml o weithiau y daeth i fyny. Roedd hyn yn atal unrhyw un gweithdy neu berson rhag ystumio'r canfyddiadau.
- Adroddwyd pwynt os daeth i fyny mewn pump neu fwy o'r 15 gweithdy. Cynhwyswyd ychydig o bwyntiau a godwyd mewn llai o weithdai hefyd lle roeddent yn ddifrifol, neu'n benodol i'r Alban neu Ogledd Iwerddon.
- Lle roedd safbwyntiau'n wahanol, adroddwyd am y ddwy ochr.

Mae syniadau newydd a godwyd mewn tri gweithdy neu fwy, a phwyntiau sy'n benodol i'r Alban, Gogledd Iwerddon a Chymru, yn cael eu hadrodd yn eu hadrannau eu hunain. Mae aelod o dîm y PSC hefyd yn darllen pob syniad newydd yn llawn, gan gynnwys y rhai a godwyd mewn llai na thri gweithdy, i wneud yn siŵr nad oes unrhyw beth pwysig yn cael ei golli.

Gwiriad dynol: Gwiriad dynol: Gosododd y tîm PSC y rheolau hyn. Pan oedd angen barn ar eu cymhwyso, megis a ddylid cynnwys pwynt neu ei adael allan, gwnaeth y tîm y penderfyniad.

Cam 3: Gwiriadau terfynol

Cymharwyd y canfyddiadau â dadansoddiad DWP. Cafodd unrhyw bwynt yr oedd DWP wedi'i nodi bod y canfyddiadau wedi'u colli yn cael ei wirio yn erbyn y nodiadau a'r trawsgrifiadau gwreiddiol cyn cael ei ychwanegu.

Gwiriad dynol: Adolygodd o leiaf ddau aelod o dîm y PSC a gyflwynodd y gweithdai'r adroddiad llawn cyn iddo gael ei rannu.

Defnyddio AI
Defnyddiodd y PSC AI i brosesu cyfaint y dystiolaeth yn gadarn ac yn gyson o fewn yr amser sydd ar gael, yn unol â pholisi'r PSC ar ddefnyddio AI. Cefnogwyd AI:

- cynhyrchu'r cofnodion tystiolaeth o'r nodiadau a'r trawsgrifiadau
- drafftio'r crynodebau gweithdy ac adrannau adroddiadau
- cymhwyso'r rheolau adrodd yr un ffordd ym mhob un o'r 15 gweithdy
- gwiriad ar wahân bod pob canfyddiad yn cael ei ategu gan y log tystiolaeth.

Diogelwch data ac anhysbysrwydd
Mae'r PSC wedi'i ardystio i ISO / IEC 27001: 2022, y safon ryngwladol ar gyfer diogelwch gwybodaeth, ac mae'n dal Cyber Essentials Plus ar draws y sefydliad cyfan.

O dan bolisi'r PSC ar ddefnyddio AI, dim ond mewn offer AI y mae'r PSC wedi'u cymeradwyo a'u trwyddedu y gellir defnyddio data cleientiaid. Cyn cymeradwyo offeryn, mae Grŵp Llywio AI y PSC yn gwirio sut mae'n diogelu data. Mae'r grŵp hefyd yn adolygu telerau a pholisïau data pob offeryn cymeradwy bob chwe mis. Gwnaethpwyd y gwaith hwn trwy gyfrif busnes cymeradwy'r PSC, lle nad yw data yn cael ei ddefnyddio i hyfforddi modelau AI.

Nid oes unrhyw gyfranogwr wedi'i enwi yn y cofnodion tystiolaeth, crynodebau gweithdy na'r adroddiad hwn, ac nid yw manylion a allai eu hadnabod yn cael eu cynnwys.

Atodiad F: Dull Dadansoddol AVIS DWP

System Deallusrwydd Fertigol Dadansoddol - Argraffiad Gweithdai Argymhellion Llunio (AVIS-SRW) -Fframwaith Dadansoddol Llawn

Cam 1 – Paratoi Tystiolaeth

- Cafodd trawsgrifiadau gweithdy a nodiadau hwylusydd ar gyfer sesiwn 1 a sesiwn 2 eu safoni a'u paratoi i'w dadansoddi.
- Echdynnwyd a dilysu setiau data sgorio argymhellion a sgôr egwyddor ar wahân.
- Roedd ffynonellau tystiolaeth yn gysylltiedig â'u gweithdy, eu hargymhelliad a'u hegwyddor.
- Cynhaliwyd gwiriadau sylw ffynhonnell, olrhain ac ansawdd data cyn dadansoddi.

Cam 2 – Dadansoddiad Gweithdy Ansoddol

- Dadansoddwyd pob gweithdy yn annibynnol gan ddefnyddio nodiadau hwylusydd sy'n cwmpasu sesiwn 1 a 2, a thrawsgrifiadau palantypist.
- Nodwyd themâu, materion, pryderon, amodau sy'n gysylltiedig â chefnogaeth a meysydd anghytundeb.
- Cafodd y canfyddiadau eu mapio i'r argymhellion a'r egwyddorion budd-dal yn y dyfodol a drafodwyd.
- Cadwyd safbwyntiau gweithdy-benodol, safbwyntiau lleiafrifol a chanfyddiadau unigryw.
- Roedd allbynnau gweithdy unigol wedi'u sicrhau o ansawdd cyn cydgrynhoi.

Cam 3 – Dadansoddiad Meintiol

- Dadansoddwyd sgoriau argymhellion ac ymarferion graddio egwyddor ar wahân i drafodaethau gweithdy.

- Archwiliwyd patrymau ymateb, lefelau cymorth, amrywiad a dosbarthiad.
- Nodwyd meysydd o gefnogaeth gryfach, cefnogaeth wannach a chynigion dadleuol.
- Cynhaliwyd gwiriadau dilysu ac enwadur ystadegol.
- Gwiriwyd allbynnau meintiol yn annibynnol trwy arferion dilysu pwrpasol sy'n seiliedig ar Python a gynlluniwyd i brofi cywirdeb, cyflawnrwydd a chysondeb cyfrifo.
- Roedd yr holl ganfyddiadau meintiol yn destun adolygiad dadansoddol dynol a her cyn dilyniant, gan gyfuno dilysu cyfrifiadurol â goruchwyliaeth ddynol.

Cam 4 – Dadansoddi a Chydgrynhoi Traws-Weithdy

- Cydgrynhowyd canfyddiadau o weithdai unigol.
- Cymharwyd tystiolaeth ar draws gweithdai i nodi themâu a phatrymau ailadroddus.
- Archwiliwyd meysydd cydgyfeirio, dargyfeirio ac amrywiad gweithdy-benodol.
- Cafodd canfyddiadau ansoddol a meintiol eu cysoni a'u cymharu.
- Nodwyd tystiolaeth atgyfnerthu, gwrthgyferbyniol a chyflenwol.
- Cynhyrchwyd sylfaen dystiolaeth gyfunol ar gyfer adolygiad strategol.

Cam 5 – Datblygu Mewnwelediad Strategol

- Cafodd y sylfaen dystiolaeth gyfunol ei holi i nodi canfyddiadau gorchymyn uwch.
- Datblygwyd Canfyddiadau Allweddol Strategol o batrymau ailadroddus ar draws y dystiolaeth.
- Nodwyd tensiynau sy'n dod i'r amlwg a chyfaddawdau dylunio.
- Archwiliwyd perthnasoedd rhwng trafodaethau budd-dal cyfredol a thrafodaethau budd-dal yn y dyfodol.
- Datblygwyd canfyddiadau trawsbynciol i ddeall sut roedd gwahanol feysydd o dystiolaeth yn rhyngweithio.

Sicrwydd a Mesurau Diogelu

Mae'r fethodoleg yn cyd-fynd â fframweithiau llywodraethu AI sefydledig a safonau dadansoddol DWP, gan gynnwys egwyddorion AI cyfrifol ac arferion sicrwydd strwythuredig.

Mae'r mesurau diogelu allweddol wedi'u hymgorffori trwy gydol y model yn cynnwys:

Sylfaen dystiolaeth llym

Mae'r holl allbynnau wedi'u hangori yn unig mewn tystiolaeth gweithdy a gyflwynwyd. Gwaherddir dehongliad dyfalu, rhagdybiaethau allanol, a chasgliad heb gefnogaeth yn benodol.

Gwahanu Camau Dadansoddol

Mae echdynnu, synthesis, diagnosis a dehongliad strategol yn cael eu gwahanu'n fwriadol i atal cyfuniad dadansoddol a chynnal disgyblaeth fethodolegol.

Olrhain ac Archwiladwyedd

Gellir olrhain pob thema, cyfuno, a phenderfyniadau dadansoddol yn ôl i dystiolaeth ffynhonnell trwy allbynnau strwythuredig a mecanweithiau logio.

Sensitifrwydd a Chynhwysiant Iaith

Mae pob cyfraniad yn cael ei drin yn gyfartal yn ddadansoddol waeth beth fo'u fformat, tôn neu ruglder.

Mae profiad byw, gan gynnwys cyfrifon emosiynol ac aflinol, yn cael ei gadw a'i ddehongli heb ragfarn tuag at gyflwyniadau wedi'u strwythuro'n ffurfiol.

Thema Uniondeb a Chadwraeth Nuance
Mae rheolau clir yn llywodraethu uno a chadw themâu, gan sicrhau nad yw nuance, mewnwelediad cyflwr penodol, a safbwyntiau lleiafrifol yn cael eu colli yn ystod synthesis.
Disgyblaeth Rheoli a Dehongli Meintiol
Mae amlder, dosbarthiad a phwysau yn cael eu cymhwyso mewn modd rheoledig ac nid ydynt yn diystyru ystyr ansoddol na chyd-destun tystiolaethol.
Ansicrwydd a Hyder Tryloywder
Mae allbynnau yn adlewyrchu cryfder tystiolaethol, dosbarthiad rhanddeiliaid, a chyfyngiadau data, gan osgoi manwl gywirdeb ffug.
Llywodraethu
Datblygwyd model dadansoddol AVIS-SRW a'r seilwaith prydlon yn unol â fframweithiau llywodraethu, sicrwydd a rheoli risg AI sefydledig. Roedd y fframweithiau hyn yn llywio dyluniad y camau dadansoddol a'r mesurau diogelu wedi'u hymgorffori sy'n llywodraethu eu cymhwyso.
Mae integreiddio'r fframweithiau hyn yn sicrhau bod methodoleg AVIS-SRW yn cwrdd ag arferion gorau sy'n dod i'r amlwg ar gyfer dadansoddi â chymorth AI mewn polisi cyhoeddus, gan gefnogi tryloywder, archwiliadwyedd ac amddiffynadwyedd o dan graffu allanol.
Mae'r model yn tynnu ar y safonau a'r egwyddorion canlynol:

- **Egwyddorion Diogelwch a Defnydd Cyfrifol DWP AI**
  Sicrhau defnydd priodol o AI mewn amgylchedd sensitif i bolisi, gydag atebolrwydd clir a goruchwyliaeth ddynol.
- **ISO / IEC 24028 - Dibynadwyedd Deallusrwydd Artiffisial**
  Darparu'r fframwaith sylfaenol ar gyfer sicrhau dibynadwyedd, olrhain, tryloywder a chadernid ar draws yr holl allbynnau dadansoddol.
- **ISO / IEC 42001 - Systemau Rheoli Deallusrwydd Artiffisial**
  Llywio dylunio prosesau strwythuredig, rheolaethau llywodraethu, a rheoli cylch bywyd y system ddadansoddol â chymorth AI.
- **Egwyddorion AI Cyfrifol Microsoft (Tegwch, Dibynadwyedd a Diogelwch, Preifatrwydd a Diogelwch, Cynhwysiant, Tryloywder, Atebolrwydd)**
  Arwain datblygiad pensaernïaeth brydlon i sicrhau triniaeth deg o dystiolaeth, olrhain clir, ac allbynnau atebol.

Gweithredwyd y fframweithiau hyn o fewn model AVIS-SRW trwy ddylunio:

- prosesau dadansoddol cyfyngedig, wedi'u gwahanu gan gamau
- sgemâu allbwn strwythuredig sy'n sicrhau olrhain
- rheolau sylfaen dystiolaeth benodol
- mecanweithiau synthesis a blaenoriaethu rheoledig
- Sicrhau ansawdd dynol gorfodol a gallu diystyru

Gyda'i gilydd, mae'r rhain yn sicrhau bod y system ddadansoddol nid yn unig yn fethodolegol drylwyr, ond hefyd yn cydymffurfio â safonau cydnabyddedig ar gyfer defnyddio AI dibynadwy a chyfrifol mewn cyd-destun dadansoddol.
Sicrhau Ansawdd Dynol
Mae proses QA dynol strwythuredig yn cael ei chymhwyso rhwng pob cam, gan gynnwys:

- dilysu echdynnu thematig
- Adolygiad o benderfyniadau synthesis a rhesymeg uno

- gwirio allbynnau meintiol
- herio a phrofi straen casgliadau diagnostig a strategol
- Defnyddiwyd cod python a ddatblygwyd ac a oruchwyliwyd gan ddynol fel gwiriad ansawdd ychwanegol.

Caiff y dadansoddiad ei fireinio'n iterus lle bo angen, ac ni symudir ymlaen i unrhyw gam heb ddilysu. Mae gan ddadansoddwyr dynol awdurdod llawn i ddiystyru neu addasu'r allbynnau ar bob cam.

Crynodeb Sicrwydd

Ardal Risg	**Mecanwaith Rheoli**
Rhithwelediad / Canfyddiadau heb eu cefnogi	Mae rheolau llym ynghylch seilio ar dystiolaeth yn gwahardd tybiaethau allanol, dehongli dyfaliadol, neu greu tystiolaeth.
Rhagfarn Ddadansoddol	Mae mesurau diogelwch sensitifrwydd iaith yn sicrhau bod cyflwyniadau o brofiad byw, anffurfiol, emosiynol, a chyflwyniadau wedi'u drafftio'n broffesiynol yn cael eu trin yn gyfartal.
Crwydriad Thema	Fframwaith codio strwythuredig, echdynnu sy'n cyd-fynd â'r offeryn, a phrotocol synthesis rheoledig sy'n sicrhau cysondeb drwy gydol y dadansoddiad.
Colli Naws	Mae rheolau cyfanrwydd thematig yn diogelu safbwyntiau sy'n benodol i amodau neu randdeiliaid, yn ogystal â safbwyntiau lleiafrifoedd a rhai sy'n digwydd yn anaml.
Gor-gyfuno	Mae protocolau uno ffurfiol yn gofyn am gyfiawnhad, olrheiniadwyedd, a gwiriadau i sicrhau bod ystyr yn cael ei gadw ar gyfer pob penderfyniad synthesis.
Gorbwyslais ar Gyfaint	Caiff amlder ei asesu ochr yn ochr â dosbarthiad rhanddeiliaid, lledaeniad, difrifoldeb, a pherthnasedd i'r system, er mwyn atal themâu sy'n digwydd yn aml iawn rhag dominyddu ar eu pennau eu hunain.
Rhagfarn Meintioli	Mae mecanweithiau pwysoli rheoledig yn ategu, yn hytrach nag yn disodli, tystiolaeth amrwd a phatrymau amlder..
Cywirdeb Twyllodrus	Cyflwynir y canfyddiadau gyda chydnabyddiaeth benodol o gyfyngiadau tystiolaethol, ansicrwydd, a lefelau hyder.
Camddehongli Profiad Bywyd	Cedwir yr ystyr air am air, dwysedd emosiynol, a naws gyd-destunol drwy gydol y broses o echdynnu a chyfuno.
Gwall Dadansoddol Systematig	Mae dyluniad dadansoddol aml-gam yn gwahanu echdynnu, synthesis, diagnosis a blaenoriaethu er mwyn lleihau halogiad methodolegol

Dibynnu gormod ar allbynnau AI	Mae adolygwyr dynol yn cadw cyfrifoldeb am ddehongli, herio, dilysu a barn derfynol ym mhob cam.
Diffyg Tryloywder	Mae allbynnau strwythuredig, llwybrau archwilio, logiau uno, cofnodion olrhain, a mapio tystiolaeth yn cefnogi craffu ac adolygu llawn.

Fframwaith Dilysu
Cymhwysir proses ddilysu strwythuredig rhwng pob cam o'r dadansoddiad.

Mae hyn yn cynnwys:
- dilysu cysondeb y broses echdynnu a phenderfyniadau codio
- adolygu'r rhesymeg dros integreiddio, grwpio ac uno themâu
- herio a dilysu dosbarthiadau diagnostig, dulliau methu, a dadansoddiad o ryngweithio systemau
- adolygu'r broses o nodi arwyddion strategol, penderfyniadau blaenoriaethu, ac asesiadau risg

Pan nodir anghysondebau, amwysedd, neu ddiffyg cysondeb:
- caiff allbynnau eu mireinio cyn symud ymlaen
- caiff penderfyniadau dadansoddol eu hailystyried a'u hail-brofi yn erbyn y dystiolaeth wreiddiol
- cynhelir adolygiad ychwanegol pan asesir bod canfyddiadau yn cael effaith uchel neu'n peri risg uchel

Ni ystyrir bod unrhyw gam dadansoddol yn gyflawn heb sicrhau ansawdd a dilysu dynol.
Mae adolygwyr dynol yn cadw awdurdod llawn i herio, diwygio, mireinio neu ddiystyru allbynnau â chymorth deallusrwydd artiffisial lle bo angen.
Mae'r fframwaith sicrwydd hwn yn cefnogi:
- cadernid dadansoddol
- uniondeb methodolegol
- tryloywder ac olrheinedd
- archwiliadwyedd ac amddiffynadwyedd
- cyd-fynd â safonau llywodraethu a sicrwydd AI cydnabyddedig

Crynodeb
Mae methodoleg AVIS-SRW yn fodel dadansoddol a arweinir gan bobl ac wedi'i gynorthwyo gan ddeallusrwydd artiffisial; fe'i cynlluniwyd i ymdrin â thystiolaeth gymhleth ar raddfa eang, gan gynnal trylwyredd, tryloywder a'r gallu i amddiffyn y broses.
Drwy gyfuno prosesu thematig strwythuredig, holi diagnostig ar lefel system, a blaenoriaethu strategol disgybledig, mae'r model yn galluogi trosi tystiolaeth ar raddfa eang gan randdeiliaid yn fewnwelediadau clir sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer llunio polisïau a gwneud penderfyniadau, tra'n diogelu cyfanrwydd a llais y cyflwyniadau gwreiddiol.